

UCHWAŁA Nr 155/22
ZARZĄDU POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

z dnia 23 listopada 2022 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Włoszczowskiego na lata 2023-2033”

Na podstawie art. 4, ust 1, pkt 3 oraz art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. z 2022, poz. 1526) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2021, poz.2268, poz. 2270; Dz.U. z 2022 r.: poz. 1, poz. 66, poz. 1079, poz. 1692, poz. 1700, poz. 1812, poz. 1967, poz. 2127) oraz w związku z § 7 pkt. 2 uchwały Nr XLIV/245/14 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Powiatu Włoszczowskiego Zarząd Powiatu uchwała, co następuje:

§ 1. Zarząd Powiatu Włoszczowskiego ogłasza konsultacje społeczne w Powiecie Włoszczowskim projektu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Włoszczowskiego na lata 2023-2033” w brzmieniu określonym w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Celem konsultacji społecznych jest zebranie propozycji i opinii do projektu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Włoszczowskiego na lata 2023-2033”, przed skierowaniem go pod obrady Rady Powiatu Włoszczowskiego.

§ 3. Konsultacje społeczne zostaną przeprowadzone w formie badania opinii mieszkańców, z wykorzystaniem „Formularza konsultacji” stanowiącego załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 4. Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji zostanie opublikowane na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego we Włoszczowie oraz na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie:

§ 5. Konsultacje zostaną przeprowadzone na terenie Powiatu Włoszczowskiego w terminie od 1 grudnia 2022 r. do 14 grudnia 2022 r.

§ 6. Przygotowanie konsultacji powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie.

§ 7. Po zakończeniu konsultacji społecznych, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie, przedstawi Zarządowi Powiatu sprawozdanie zawierające informacje o przebiegu i wynikach konsultacji społecznych.

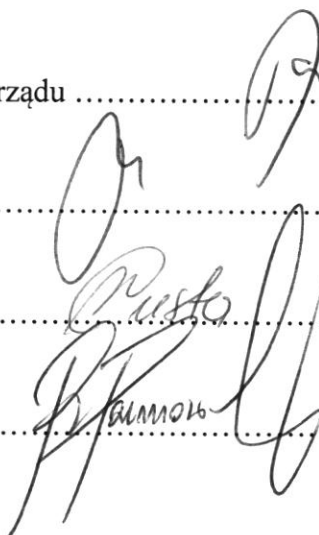
§ 8. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Dariusz Czechowski - Przewodniczący Zarządu

Łukasz Karpiński - Wicestarosta

Małgorzata Gusta - Członek Zarządu

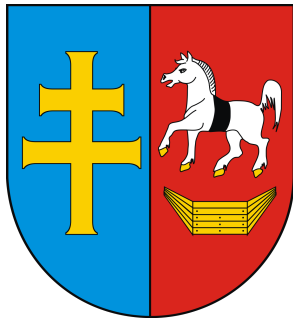
Rafał Pacanowski - Członek Zarządu

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021, poz. 2268 z póź. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Konsultacje mają na celu zebranie opinii w zakresie określonych w dokumencie założeń oraz kierunków działań w odniesieniu do problemów społecznych występujących na obszarze powiatu.

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr 155/22
Zarządu Powiatu Włoszczowskiego
z dnia 23 listopada 2022 r.

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Powiatu Włoszczowskiego na lata 2023-2033
(SRPS 2033)**

(Projekt do konsultacji)

Spis treści

wstęp	3
Rozdział 1	5
Podstawy prawne i powiązania z krajowymi i regionalnymi dokumentami	5
1.2. Powiązania z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami	7
Rozdział 2	13
Diagnoza sytuacji społecznej	13
2.1. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza w Powiecie Włoszczowskim	13
2.2. Demografia wraz z prognozą demograficzną	16
2.3. Szkolnictwo oraz stopień wykształcenia w Powiecie Włoszczowskim	27
2.4. Rynek pracy i bezrobocie w Powiecie Włoszczowskim	35
2.5. Źródła utrzymania mieszkańców powiatu	45
2.6. Warunki mieszkaniowe	45
2.7. Aktywność mieszkańców oraz kapitał społeczny	47
2.8. Infrastruktura społeczna	50
3 Rozdział	62
Analiza głównych problemów w Powiecie Włoszczowskim	62
3.1. Ubóstwo	64
3.2. Bezrobocie	67
3.3. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	72
3.3.1. Długotrwała choroba	77
3.4. Problemy dotyczące rodziny i dziecka	87
4 Rozdział	105
Analiza SWOT	105
5 Rozdział	108
Realizacja strategii	108
5.2. Wdrażanie, monitorowanie strategii i ewaluacja strategii	116
5.3. Finansowanie strategii	117
6 Rozdział	119
Podsumowanie	119
Spis Treści	122

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS) jest wieloletnim dokumentem programowym, przygotowywanym na potrzeby lepszej koordynacji i realizacji polityki społecznej na poziomie zarządzania lokalnego. Strategia określa główne cele, założenia oraz środki ich realizacji, ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych oraz ograniczenie społecznych skutków kwestii społecznych. Fundamentalnym celem dokumentu pozostaje poprawa warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Zakładanym rezultatem podjętych działań jest większa integracja i spójność społeczna oraz zapewnienie trwałego rozwoju społeczności lokalnej.

Obowiązek sporządzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹. Dokument nie odnosi się jednak jedynie do instytucji władz lokalnych, a angażuje szerokie grono osób i organizacji zajmujących się udzieleniem pomocy osobom wymagającym wsparcia.

Niniejsza strategia ma za zadanie stworzenie komplementarnego programu odpowiadającego na problemy i potrzeby mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego. Strategia obejmie zarówno narzędzia prewencyjne, oparte na profilaktyce rozpoznanych zagrożeń, jak i doraźne, w postaci bezpośredniego wsparcia osób i rodzin, które nie mogą samodzielnie poradzić sobie w trudnych sytuacjach, wykorzystując jedynie własne możliwości i zasoby. Skuteczność pomocy ma zapewnić spektrum świadczonych usług społecznych,² w tym w szczególności działania z zakresu: wsparcia rodzin, systemu pieczy zastępczej, wspierania osób z niepełnosprawnościami oraz reintegracji zawodowej i społecznej. Wsparcie ludności będzie opierać się również na działaniach promujących zdrowy tryb życia, aktywność fizyczną oraz solidarność społeczną.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych składa się z 6 rozdziałów. W pierwszym dokonano analizy podstaw prawnych oraz krajowych i regionalnych dokumentów, z którymi strategia powinna pozostać w spójności. Następnie skupiono się na ogólnej charakterystyce Powiatu w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym przede wszystkim

¹ Art. 19 pkt 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593).

² Katalog usług społecznych został określony w art. 2. ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

- demograficznej. Na rozdział trzeci składa się rozpoznanie oraz analiza głównych problemów w Powiecie Włoszczowskim na podstawie których powstał rozdział czwarty zawierający analizę SWOT. W piątej części strategii wyznaczono główne cele i kierunki działania, wraz ze sposobem ich realizacji, monitoringu oraz finansowania. Ostatni rozdział stanowi podsumowanie strategii. Diagnoza problemów społecznych została przeprowadzona z uwzględnieniem danych za lata 2011-2021 w zależności od potrzeb uchwycenia danego zjawiska w określonej perspektywie czasu.

Analizy problemów społecznych dokonano w następujących obszarach: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba oraz problemy dotyczące rodziny i dziecka.

Strategia została opracowana na lata 2023-2033. Będzie realizowana poprzez szereg programów, dotyczących m.in. ochrony i wsparcia rodzin, osób z niepełnosprawnościami oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zgodnie z tytułami rozdziałów. Ramy finansowe zostały sporządzone według określonych grup działań, z uwzględnieniem krajowych i wojewódzkich programów zabezpieczenia społecznego realizowanych na terenie Powiatu Włoszczowskiego. Taki sposób planowania jest wynikiem przyjętych okresów programowania polityki regionalnej UE. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Rozdział 1

Podstawy prawne i powiązania z krajowymi i regionalnymi dokumentami

1.1. Źródła i podstawy prawne

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Strategie rozwiązywania problemów społecznych mają na celu określenie kierunków działań, przygotowanie rozwiązań, opracowanie standardów, a także monitorowanie ich wdrażania.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej odpowiada za utworzenie głównych ram polityki społecznej m.in. poprzez opracowanie szeregu aktów prawnych regulujących politykę dotyczącą pomocy społecznej oraz innych obszarów życia społecznego, takich jak: edukacja, zdrowie, rynek pracy, sport, kultura itp. Większość wyznaczonych zadań realizowana jest przez różne organy administracji publicznej oraz samorządowej z dochodów własnych, subwencji i dotacji. Do realizacji zadań przewidziano liczne programy i projekty m.in. takie jak:

- Program Rodzina 500 plus;
- Program „Dobry Start”;
- Program „Maluch+”;
- Program „Mama 4+”;
- Program Emerytura+;
- Krajowy program zatrudnienia;
- Program „Posiłek w szkole i w domu”.

Wielość i różnorodność programów kierowanych do społeczności lokalnych wymaga sprawnej koordynacji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Politykę społeczną traktujemy jako zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów

społecznych oraz zaspakajania potrzeb mieszkańców Powiatu, dlatego niniejsza strategia została opracowana w 10 letniej perspektywie.

Jak już zostało zasygnalizowane Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Opracowanie strategii wynika z zapisu ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U.2021.2268 t.j.) art. 19 pkt 1, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie odpowiedzialne za politykę w zakresie pomocy społecznej jest podmiotem wiodącym dla strategii rozwiązywania problemów społecznych. Jednak przy jej realizacji niezbędna jest współpraca z różnymi podmiotami z sektora publicznego, prywatnego czy pozarządowego.

Na treść i realizację Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich min.:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.1876);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 2277, z 2020 r. poz. 1492);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 685);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 ze zm.);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057);
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1062).

1.2. Powiązania z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zgodna z celami lub obszarami priorytetowymi wskazanymi w innych strategicznych dokumentach europejskich, krajowych i regionalnych.

Na poziomie europejskim istnieje wymóg uspołecznienia procesu planowania strategicznego poprzez włączenie do prac nad dokumentem jak najszerszego grona reprezentantów wszystkich instytucji społecznych funkcjonujących w powiecie. Co też związane jest z zastosowaniem zamieszczonych poniżej zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **koncentracja**, zakładająca wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych wraz z systematycznym zwiększaniem środków przekazywanych na zwalczanie problemów społecznych i ekonomicznych,

- **partnerstwo**, polegające na obowiązku konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej,
- **programowanie**, z którego wynika obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, regionalnym i lokalnym.
- **subsydiarność**, dotycząca określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i jej upoważnienia (na mocy stosowanych aktów prawnych) do programowania i realizacji polityki społecznej.

Na poziomie krajowym kluczowymi dokumentami pozostaje Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym określająca zakres działania i zadania powiatu, rodzaje aktów prawa miejscowego stanowionych przez powiat oraz wcześniej wspomniana Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Określone kwestie społeczne są regulowane w sposób komplementarny przez konkretne Ustawy z zakresu polityki społecznej, jak:

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Włoszczowskiego na lata 2023-2033 jest zgodna z celami lub obszarami priorytetowymi wskazanymi w innych strategicznych dokumentach krajowych i regionalnych. Przede wszystkim pozostaje w spójności z:

Tabela 1. Dokumenty strategiczne: krajowe i regionalne.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cele szczegółowe: II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku	Cel główny: zwiększenie spójności i solidarności społecznej
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030	Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Celem głównym: wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej
Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030	Celem lepszej koordynacji i rozwijania współpracy międzyinstytucjonalnej systemu polityki społecznej
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	Cel 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie Cel 2. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń

Źródło: opracowanie własne.

1.3. Organizacja i funkcjonowanie pomocy społecznej na terenie Powiatu Włoszczowskiego

W Powiecie Włoszczowskim do najważniejszych instytucji składających się na powiatowy system pomocy społecznej zaliczają się:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie ;
- Zespół Interwencji Kryzysowej we Włoszczowie (przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie);

- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we Włoszczowie;
- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych we Włoszczowie;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ostrowie (gmina Krasocin);
- Punkt konsultacyjno-doradczy dla niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego we Włoszczowie;
- Formy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej: rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego we Włoszczowie;
- 6 gminnych ośrodków pomocy społecznej (funkcjonują w każdej z gmin powiatu).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) jest podstawową jednostką organizacyjną wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej, swoim działaniem obejmuje obszar Powiatu Włoszczowskiego. Zajmuje się organizowaniem pomocy społecznej w celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Do zadań Centrum należy m.in.:

- organizacja rodzinnej pieczy zastępczej;
- opracowanie i realizacja programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- organizowanie i zapewnianie usług w ponadgminnych domach pomocy społecznej;
- udzielanie pomocy osobom znajdującym się w stanie kryzysu;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- organizowanie szkoleń dla prowadzących rodzinną i instytucjonalną formę pieczy zastępczej;
- przyznawanie świadczeń na usamodzielnianie, kontynuację nauki oraz udzielanie informacji o uprawnieniach i obowiązkach osoby usamodzielnianej;
- organizowanie i przyznawanie pomocy dla uchodźców
- orzekanie o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności.

PCPR świadczy bezpłatne usługi z zakresu poradnictwa specjalistycznego poprzez Zespół Interwencji Kryzysowej, którego głównymi odbiorcami są osoby i rodziny, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo świadczone jest w zakresie:

- poradnictwa prawnego - przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów;
- poradnictwa psychologicznego - przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii;
- poradnictwa rodzinnego - obejmującego problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną.

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie działa także Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Nadzór merytoryczny nad pracą Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności sprawuje Przewodniczący powołany przez Starostę Włoszczowskiego. Powiatowy Zespół działa jako organ pierwszej instancji. Orzeka on na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej mogą uczestniczyć na prawach strony w sprawach, w których orzekają powiatowe zespoły.

Na terenie Powiatu Włoszczowskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej (DPS) przeznaczony dla osób: przewlekle psychicznie chorych (w 2021 r. - 175 osób) oraz w wieku podeszłym (w 2021 r. - 24 osoby). Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. W DPS znajduje się w nim 120 miejsc, a średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej we Włoszczowie w 2021 r. wyniósł - 3 753 zł. Liczba mieszkańców Domu Pomocy Społecznej na dzień 31.12.2021 r. wynosiła 199 pensjonariuszy (152 kobiet i 47 mężczyzn).

Obiekt jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych ruchowo: posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich oraz windę. Otoczenie jest wolne od barier architektonicznych. Ma zatwierdzone warunki standaryzacyjne.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do zatrudnienia. Uczestnikami warsztatu są osoby niepełnosprawne (głównie niepełnosprawni intelektualnie w stopniu znacznym lub umiarkowanym), wobec których Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zalecił uczestnictwo w zajęciach warsztatu.

Punkt Konsultacyjno-Doradczy został utworzony ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz w ramach projektu systemowego „Uwierz w siebie. Program aktywizacji podopiecznych PCPR we Włoszczowie”, współfinansowanego ze środków UE. W Punkcie istnieje możliwość skorzystania z porady i doradztwa specjalistów, w tym: psychologa, radcy prawnego, doradcy do spraw osób niepełnosprawnych oraz pracownika socjalnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie w ramach realizacji zadań wynikających z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie opracowało Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2024. W Programie tym wskazano przede wszystkim konieczność kontynuowania działań informacyjnych, profilaktycznych, specjalistycznej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

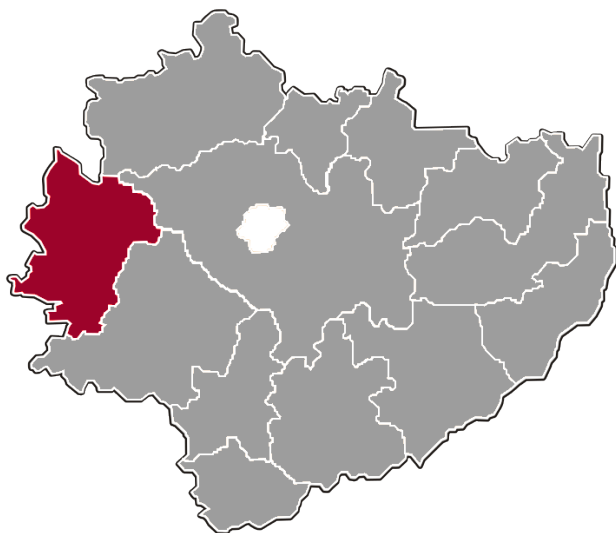
Rozdział 2

Diagnoza sytuacji społecznej

2.1. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza w Powiecie Włoszczowskim

Współczesna struktura Powiatu Włoszczowskiego została utworzona w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej, a jego powierzchnia wynosi 908 km². W skład powiatu wchodzi sześć gmin i jedno miasto:

- 1 miejsko - wiejskiej: Włoszczowa (z ośrodkiem powiatowym jakim jest położone centralnie miasto Włoszczowa, które skupia najważniejsze funkcje administracyjne, gospodarcze itd.);
- 5 gmin wiejskich: Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków oraz Secemin;
- miasto: Włoszczowa.

Położenia na mapie województwa

Podział administracyjny Powiatu³

³ Autorstwa SANTosito - Praca własna, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=101978270> [dostęp: 20.07.2022 r.].

W gminach zlokalizowanych w Powiecie Włoszczowskim znajduje się 1 miasto, 160 miejscowości oraz 125 sołectw. Powiat Włoszczowski jest jednym z 13 powiatów zlokalizowanych w województwie świętokrzyskim. Powiat położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa.

Powiat Włoszczowski graniczy z trzema powiatami województwa świętokrzyskiego: koneckim, kieleckim i jędrzejowskim, z dwoma powiatami województwa śląskiego: zawierciańskim i częstochowskim oraz z jednym powiatem województwa łódzkiego: radomszczańskim.

Do najbliższych położonych Powiatu Włoszczowskiego znaczących ośrodków przemysłowych i regionalnych zaliczyć należy: Kielce, Częstochowę, Katowice, Kraków oraz Łódź.

Przez obszar Powiatu Włoszczowskiego przebiega jedna droga krajowa oraz cztery drogi wojewódzkie. Głównym węzłem drogowym w powiecie jest miasto Włoszczowa. Przez teren Powiatu Włoszczowskiego przebiegają cztery rodzaje dróg publicznych: droga krajowa (nr 78), wojewódzkie (nr: 742, 795, 785 i 786), a także powiatowe oraz gminne.

W zakresie transportu kolejowego funkcjonują dwie linie:

- Linia kolejowa nr 4, Grodzisk Mazowiecki-Zawiercie, Centralna Magistrala Kolejowa (CMK),
- Linia kolejowa nr 61, Kielce - Fosowskie.

Bogactwem powiatu są surowce mineralne - zwłaszcza wapienie i piaski, które koncentrują się przede wszystkim w północnej i centralnej części powiatu. Powiat Włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym (ok. 50% gruntów stanowią użytki rolne).

Dominującą część powierzchni powiatu zajmują gleby słabe (klasa V) i najslabsze (klasa VI). Powiat Włoszczowski posiada znaczne obszary leśne. Wskaźnik lesistości powiatu wynosi ponad 40%. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto, na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym Powiat Włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy. Powiat Włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych. Główne zbiorniki wód podziemnych na

terenie powiatu to GZWP nr 408 i 409 - Niecka Miechowska oraz GZWP nr 416 - Małogoszcz.

Istotny wpływ na rozwój powiatu ma turystyka i rekreacja. W Powiecie Włoszczowskim stosunkowo dobrze rozwinięta jest infrastruktura szlaków turystycznych oraz ścieżek przyrodniczych. Na terenie powiatu znajdują się także obiekty pełniące funkcje turystyczno-rekreacyjne (m.in. kryta pływalnia „Nemo” we Włoszczowie, czy zbiornik Klekot koło Łachowa). Ważnym elementem infrastruktury turystycznej powiatu są turystyczne obiekty noclegowe, w których znajduje się 249 miejsc noclegowych. W 2021 r. z bazy noclegowej powiatu skorzystało 4 170 turystów (w tym 126 zagranicznych).

Poziom skanalizowania poszczególnych gmin w powiecie utrzymuje się na średnim poziomie. Znacznie lepszy jest poziom zwodociągowania. Z instalacji wodociągowych korzysta ponad 84,3% mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego z tego 81,8% na wsi i 93,4% w mieście (z instalacji kanalizacyjnej ponad 52,1% z tego 40,1% na wsi i 94,9% w mieście). Na terenie powiatu zlokalizowana jest także infrastruktura telekomunikacyjna, energetyczna oraz ciepłownicza. Ważnym problemem rozwojowym powiatu jest brak sieci gazowej.

Pod względem gospodarczym, w Powiecie Włoszczowskim dominuje profil rolniczo-przemysłowy. W gminach wiejskich głównym sektorem gospodarki jest rolnictwo. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. w całym powiecie funkcjonuje 4 541 gospodarstw rolnych, w których dominują gospodarstwa indywidualne do 10 ha, stanowiąc 82,7% ogółu, z tego gospodarstwa o wielkości 1-5 ha stanowią - 62,4%. W gospodarstwach rolnych w 2021 r. pracowało 4 436 osób.

Na terenie Powiatu działalność gospodarczą prowadzi 3 556 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, w tym 117 w sektorze publicznym i 3 439 w sektorze prywatnym. Najliczniejszą grupę stanowią podmioty małej i średniej przedsiębiorczości (3 137 podmiotów z liczbą zatrudnionych 0-9 osób), zajmujące się głównie handlem oraz świadczące szeroki wachlarz usług.

Podmioty funkcjonują m.in. w sekcjach: rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo - 131 (3,6%), przemysł 691 (19,4%), budownictwo - 600 (16,8%), handel i naprawy - 861 (24,2%), hotele i restauracje - 77 (2,1%), transport, gospodarka magazynowa i łączność - 258 (7,2%), pośrednictwo finansowe - 85 (2,3%), opieka społeczna i pomoc zdrowotna - 105 (2,9%).

Spośród ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w powiecie 96% podmiotów należy do sektora prywatnego, z czego blisko 85% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a niecałe 2,9% stanowią spółki handlowe. Pozytywnym zjawiskiem w ostatnich latach jest rosnąca liczba podmiotów gospodarczych na terenie Powiatu.

Cztery włoszczowskie firmy w 2021 r. uplasowały się w rankingu 100 największych firm województwa świętokrzyskiego. Były to:

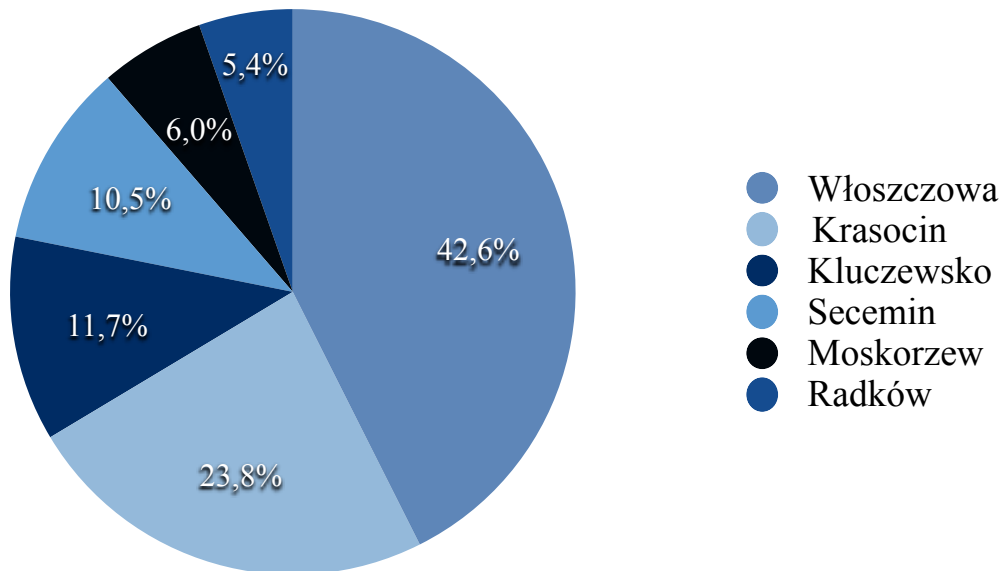
- ZPUE S.A. (Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych S.A.) - 1 miejsce w powiecie i 14 w województwie;
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie - 2 miejsce w powiecie i 17 w województwie;
- Lhoist Bukowa Sp. z o.o. w miejscowości Bukowa (zakład wapienniczy) - 3 miejsce w powiecie i 36 w województwie;
- Effector S.A. we Włoszczowie - 4 miejsce w powiecie i 84 w województwie (producent w zakresie przetwórstwa aluminium, stolarki aluminiowej i produktów dla branży okien i drzwi).

2.2. Demografia wraz z prognozą demograficzną

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na dzień 31.12.2021 r.) w Powiecie Włoszczowskim zamieszkiwało 44 415 osób, z czego 50,02% (22 218) stanowiły kobiety, a 49,98% (22 197) mężczyźni. Znacznie mniejsza liczba ludności - 9 708 osób (21,86%) - zamieszkiwała w miastach.

Ludność powiatu stanowiła w 2021 r. 3,8% mieszkańców województwa świętokrzyskiego i około 0,12% ludności kraju. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie wynosiła 49,3 os./km². Gęstość zaludnienia w powiecie jest o 2,5 raza niższa od średniej krajowej (124 osoby/km² na koniec 2021 r.) oraz 2 razy niższa od średniej dla województwa (102 osoby/km²). Jednak jednocześnie udział ludności Powiatu Włoszczowskiego w ogólnej liczbie ludności województwa świętokrzyskiego nieznacznie wzrósł, co związane jest z wysokim ubytkiem naturalnym ludności w skali województwa.

Wykres 1. Liczba ludności w poszczególnych gminach Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego

Tabela 2. Liczba ludności i powierzchnia poszczególnych gmin Powiatu Włoszczowskiego.

Gmina	Ludność	Powierzchnia
Włoszczowa	19 123	254,61 km ²
Krasocin	10 699	192,79 km ²
Kluczewsko	5 267	136,87 km ²
Secemin	4 750	162,60 km ²
Moskorzew	2 682	72,89 km ²

Radków	2 413	88,10 km ²
Razem:	44 934	907,86 km ²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego najwięcej osób zamieszkuje gminę Włoszczowa - 42,6% (19 123 osoby w 2021 r.), a najmniej - ok. 5,4% gminę Radków (2 413 osób). W żadnej z gmin nie odnotowano dodatniego przyrostu naturalnego.

Tabela 3. Ważniejsze dane o ludności Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.

Małżeństwa	Rozwody	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo Migracji	Przyrost Roczny	Zgony niemowląt
Na 1000 ludności							Na 1000 ur. żywych
4,7	0,8	7,3	14,6	-7,1	-0,6	-7,3	2,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

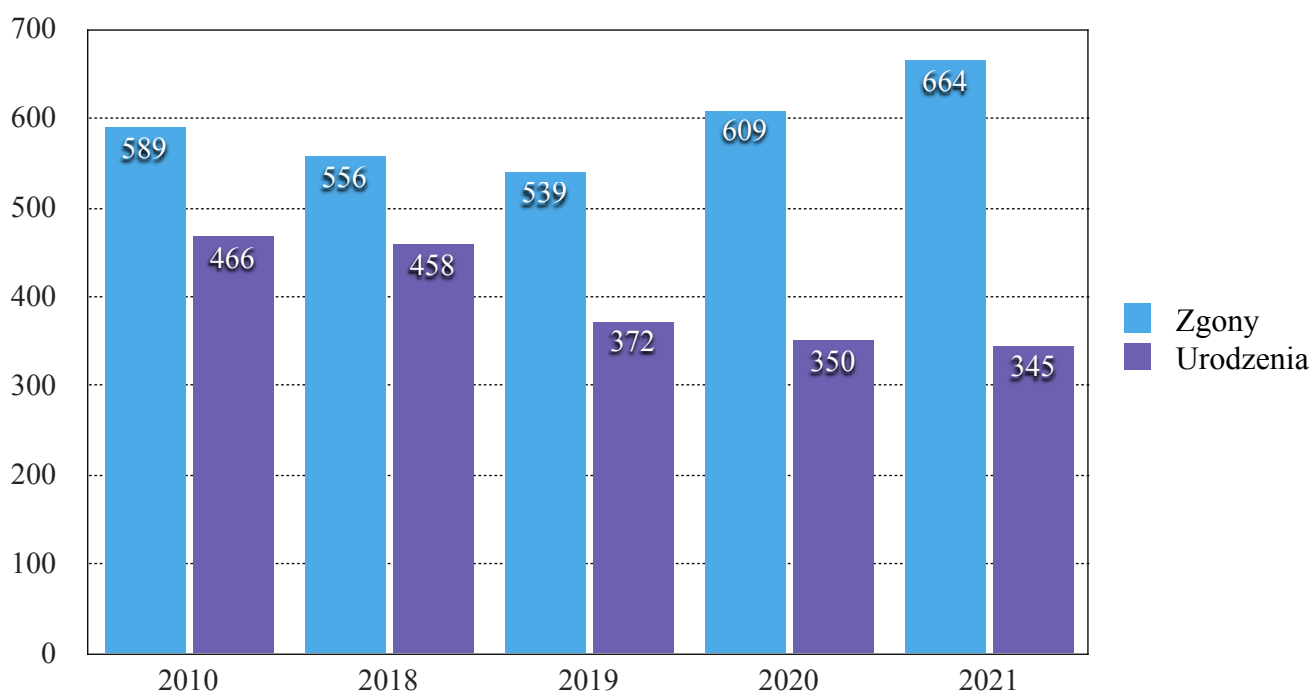
Z powiatu następuje odpływ ludności w wyniku migracji ludności, jednak saldo migracji w 2021 r. utrzymało się na najniższym od lat poziomie. Na obszarze całego Powiatu odnotowano 391 zameldowań na pobyt stały i 410 wymeldowań z pobytu stałego, w wyniku czego nastąpił spadek ogólnej liczby ludności, w wyniku migracji wewnętrznych i zewnętrznych - o 19 osób (-0,4%). Większość migrantów stanowią osoby w wieku produkcyjnym, jednak saldo migracji pozostaje w tej grupie ujemne (179 zameldowań i 233 wymeldowania, saldo migracji: -54 osoby). Dodatkowo saldo migracji odnotowano z kolei w grupach wiekowych: przedprodukcyjnej (60 zameldowań i 51 wymeldowań, saldo migracji: 9 osób) i poprodukcyjnej (39 zameldowań i 13 wymeldowań, saldo migracji: 26 osób).

Tabela 4. Wskaźniki migracyjne w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Wyszczególnienie	2010 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Zameldowania	393	381	343	339	391
Wymeldowania	469	473	510	396	410
Saldo migracji	-76 (-1,6)	-92 (-2,0)	-167 (-3,7)	-57 (-1,3)	-19 (-0,4)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

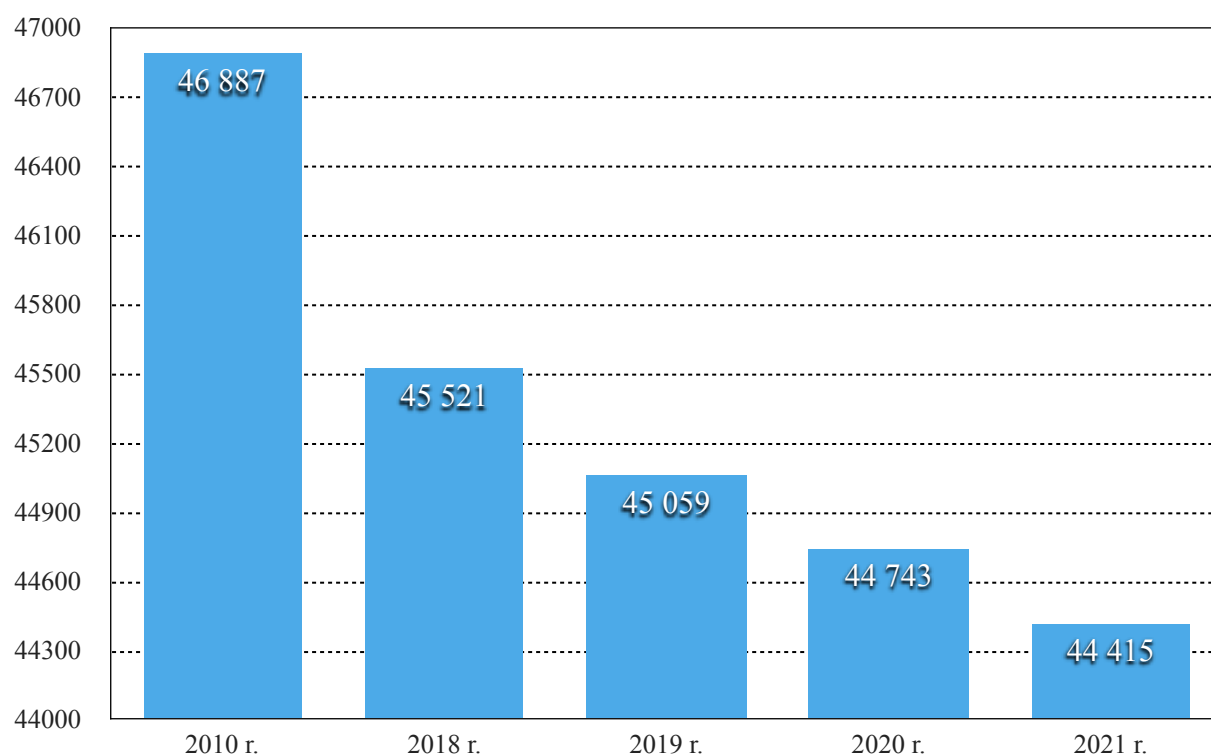
Podstawowe dane ludnościowe dla Powiatu Włoszczowskiego kształtują się na podobnym poziomie co średnia ogólnopolska. W Powiecie przyrost rzeczywisty pozostaje ujemny. Względem stanu ludnościowego na 2011 r. (46 711 osób) doszło do ubytku blisko 3,8% ludności powiatu (w ciągu 10 lat spadek o 1777 osób). W tym samym czasie ogólna liczba ludności Polski zmniejszyła się o 1,25%, co oznacza, iż populacja Powiatu Włoszczowskiego zmniejsza się 3 razy szybciej, niż populacja państwa.

Wykres 2. Ruch naturalny w Powiecie Włoszczowskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2021 w Powiecie Włoszczowskim ilość zgonów corocznie przekraczała ilość urodzeń, co bezpośrednio wpływało na występowanie ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego. W latach 2010-2019 współczynnik przyrostu naturalnego oscylował wokół wartości: od -2,01 (w 2014 r.) do -3,87 (w 2015 r.). Wskaźnik ten utrzymywał się więc na podobnym poziomie co średnia dla województwa świętokrzyskiego, która wynosiła w tym okresie -3,5 na 1000 ludności.

Wykres 3. Liczba ludności Powiatu Włoszczowskiego w określonych latach

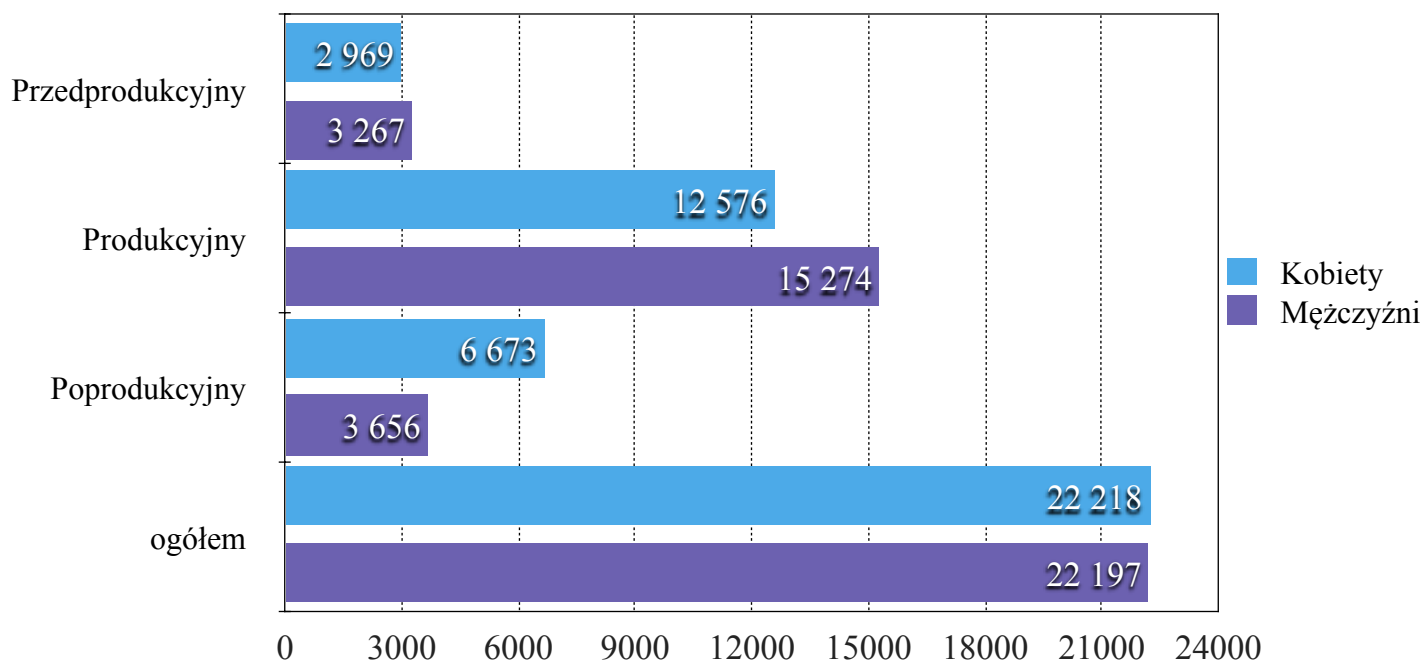
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od roku 2020 nastąpił znaczący wzrost liczby zgonów w porównaniu z liczbą urodzeń. W wyniku nagłego przyrostu ilości zgonów spowodowanych Covid-19, oraz jednoczesnego spadku liczby urodzeń, wskaźnik przyrostu naturalnego wynosił odpowiednio: -5,76 w 2020 r. oraz -7,1 w 2021 r. (664 zgony i 345 urodzeń). Tym samym przyrost naturalny w Powiecie był w ww. latach 2 razy niższy, niż średnia ogólnopolska. W latach 2010-2021 liczba ludności Powiatu Włoszczowskiego systematycznie spadała średnio o 300 osób rocznie. Jednak analizując dane z ostatnich 3 lat można zauważyć, iż tempo ubytku ludności jest coraz niższe.

W ostatnich trzech latach, wraz ze znacznym spadkiem urodzeń, zaobserwowano stopniowy spadek zawieranych małżeństw, który w 2018 r. wyniósł 6,03 na 1000 ludności, a w okresie pandemii - 3,98 (średnia z 2019 i 2020 r.). Z kolei w 2021 r. odnotowano wzrost ilości zawartych małżeństw do poziomu - 4,72 na 1000 ludności (średnia krajowa z 2021 r.: 9,4), co może prognozować przyszły wzrost liczby małżeństw, oraz pośrednio urodzeń, do poziomu sprzed pandemii Covid-19.

W ostatnich latach, niepokojącym zjawiskiem w Powiecie Włoszczowskim jest rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym (10 329 osób) i spadająca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (6 236 osób). Wpisuje się to w krajowy trend starzenia się społeczeństwa i coraz mniejszego udziału najmłodszych grup wiekowych w strukturze demograficznej. Zjawisko to będzie niosło za sobą znaczące skutki dla kształtu i znaczenia polityki społecznej, również na poziomie powiatu.

Wykres 4. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku oraz płci w 2021 r.

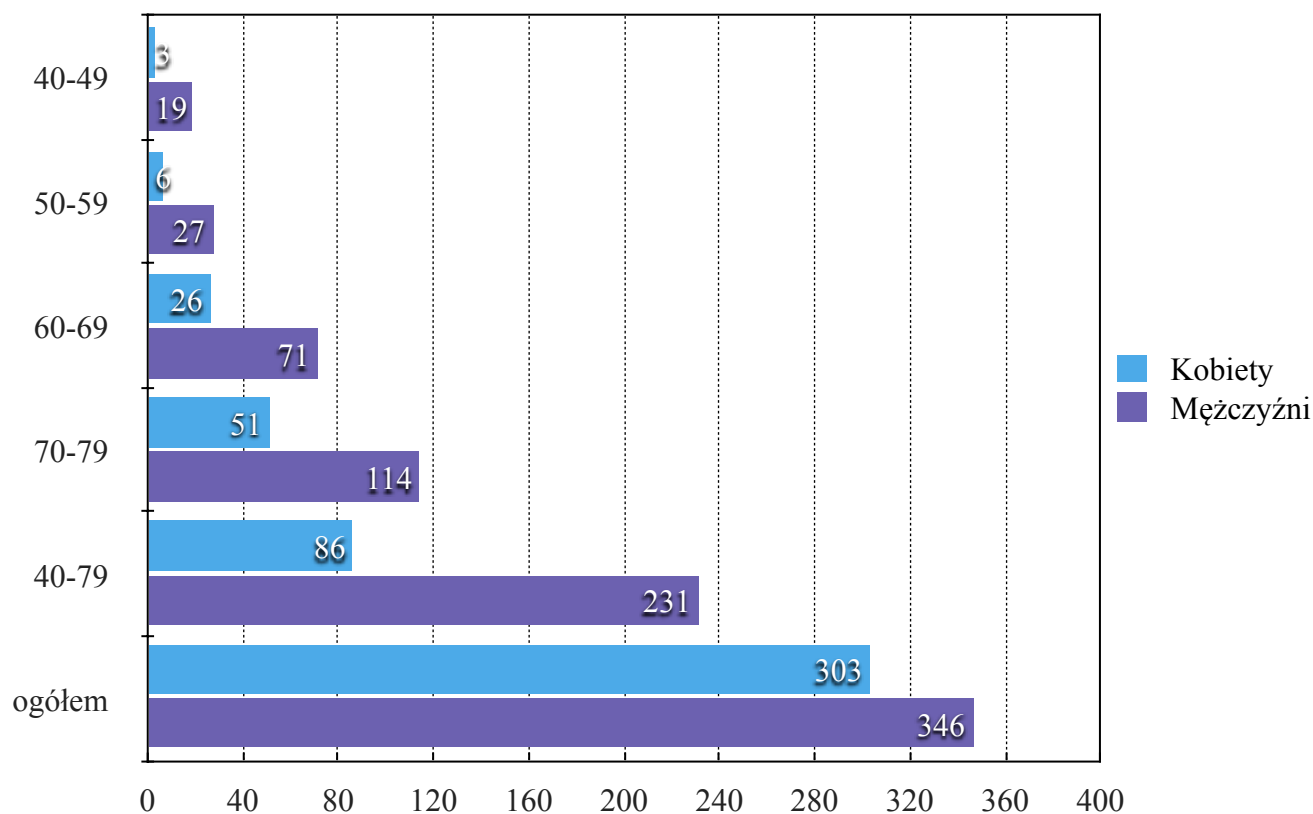
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Aktualnie, w powiecie dominującą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest o blisko 10% niższa od liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2021 r. podział ludności Powiatu Włoszczowskiego według grup ekonomicznych przedstawiał się następująco:

- 6 236 osób: tj. 14,0% ludności w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej);
- 27 850 osób: tj. 62,7% w wieku produkcyjnym (15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni);
- 10 329 osób: tj. 23,3% w wieku poprodukcyjnym.

Cechą charakterystyczną dla Powiatu Włoszczowskiego jest wyższy, prawie o 20%, udział mężczyzn w grupie znajdującej się w wieku produkcyjnym oraz występowanie odwrotnego stosunku w grupie znajdującej się w wieku poprodukcyjnym, w której to kobiety stanowią zdecydowaną większość. Sytuacja ta, najprawdopodobniej ma związek z dłuższym czasem życia kobiet oraz przedwczesną umieralnością mężczyzn. Przedstawiona zależność szczególnie widoczna jest w liczbie zgonów, z podziałem na płeć, dla grup wiekowych - 45-74, w których można zaobserwować średnio 3-krotnie wyższą umieralność mężczyzn (w tym ponad 5 razy wyższą w grupie wiekowej 40-59).

Wykres 5 . Zgony dla grup wiekowych 40-79 z podziałem na wiek i płeć.

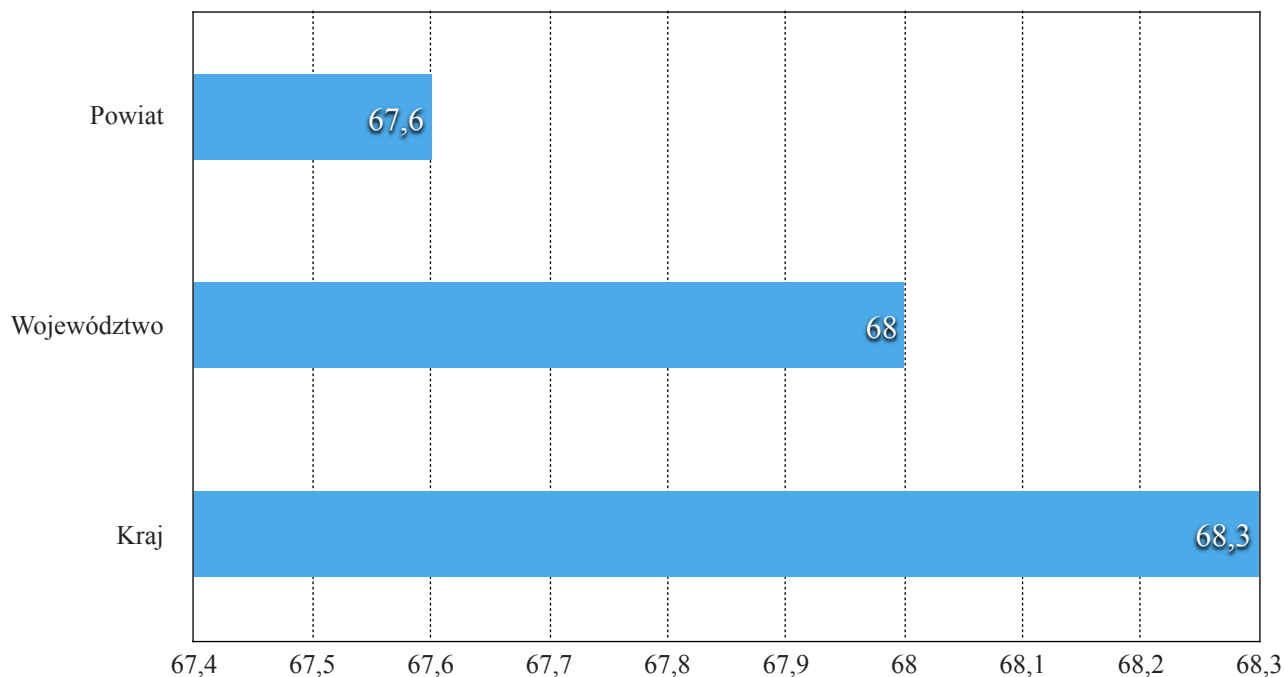
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze strukturą wieku powiązany jest wskaźnik obciążenia demograficznego wskazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wysoki poziom współczynnika wskazuje na niekorzystną strukturę wiekową mieszkańców oraz wpływa negatywnie na jakość życia i warunki funkcjonowania lokalnej gospodarki.

W 2021 r. wskaźnik ten dla Powiatu Włoszczowskiego wyniósł 67,6 i był niższy niż w kraju (68) oraz niższy niż w województwie świętokrzyskim (68,3). Warto odnotować, iż wskaźnik ten znacznie wzrósł w porównaniu z rokiem 2011 r., kiedy to jego wartość wynosiła - 60,9.

Wskaźnik na poziomie 67,6 oznacza, iż na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym przypadały mniej więcej trzy osoby w wieku produkcyjnym. Tak wysoki wskaźnik jest wyzwaniem dla polityki społecznej oraz gospodarczej. Przede wszystkim, obciążenie osób pracujących może rosnąć. Udział osób w wieku nieprodukcyjnym może być problematyczny dla gospodarki nie tylko z tytułu większych nakładów na seniorów. Rosnące znaczenie seniorów będzie także kształtować politykę.

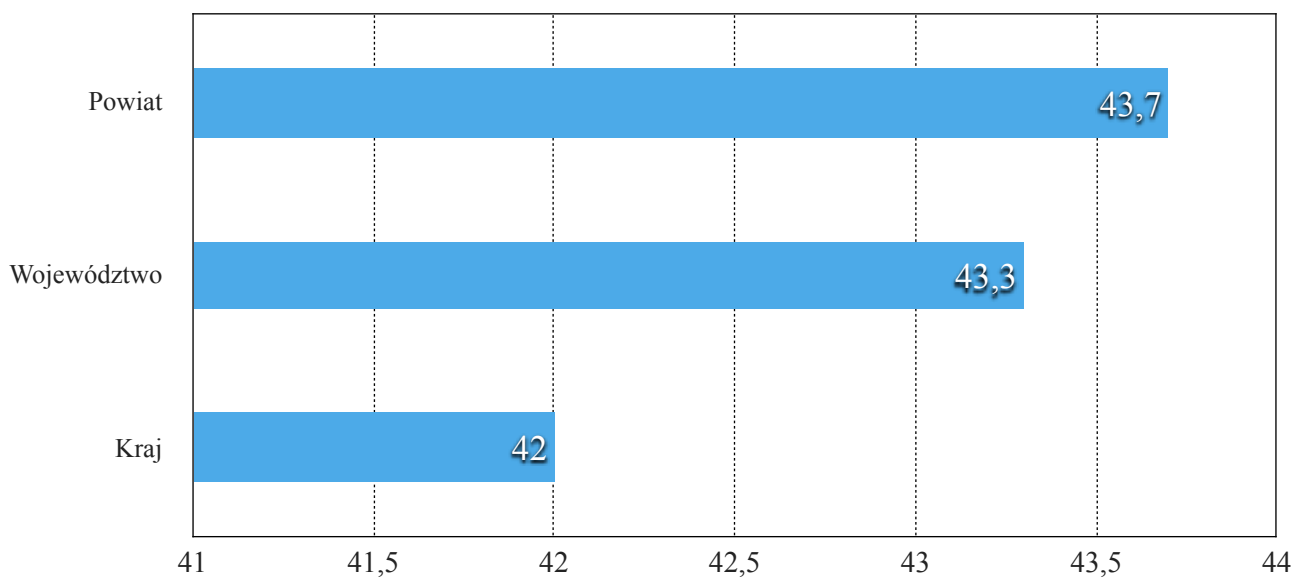
Wykres 6. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego kształtuje się na podobnym poziomie co średnia dla województwa świętokrzyskiego. Pozostaje jednak o 1,7 lat wyższy niż średnia krajowa, co jest bezpośrednio związane z dużym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności powiatu.

Wykres 7. Średni wiek mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

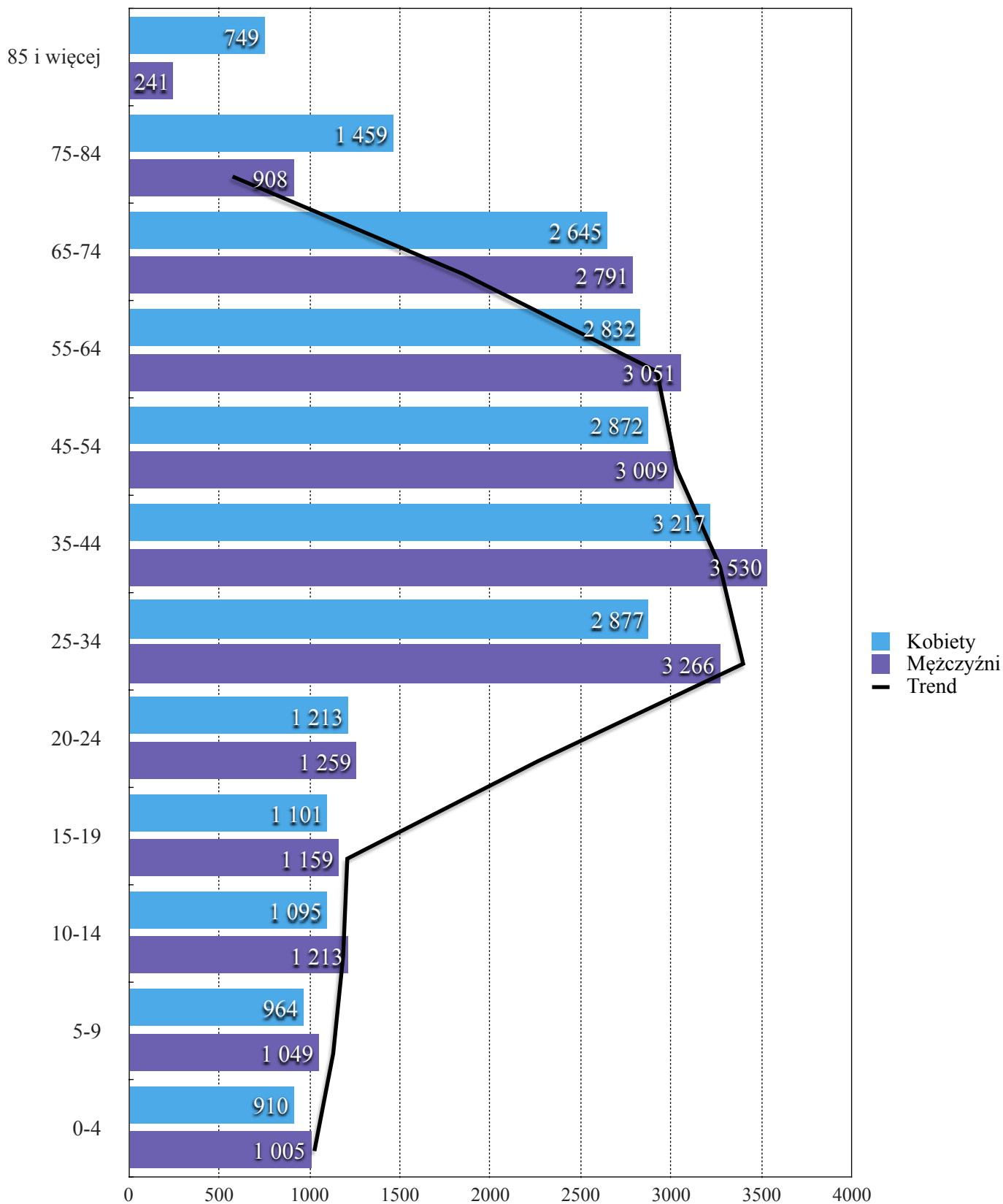
Struktura ludności Powiatu Włoszczowskiego jest typowa dla społeczeństw starzejących się, w których udział ludności powyżej 65 r.ż. (8 793 osoby) przeważa nad ludnością w wieku przedprodukcyjnym (6 236). Struktura przybiera więc typ regresywny, charakterystyczny dla zbiorowości, w których występują malejąca, z okresu na okres, liczba urodzeń.

Potrzeby osób w wieku poprodukcyjnym będą wzrastać wraz ze zmieniającą się strukturą demograficzną. Taką tendencję należy również wziąć pod uwagę przy planowaniu rozwoju powiatu w sferze polityki społecznej odnoszącej się do osób starszych i niepełnosprawnych oraz rozwoju usług społecznych dla tej grupy.

Najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby w wieku 35-45 lat (6 747), co można wytłumaczyć wyżym demograficznym z lat 80 XX w. Niepokojąca pozostaje spadająca liczba ludności w najmłodszych rocznikach, co też jest oznaką spadku płodności (w Powiecie wyniósł w 2021 r. - 1,17, podczas gdy wskaźnik ogólnokrajowy kształtował się na poziomie

- 1,38). Zjawisko to, występujące na poziomie ogólnopolskim, będzie niosło za sobą znaczące skutki dla kształtu i znaczenia polityki społecznej, również na poziomie Powiatu.

Wykres 8. Struktura ludności Powiatu Włoszczowskiego

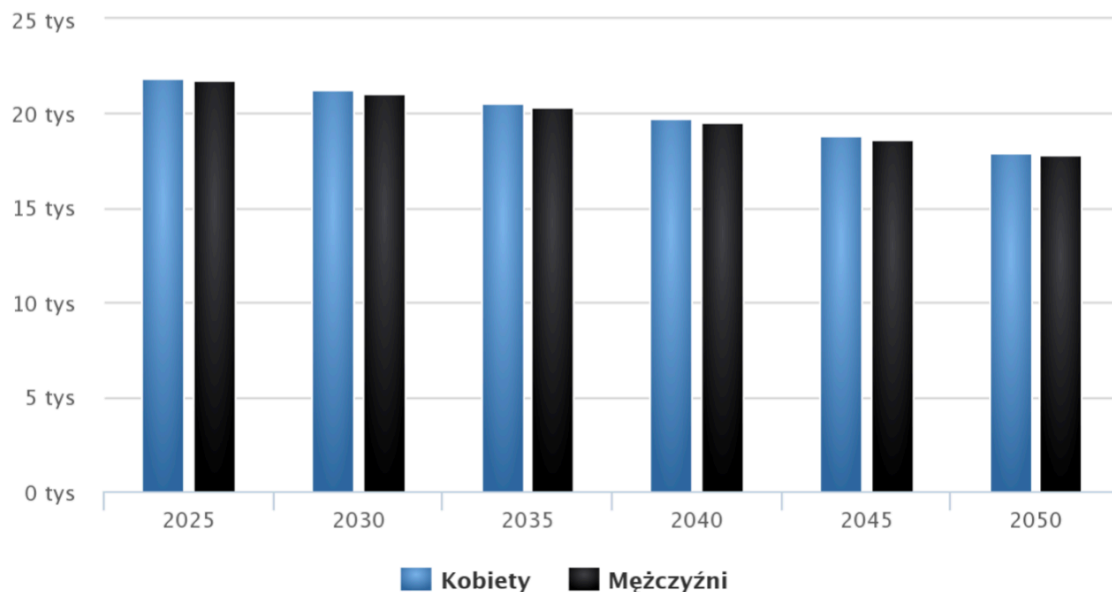

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Opracowana w 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2025-2050” wskazuje, że w najbliższych latach na terenie Powiatu Włoszczowskiego zachodzić będą znaczące procesy demograficzne. W wyniku tych procesów na obszarze powiatu należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności do 2050 r. o blisko 20% w odniesieniu do 2021 r. (w 2035 r. liczba mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego wyniesie 40 202 osoby);
- spadku liczby urodzeń do poziomu 215 rocznie (spadek o 37% w stosunku do 2021 r., w którym odnotowano 345 urodzeń);
- dużego wzrostu udziału grupy ekonomicznej w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. W 2050 r. - 11 582 osób (35% ogółu ludności w stosunku do 10 329 osób: tj. 23,3% w 2021 r.);
- spadku udziału grup ekonomicznych w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności do 12,5% (4 483 osób) w przypadku grupy w wieku przedprodukcyjnym (14% - 6 236) i do 55% (19 669) w przypadku grupy w wieku poprodukcyjnym (62,7% - 27 850);
- znaczącego zmniejszenia się liczby dzieci w wieku do 2 lat (spadek o 383 osoby czyli o ponad 36%) - 1 047 dzieci w 2021 r. w stosunku do 664 w 2050 r.;
- spadku liczebności dzieci objętych opieką przedszkolną i obowiązkiem szkolnym (dzieci w wieku od 3 –18 lat) o ok. 45% (3 490 osób) - 7 593 osoby w 2021 r. w stosunku do 4 103 w 2050 r.;
- znaczącego pogłębienia procesu starzenia się społeczeństwa. Liczba ludności w grupie wiekowej 75+ zwiększy się z 3 357 osób (2021 r.) do 13 707 w 2050 r. - tj. o ponad 300%, w tym w grupie 85+ z 990 do 2 570 osób - czyli o ok. 160%;
- rosnącego, ujemnego salda migracji - niekorzystna zależność w ruchu migracyjnym powiatu (zarówno o charakterze wewnętrznym jak i zagranicznym) spowoduje, że do 2050 r. saldo migracji zwiększy się z -0,4 w 2021 r. do -17,8% w roku 2050 (liczba ludności napływającej wyniesie 267 os., a odpływającej 325 os.).

Wykres 9. Prognozowana populacja - Powiat Włoszczowski w latach 2025-2050

Źródło: GUS

2.3. Szkolnictwo oraz stopień wykształcenia w Powiecie Włoszczowskim

W 2021 roku w Powiecie Włoszczowskim działało:

- 2 żłobki, w których przebywało 58 dzieci;
- 19 przedszkoli, do których uczęszczało 1 316 uczniów;
- 21 szkół podstawowych, do których uczęszczało 3 312 uczniów;
- 9 szkół ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych, do których uczęszczało 2 125 uczniów.

Tabela 5. Liczba przedszkoli, szkół oraz oddziałów w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Wyszczególnienie	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Przedszkola	19	19	19
Oddziały	55	54	58

W tym specjalne	1	1	1
Szkoly:			
Podstawowe	22	23	21
Oddziały	222	222	217
W tym specjalne	1	1	1
Branżowe I stopnia	2	2	2
Oddziały	6	11	10
Licea ogólnokształcące	3	3	3
Oddziały	26	33	32
Technika	3	3	3
Oddziały	28	31	30
Dla dorosłych	1	1	1
Oddziały	2	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jeden z podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji - współczynnik skolaryzacji brutto⁴ - wyniósł w 2021 r. w powiecie 94,72% (średnia dla wszystkich etapów nauczania). Podczas gdy w województwie świętokrzyskim oraz w Polsce wynosił - odpowiednio - 95,95 oraz 93,72%.

Powiat Włoszczowski stanowi organ prowadzący dla poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz trzech szkół ponadpodstawowych:

- I Liceum Ogólnokształcącego im. gen. Władysława Sikorskiego;
- Zespołu Szkół Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego;
- Zespołu Szkół Nr 3 im. Stanisława Staszica.

⁴ Relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Licea kształcą w oddziałach o różnym nachyleniu: np. humanistyczno-prawnym, matematyczno-językowym, turystyczno-językowym, sportowo-militarnym, pożarniczoratowniczym, matematyczno-fizyczno-informatycznym, biologiczno-chemicznym (biomedycznym) i psychologicznym, a także w oddziale dwujęzycznym (I LO).

W technikum prowadzi się kształcenie m.in. np. w następujących kierunkach/zawodach: informatycznym, ekonomicznym, rachunkowości, geodezyjnym, architektury krajobrazu (z elementami florystyki), ochrony środowiska (z elementami pożarnictwa), żywienia i usług gastronomicznych (z elementami dietetyki), reklamy (z elementami fotografii), a także technik: hotelarstwa, budownictwa, logistyki, mechanik, spawalnictwa oraz przetwórstwa mlecznego.

Szkoła zawodowa kształci uczniów m.in. w zawodach: elektryk, stolarz, mechanik pojazdów samochodowych, ślusarz, cukiernik, monter sieci instalacji sanitarnych, operator obrabiarek skrawających, fryzjer, kucharz i piekarz.

Na terenie powiatu funkcjonują 2 internaty dysponujące blisko 200 miejscami. W roku szkolnym 2021/2022, wg stanu na 30 września 2021 r., ilość wychowanków (przeliczeniowych) ww. internatów wynosiła - odpowiednio - 68,48 w II LO w ZS Nr 2 oraz 80,56 (w Technikum Nr 2 w ZS Nr 3).

Na egzaminie maturalnym (2021) uczniowie szkół prowadzonych przez Powiat Włoszczowski uzyskali zdawalność 92% (I miejsce w województwie). Była ona zatem znacznie wyższa - o kilkanaście procent - od analogicznych wskaźników obliczonych dla województwa świętokrzyskiego i całego kraju (74,5%). We włoszczowskich liceach maturę zdało 96% abiturientów, podczas gdy wskaźnik ten w województwie świętokrzyskim i dla całego kraju wyniósł - odpowiednio - 84,7 i 81%. Włoszczowskie technikum uzyskały zdawalność 88,9%, natomiast w województwie świętokrzyskim i całym kraju wyniosła ona 60 i 64%.

W roku szkolnym 2021/2022 - wg stanu na 30 września 2021 r., szkoły te liczyły 1999 uczniów i 66 oddziałów. W porównaniu do poprzedniego roku (2020/2021) ubyło 9 uczniów i 1 oddział. Do włoszczowskich szkół uczęszczało w 2021 r. 36 uczniów objętych nauczaniem indywidualnym bądź specjalnym, którym Powiat zapewniał warunki umożliwiające stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym.

Do I LO w 2021 r. uczęszczał 1 uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W I okresie roku uczeń był objęty nauczaniem indywidualnym, w II okresie - indywidualnym zdalnie, poprzez platformę Teams. Dodatkowo uczeń miał po 2 godziny zajęć rewalidacyjnych w tygodniu. Zajęcia odbywały się na podstawie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego. Szkoła posiada podjazd dla niepełnosprawnych ruchowo oraz łazienkę dostosowaną dla osób niepełnosprawnych. Umożliwia także uczniom ze SPE pracę dydaktyczną poprzez platformę zdalną.

Do ZS nr 2 w 2021 r. (stan na 30.12.2021) uczęszczało 4 uczniów objętych specjalnym kształceniem, natomiast w okresie poprzednim (stan na 30.12.2020) 2 uczniów. Wszyscy uczniowie odbywali zajęcia w szkole oraz mieli zagwarantowane po 2 godziny zajęć rewalidacyjnych w tygodniu. Szkoła posiada podjazd dla niepełnosprawnych ruchowo oraz łazienkę dostosowaną dla osób niepełnosprawnych.

Do ZS nr 3 w 2021 r. (stan na 30.12.2021) uczęszczało 7 uczniów objętych indywidualnym nauczaniem (1 - liceum, 5 - technikum, 1 - branżowa), natomiast 14 uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (4 - liceum, 5 - technikum, 5 - BS). Natomiast w okresie poprzednim (stan na 30 IX 2020) 5 uczniów objętych było indywidualnym nauczaniem (1 - liceum, 4 - technikum), a 18 uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (2 - liceum, 7 - technikum, 9 - BS). Szkoła posiada podjazd dla niepełnosprawnych ruchowo oraz łazienkę dostosowaną dla osób niepełnosprawnych. Dodatkowo w budynku Internatu ZS Nr 3 w 2021 r. zakupiono i zamontowano podnośnik pionowy (platformy pionowej) likwidujący barierę architektoniczną pokonania 4 schodów wewnątrz budynku Internatu.

W roku szkolnym 2021/2022 na jeden oddział we włoszczowskich szkołach ponadpodstawowych przypadało średnio 30,29 uczniów: w liceach wskaźnik ten wynosił 30,75, w technikumach - 28,93, natomiast w szkole branżowej I stopnia - 35,20. Średnia dla województwa świętokrzyskiego dla szkół ponadpodstawowych ukształtowała się w tym okresie na poziomie - 24 uczniów/oddział.

Tabela 6. Szkoły i liczba oddziałów w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2022.

Wyszczególnienie	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022	
	uczniowie	oddziały	uczniowie	oddziały	uczniowie	oddziały	uczniowie	oddziały
I LO	386	12	533	16	519	16	522	16
ZS Nr 2 - ogółem:	600	21	638	22	575	20	602	21
w tym:								
II LO	326	11	389	13	350	12	344	12
Technikum nr 1	274	10	249	9	225	8	258	9
ZS Nr 3 - ogółem:	721	26	933	32	914	31	875	29
w tym:								
III LO	76	3	109	4	115	4	118	4
Technikum nr 2	484	17	610	21	592	20	581	20
SB I stop.	161	6	214	7	207	7	176	5
OGÓLEM:	1707	59	2104	70	2008	67	1999	66
w tym:								
licea	788	26	1031	33	984	32	984	32
technika	758	27	859	30	817	28	839	29
SB I stop.	161	6	214	7	207	7	176	5

Źródło: Starostwo Powiatowe we Włoszczowie - Wydział Edukacji, Kultury i Spraw Obywatelskich.

W szkołach funkcjonują od roku szkolnego 2004/2005, w pełnym zakresie gabinety pedagogów szkolnych, zabezpieczając w ten sposób bieżącą pomoc pedagogiczną dla młodzieży szkolnej, ich rodziców lub opiekunów oraz wspomagają wychowawców i nauczycieli w pracy wychowawczej i opiekuńczej. W celu poszerzenia tej pomocy, szczególnie w zakresie wyboru ścieżki zawodowej ucznia, od roku szkolnego 2005/2006 w zespołach prowadzących kształcenie zawodowe zostały utworzone stanowiska doradcy

zawodowego. W szkołach prowadzone są gabinety higieny szkolnej, których głównym zadaniem jest prowadzenie profilaktyki w zakresie ochrony zdrowia wśród młodzieży.

Na terenie Włoszczowy funkcjonuje zespół szkół niepublicznych Zakład Doskonalenia Zawodowego. ZDZ oferuje kompleksowe usługi edukacyjne, na które składają się m.in. szkoły dla młodzieży i dorosłych, kwalifikacyjne kursy zawodowe dla dorosłych oraz egzaminy potwierdzające kwalifikacje na tytuł robotnika i mistrza w zawodzie. W szkołach ZDZ we Włoszczowie młodzież kształci się w Technikum Zawodowym, a dorośli w Liceum Ogólnokształcącym, Uzupełniającym Liceum Ogólnokształcącym, a także Technikum Uzupełniającym oraz Szkole Policealnej.

Działająca na terenie Powiatu Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna obejmuje swoim zasięgiem sześć gmin: Włoszczowa, Radków, Moskorzew, Secemin, Krasocin, Kluczewsko, a realizacja zadań dotyczy wszystkich szczebli kształcenia. Poradnia wydaje również orzeczenia i opinie o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania. Poradnia zatrudnia 12 pracowników w tym m.in.:

- 3 psychologów;
- 5 pedagogów (w tym dyrektor oraz 1 pracownik na 1/2 etatu), - 2 logopedów (w tym 1 pracownik na 1/2 etatu);
- lekarza i pracownika BHP.

W 2021 r. w poradni przyjęto 457 osób, co stanowiło wzrost o 20,7% w stosunku do roku poprzedniego (362 osoby) oraz wydano 102 orzeczenia (najwięcej o: potrzebie indywidualnego nauczania - 29, niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim - 21 oraz autyzmie, w tym zespole Aspergera - 23).

Poradnia m.in. udziela pomocy w zakresie diagnozy: psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, a także orzeka o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów. Względem roku poprzedniego, w 2021 r. nastąpił znaczny wzrost liczby diagnoz wydanych przez poradnię, który procentowo przedstawiał się następująco:

- 44% - w zakresie diagnoz związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej;
- 20% - logopedycznych;
- 15,4% - pedagogicznych;
- 15,1% - psychologicznych;
- 14,7% - lekarskich.

Tabela 7. Działalność diagnostyczna Poradni w latach 2020-2021.

Rodzaje diagnoz	Ogółem 2020	Ogółem 2021
Psychologicznych	269	317
Pedagogicznych	247	292
Logopedycznych	147	184
Lekarskich	104	122
Rehabilitanta	0	0
Związana z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej	5	9

Źródło: Raport o stanie Powiatu Włoszczowskiego za 2021 rok.

Na podstawie wyników NSP 2021 ustalono ukończony poziom wykształcenia ludności na 87,2%. W Powiecie Włoszczowskim najliczniejsze grupy stanowiły osoby legitymujące się świadectwem ukończenia zasadniczych szkół zawodowych i branżowych - 23,4% oraz średnich zawodowych - 20,6%. Kolejne mniej liczne grupy stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (17,4%) oraz podstawowym ukończonym (16,9%). Wykształceniem średnim ogólnokształcącym legitymuje się ok. 9% mieszkańców Powiatu.

Czynnikiem różnicującym strukturę wykształcenia mieszkańców jest wiek. W populacji osób młodych, poniżej 30 roku życia dominuje wykształcenie wyższe i średnie. W starszych

grupach wieku przeważają z kolei osoby z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym, natomiast wśród osób w wieku 60 lat i więcej dominują osoby z wykształceniem podstawowym.

W porównaniu do danych z poprzedniego spisu powszechnego, nastąpił duży wzrost ludności z wykształceniem wyższym (o 5,8 p.p.) oraz średnim zawodowym (o 5,3 p.p.). Coraz mniej osób legitymuje się wykształceniem podstawowym ukończonym, średnim ogólnokształcącym oraz gimnazjalnym - spadek odpowiednio o: 10 p.p., 0,8 p.p. oraz 2,2 p.p. Przedstawione dane wskazują na istnienie pozytywnego trendu w postaci ogólnego wzrostu poziomu wykształcenia ludności Powiatu Włoszczowskiego, przy jednoczesnym spadku udziału ludności najslabiej wykształconej.

W porównaniu do średniej ogólnokrajowej Powiat Włoszczowski charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem ludności z wykształceniem wyższym (niższe o 4,7 p.p.). Powiat Włoszczowski posiada za to wyższy udział grup ludności o wykształceniu średnim zawodowym (wynik wyższy średnio o 2% w porównaniu do danych dla województwa i kraju).

Wciąż obecnym jest niekorzystny trend w postaci stosunkowo dużego udziału ludności słabo wykształconej w ogólnej liczbie ludności, szczególnie w grupie z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego. W porównaniu do kraju, Powiat Włoszczowski charakteryzuje się wyższym udziałem osób: bez wykształcenia (o 1%) oraz z wykształceniem podstawowym ukończonym (o 5%).

Tabela 8. Poziom wykształcenia w Powiecie Włoszczowskim w roku 2011 i 2021.

Poziom wykształcenia	2011	2021
Wyższe	11,6%	17,4%
Średnie ogólnokształcące	9,9%	9,1%
Średnie zawodowe	15,3%	20,6%
Zasadnicze zawodowe	23,7%	23,4%
Gimnazjalne	6,0%	3,8%
Podstawowe ukończone	26,0%	16,9%

Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2,5%	3,1%
---	------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z NSP 2011 i 2021

2.4. Rynek pracy i bezrobocie w Powiecie Włoszczowskim

Stan ubóstwa w wielu rodzinach często związany jest z bezrobociem jednego lub obojga rodziców, które spowodowane jest niskim poziomem wykształcenia, zakresem i poziomem kwalifikacji odbiegających od potrzeb rynku pracy, niską aktywnością zawodową i mobilnością, ale także trudną sytuacją na rynku pracy. Skutki długotrwałego pozostawania bez pracy dotyczą zazwyczaj wszystkich członków rodziny, nie wyłączając dzieci, gdyż często u nich pojawia się lub może pojawić efekt „dziedzicznego bezrobocia” oraz zupełna bezradność życiowa.

Bezrobocie jest stałym zjawiskiem społeczno-ekonomicznym, polegającym na pozostawaniu bez pracy osób zdolnych do jej wykonywania, mającym charakter przymusowy lub dobrowolny, wpływającym na sytuację materialną osób pozostających bez pracy w związku z tym zjawiskiem.

Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej, mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tym obszarze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Świadczenia te, powinny zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, a także spełniać rolę aktywizacyjną, zachęcając bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia.

Bezrobocie jest jednym z najważniejszych problemów Powiatu Włoszczowskiego, który powoduje, iż standard życia wielu ludzi się obniża, a także rozszerza się obszar frustracji oraz patologii społecznej. Stopa bezrobocia rejestrowanego (stosunek liczby bezrobotnych do

ludności w wielu produkcyjnym) w Powiecie na koniec 2021 r. wyniosła 6,2% i była niższa, niż w skali całego województwa (7,3%), ale wyższa niż w skali kraju (5,4%).

Sytuację na rynku pracy charakteryzuje nie tylko poziom bezrobocia mierzony stopą bezrobocia, ale również jego struktura, która jest silnie zróżnicowana pod względem cech demograficznych i społecznych. Zagrożenie bezrobociem i szanse na podjęcie zatrudnienia nie są jednakowe dla wszystkich. Zależy to m.in. od: płci, wieku, poziomu wykształcenia, stażu pracy, czasu pozostawania bez pracy, czy od miejsca zamieszkania.

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych, których wiek nie przekroczył 35 lat. W końcu grudnia 2021 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (26,2% ogółu). Bezrobotni, którzy nie ukończyli 25 roku życia stanowili 14,6%, będąc jednocześnie najmniej liczną grupą wśród bezrobotnych. Największy wzrost bezrobotnych zaobserwowano w grupie 55+, w której przybyło 3,2% bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego (2020).

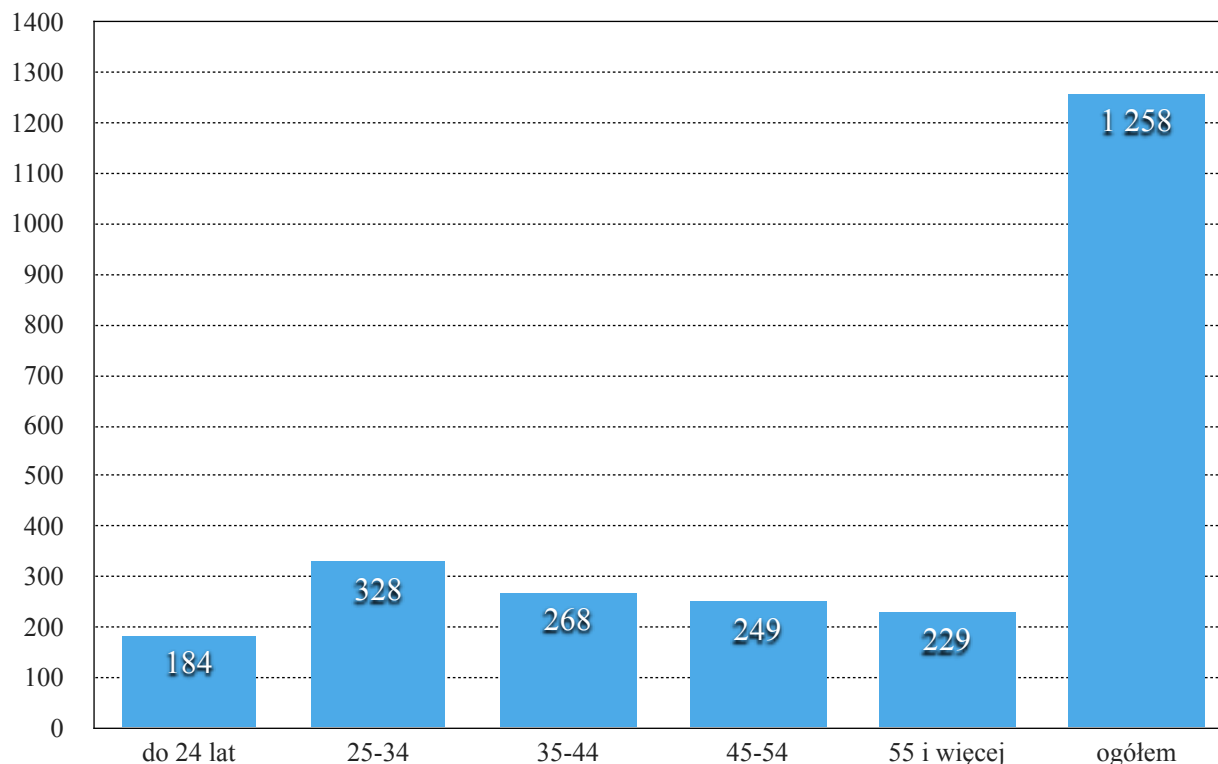
Względem roku 2020 zaobserwowano spadek liczby bezrobotnych w grupach wiekowych:

- poniżej 24 r.ż. o 1,6 p.proc. do 14,6%;
- 25-34 o 1,5 p. proc. do 26,2%;
- 35-44 o 0,6 p. proc. do 21,3%.

Na przestrzeni roku zwiększył się udział osób bezrobotnych w wieku:

- 45-54 lata - o 0,6 p.proc. do 19,7%;
- 55 lat i więcej - o 3,2 p.proc. do 18,2%.

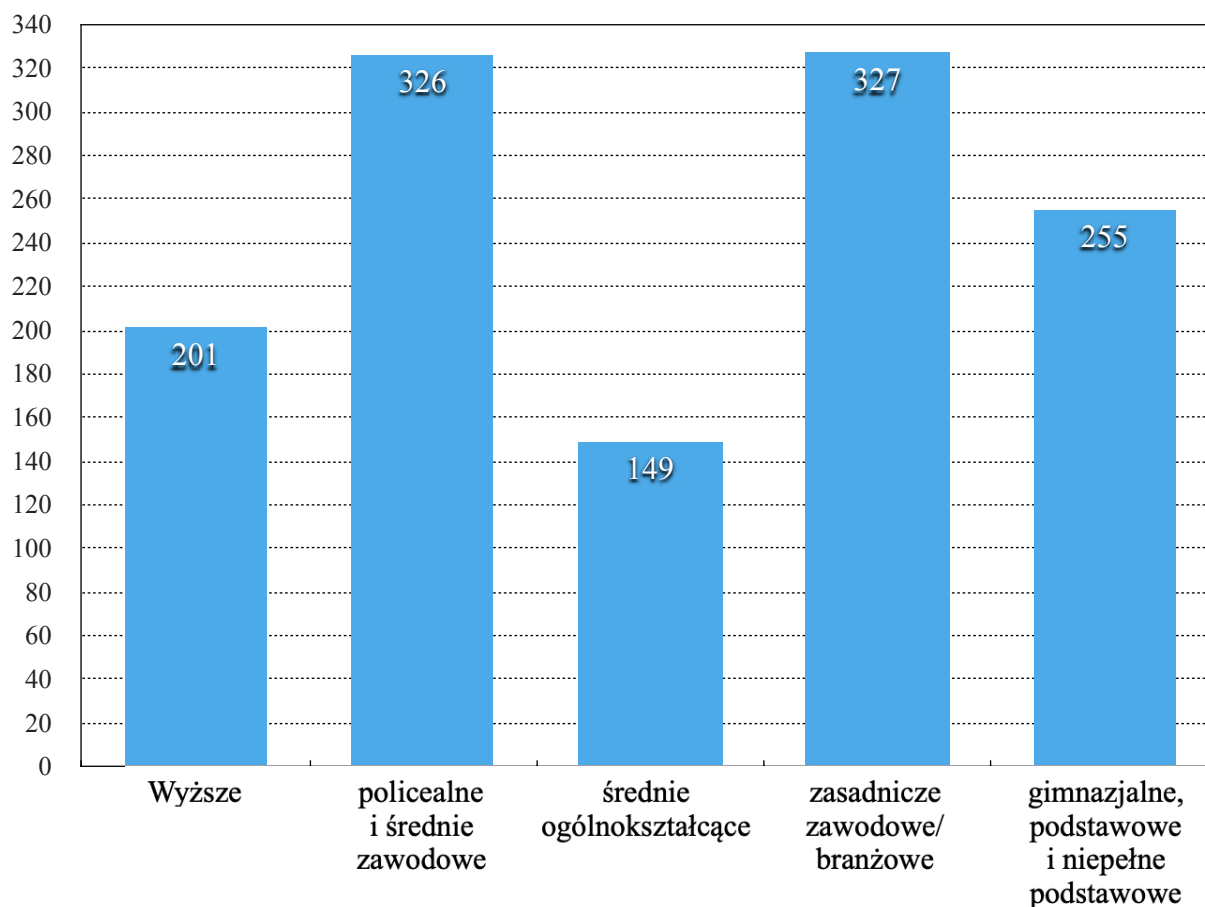
Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani według wieku w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobociem zagrożone są przede wszystkim osoby legitymujące się niskim poziomem wykształcenia. W 2021 r. wśród bezrobotnych nadal dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiąc po 25,9% ogółu bezrobotnych, czyli ponad połowę wszystkich bezrobotnych. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym stanowiły 20%, z kolei osoby z wykształceniem wyższym - 15,5%. Grupą o najniższym udziale wśród bezrobotnych były osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym - 11,8%.

Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w 2021 r.

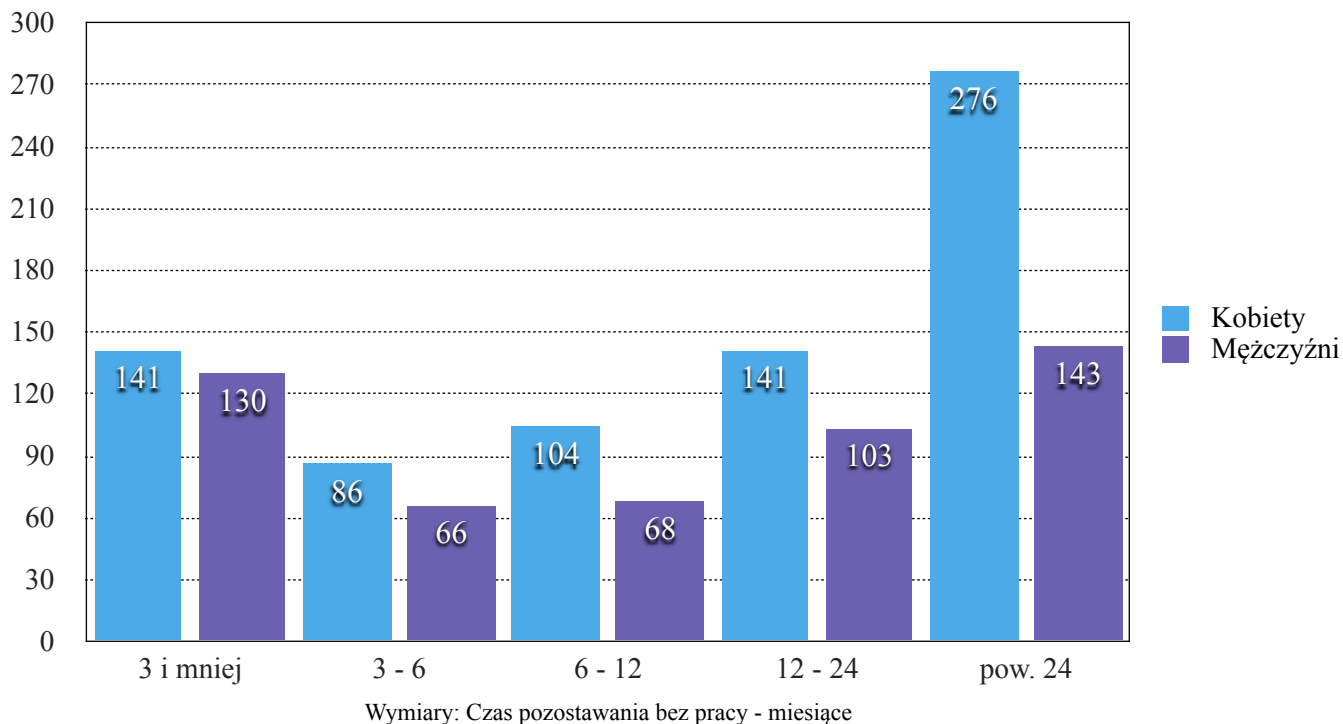

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uwzględniając kryterium czasu pozostawania bez pracy, w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w 2021 r. odnotowano duży wzrost udziału osób pozostających bez pracy (w stosunku do roku 2020) w grupie bezrobotnych „pow. 24 miesięcy”, którzy stanowili na koniec 2021 r. 1/3 wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych (wzrost o 8,1 p.proc.). Nieznaczny wzrost liczby bezrobotnych zaobserwowano również w grupie „3 miesiące i krócej” - do 21,6% (+0,3 p.proc.)

Spośród wskazanych grup najbardziej zmniejszył się odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy w przedziale 6-12 miesięcy (o 3,9 p.proc. do 13,6%) oraz 3-6 miesięcy (o 3,6 p.proc. do 12,2%).

Biorąc pod uwagę płeć, w końcu grudnia 2021 r. w Powiecie Włoszczowskim - tak jak w kraju, kobiety nadal stanowiły większość (68%) wśród bezrobotnych.

Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy i płci w 2021 r.

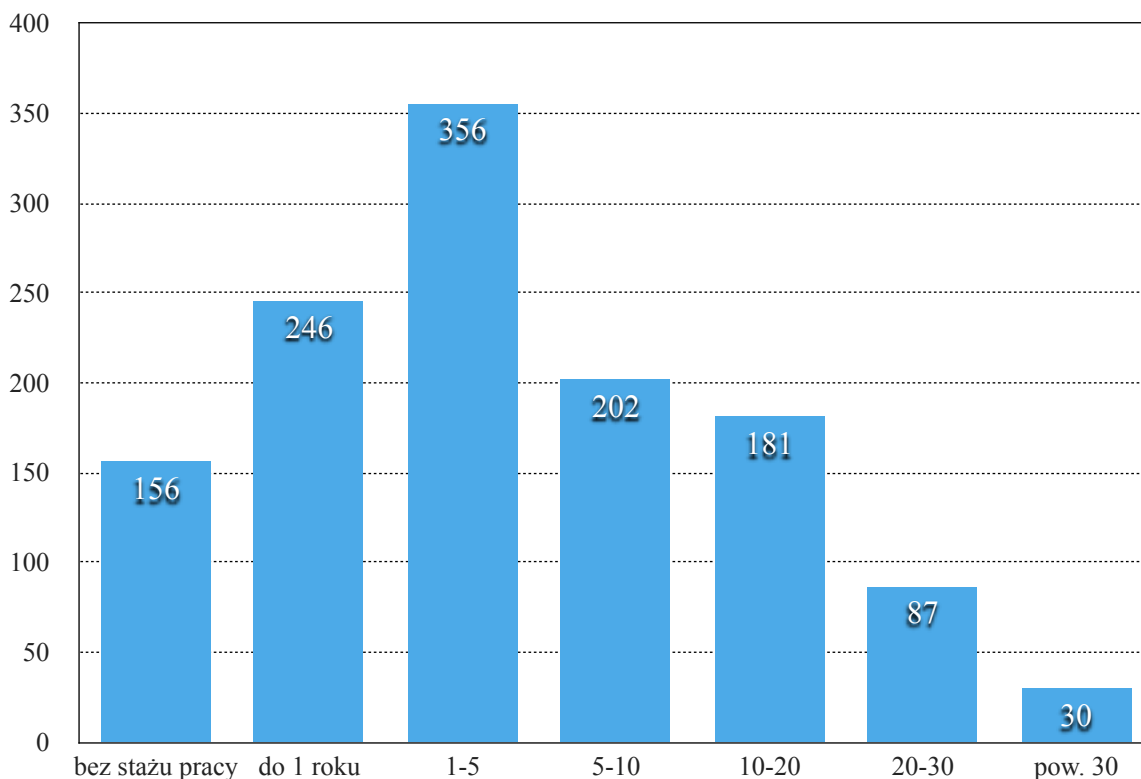
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane dotyczące osób bezrobotnych pod kątem ich doświadczenia zawodowego, można stwierdzić, że w najtrudniejszej sytuacji pozostają osoby ze stażem pracy do 5 lat. Na koniec 2021 r. osoby te łącznie stanowiły 60,2% ogółu bezrobotnych, tj. o 1,4 p.p. mniej niż przed rokiem. Na koniec omawianego okresu udział osób bez stażu pracy pozostał na zbliżonym poziomie, tj. 12,4 % (13% w roku 2020). W porównaniu z rokiem poprzednim nieznacznie pogorszyła się sytuacja osób ze stażem 5-10 lat oraz 10-20 lat, których udział zwiększył się - odpowiednio - o 0,9 p.proc. i 0,2 p.proc.

Minimalnie poprawiła się natomiast sytuacja osób o małym doświadczeniu zawodowym oraz osób o dużym doświadczeniu zawodowym (w stosunku do 2020 roku). W strukturze bezrobotnych odnotowano spadek liczby osób, które przepracowały do 1 roku - do 20,0% (o 0,5 p.proc.) oraz posiadających doświadczenie w przedziale:

- 1-5 lat do 26,5% (o 0,2 p.proc.);
- 20-30 lat do 6,5% (o 0,3 p.proc.);
- ponad 30 lat do 2,4% (o 0,1 p.proc. mniej).

Wykres 13. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo spadku liczebności w skali roku (o 17,6% do 1 102 osób) osoby poprzednio pracujące nadal stanowiły ok. 87% ogółu bezrobotnych pozostających w ewidencji urzędów pracy w końcu okresu sprawozdawczego. Na podstawie przytoczonych danych można zauważyć, że w strukturze bezrobotnych wg stażu pracy nie zachodzą dynamiczne zmiany, a poszczególne grupy posiadają względnie stałą liczbę.

W ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wyróżniono kategorie osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w stosunku do których mogą być dodatkowo stosowane działania, m.in takie jak: przedstawienie propozycji zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub w ramach prac interwencyjnych albo robót publicznych. Wskazane kategorie to: bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, bezrobotni niepełnosprawni.

Według stanu na 31 grudnia 2021 r., bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili 91% (1 146 osób) ogółu bezrobotnych zarejestrowanych, tj. o 3,5 p.proc. więcej niż przed rokiem. Liczebność omawianej subpopulacji zmniejszyła się natomiast o 14,8%.

Nadal największy odsetek stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (62,3%). Blisko połowę bezrobotnych stanowiły osoby bez wykształcenia średniego - 46,2%. Liczną grupę bezrobotnych stanowiły również osoby bez kwalifikacji zawodowych (32,9%) oraz bez doświadczenia zawodowego (12,4%).

Udział osób bezrobotnych w wieku do 30 lat wyniósł 27,4%, w tym osób w wieku do 25 roku życia 14,6%. Z kolei odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia ukształtował się na poziomie 28,1%. Udział posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia wyniósł 22,2%, a poszukujących pracy niepełnosprawnych 4,2% (blisko 2-krotny wzrost w stosunku do roku 2020).

W ujęciu rocznym liczebność osób bezrobotnych w wieku do 30 lat zmniejszyła się o 2,4 p. p., w tym osób do 25 roku życia ubyło 4,5 p.p., z kolei grupa osób w wieku 50 lat i więcej zwiększyła się o 2,4 p.p.

Względem roku poprzedniego odnotowano większą liczbę osób długotrwale bezrobotnych - wzrost o 6 p.p. Zmniejszyła się za to liczebność subpopulacji osób, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej (o 4,7 p.p.), osób posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (o 75% - z 4 do 1 osoby w 2021 r.) oraz co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 0,4 p.p.). Zwiększyła się natomiast liczebność osób niepełnosprawnych (o 28,3% - z 38 do 53 osób).

Tabela 9. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Włoszczowskim w latach 2020-2021.

Wyszczególnienie	2020	2021
Osoby w szczególnej sytuacji	1 346	1 146
Do 25 roku życia	249	184
Do 30 r.ż.	467	345
Powyżej 50 r.ż.	383	354
Bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	119	48
Długotrwale bezrobotni	840	784
Bez kwalifikacji zawodowych	472 (30,6%)	414 (32,9%)
Bez doświadczenia zawodowego	201 (13%)	156 (12,4%)
Bez wykształcenia średniego	702 (45,6%)	528 (46,2%)
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż.	332	280
Wychowujący co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 r.ż.	4	1
Bezrobotne osoby niepełnosprawne (z tego kobiety)	38 (21)	53 (27)
Bezrobotne osoby niepełnosprawne z prawem do zasiłku	4	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O płynności rynku pracy oraz poziomie bezrobocia decyduje m.in. rotacja bezrobotnych, czyli napływ i odpływ osób rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy. Napływ przedstawia liczbę osób, które w danym okresie sprawozdawczym zostały zarejestrowane

jako bezrobotne. Natomiast odpływ oznacza liczbę osób wyłączonych z ewidencji powiatowych urzędów pracy w danym czasie.

W 2021 r., tak jak i w 2020, w Powiecie Włoszczowskim bilans bezrobotnych kształtował się niekorzystnie, tzn. w ciągu roku zarejestrowano więcej osób, niż wyłączono z ewidencji. Przed rokiem zarejestrowania również przeważały wyrejestrowania - stosunek ten kształtował się jednak na ponad 2 razy wyższym poziomie, niż w roku 2021 (bilans: 67). W ciągu roku wyrejestrowało się z Urzędu Pracy 148 osób (w tym 121 z powodu podjęcia zatrudnienia), a zarejestrowało się 178 osób (w tym zarejestrowanych po raz kolejny - 161 osób). Bilans bezrobocia (napływ-odpływ) na koniec 2021 r. kształtował się na niekorzystnym poziomie wynoszącym - 30 (więcej osób zarejestrowanych niż wyrejestrowanych).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Włoszczowskim spadła w stosunku do roku poprzedniego o 0,2 p.p. z 1 258 zarejestrowanych bezrobotnych blisko 13% stanowiły osoby dotychczas niepracujące. Prawo do zasiłku posiadało 9,3% ogółu bezrobotnych, z kolei ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 3,8% bezrobotnych (2 razy mniej, niż w 2020 r. - 7,7%).

Istotną przeszkodę w podjęciu zatrudnienia stanowiła mała liczba dostępnych ofert pracy, gdyż na 1 ofertę pracy przypadało średnio 1,15 bezrobotnych (w 2020 r. - 1,54). W jeszcze gorszej sytuacji pozostawały osoby niepełnosprawne, do których skierowane było jedynie 27 ofert pracy (1,96 osób na 1 ofertę pracy).

W 2021 r. odnotowano znaczny spadek bezrobotnych w wieku 18-24 pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy (o 44 osoby w stosunku do roku 2020), jednocześnie zaobserwowano wzrost bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok (o 11 osób w stosunku do roku 2020).

Tabela 10. Poszczególne dane dot. bezrobocia w Powiecie Włoszczowskim

Wyszczególnienie	2020 r.	2021 r.
	W osobach	
Bezrobotni zarejestrowani	1 539	1 258

Dotychczas niepracujący	201	156
Posiadający prawo do zasiłku	195	117
Bezrobotni na 1 ofertę pracy	1,54	1,15
Bezrobotne osoby niepełnosprawne na 1 ofertę pracy	1,35	1,96
Bezrobotni nowo zarejestrowani w ciągu roku	168	178
Bezrobotni nowo zarejestrowani po raz kolejny	141	161
Bezrobotni wyrejestrowani w ciągu roku	101	148
Bezrobotni wyrejestrowani w ciągu roku - z powodu podjęcia pracy	84	21
Bilans bezrobocia (napływ-odpływ)	-67	-30
Bezrobotni w wieku 18-24 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy	111	67
Bezrobotni w wieku 55 lat i więcej pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok	126	137
	W sztukach	
Oferty pracy zgłoszone w ciągu roku	995	1 096
Oferty do osób niepełnosprawnych	28	27
	W %	
Stopa bezrobocia rejestrowanego	7,5	7,3

Korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	7,7	3,81
---	-----	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.5. Źródła utrzymania mieszkańców powiatu

Dochody z pracy mieszkańców Powiatu są niższe od średniej krajowej i średniej wojewódzkiej, stanowiąc kolejno 87,3% krajowej i 98,4% średniego wynagrodzenia w świętokrzyskim.

Na koniec 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Włoszczowskim kształtowało się na poziomie 5 238,84 zł, przy średniej dla województwa wynoszącej ok. 5 318,88 zł oraz dla kraju - 5662,53 zł. Oznacza to, że dochody w powiecie są średnio o 1,5% niższe, niż w województwie i o 12,7% niższe, niż w kraju. W ostatnich latach można jednak zaobserwować wzrostowy trend jeśli chodzi o wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia mieszkańców Powiatu (4 722,28 zł w 2020 r. w stosunku do 5 238,84 zł w 2021 r.).

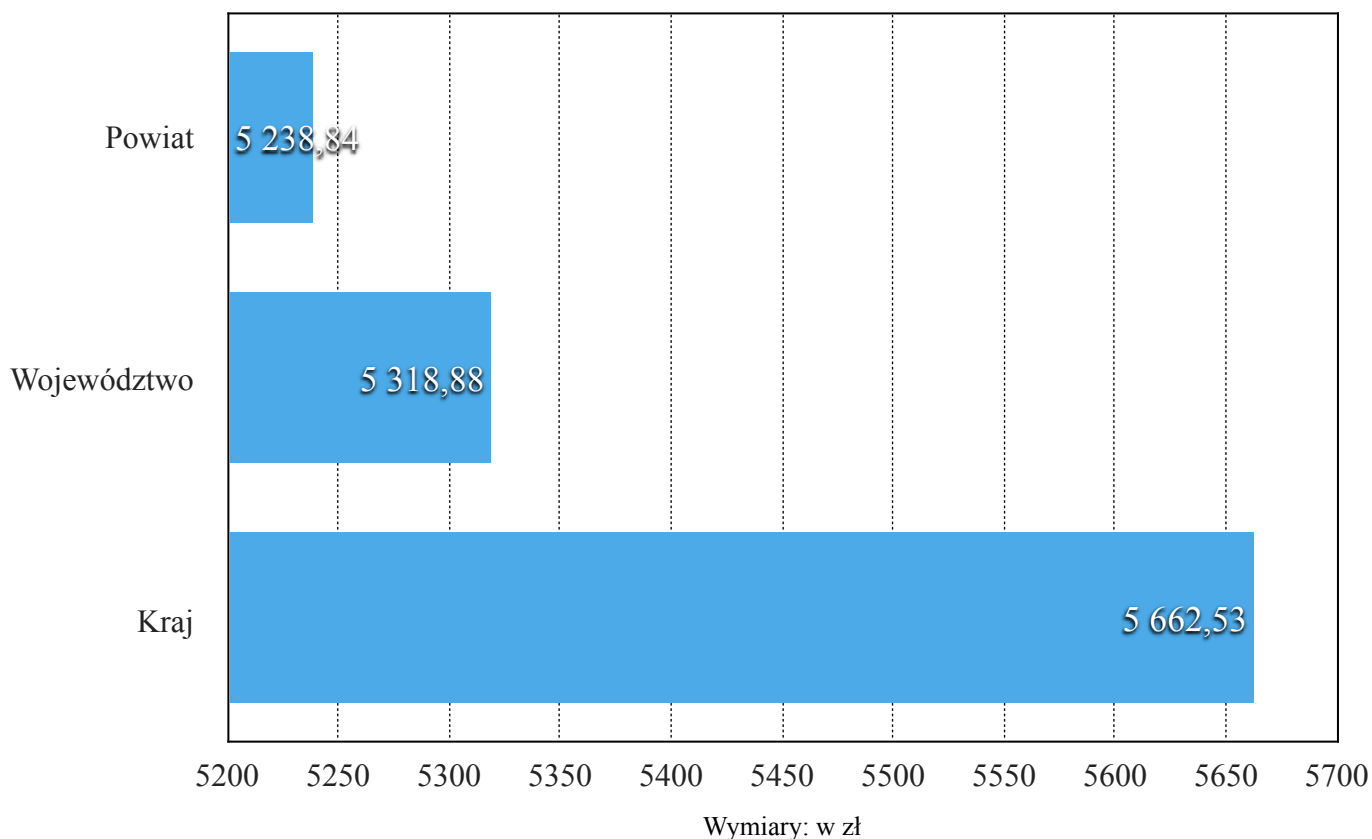
2.6. Warunki mieszkaniowe

Według danych z NSP 2021 liczba mieszkań w Powiecie wynosiła 16 629 (z tego 2 255 niezamieszkałych).

Z kolei z danych JST z terenu Powiatu wynika, że w latach 2020-2021 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gmin pozostawała na poziomie 214 mieszkań. Wszystkie z nich były lokalami socjalnymi.

W 2021 r. w całym powiecie oddano do użytkowania na 1000 ludności 3,5 mieszkania (143 o średniej powierzchni użytkowej 130,6 m², w których wydzielono średnio 5,5 izb), wskaźnik ten wzrósł więc o 0,7 mieszkania na 1000 ludności w stosunku do roku 2020.

Wykres 14. Średnie wynagrodzenie w Powiecie na tle województwa i kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z kolei w perspektywie 3 letniej wskaźnik ten wyniósł 3,2 (139 - średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania). W 2021 r. wydano 277 pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym.

W 2021 r. doszło do sprzedaży 20 lokali mieszkalnych w ramach transakcji rynkowych, a mediana cen ukształtowała się na poziomie 3 118 zł/m² (średnio 153 925 zł za lokal mieszkaniowy). 67 gospodarstw domowych oczekuje na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń (w tym 24 na najem socjalny lokali). W 2020 r. gminy z terenu Powiatu wynajmowały 155 lokali mieszkaniowych (w tym 69 na najem socjalny lokali).

2.7. Aktywność mieszkańców oraz kapitał społeczny

Kapitał społeczny definiowany jest jako zbiór rzeczywistych i potencjalnych zasobów, jakie związane są z posiadaniem trwałej sieci mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych związków wspartych na wzajemnej znajomości i uznaniu - lub inaczej mówiąc z członkostwem w grupie - która dostarcza każdemu ze swych członków wsparcia w postaci kapitału posiadanego przez kolektyw, wiarygodności, która daje im dostęp do kredytu w najszerszym sensie tego słowa.

Wartość kapitału społecznego opiera się na wzajemnych stosunkach społecznych i zaufaniu jednostek. Wedle tej koncepcji stosunki społeczne i sieci powiązań między jednostkami to zasób, dzięki któremu można osiągnąć różne korzyści - osobiste, grupowe, w życiu prywatnym, społecznym i zawodowym.

W 2021 r. na terenie Powiatu Włoszczowskiego funkcjonowało 187 podmiotów rejestrowanych w KRS lub ewidencji UKS. Najwięcej z nich stanowiły jednostki OSP (61) oraz kluby sportowe (32). Liczba organizacji w Powiecie z roku na rok wzrasta, co świadczy o aktywności mieszkańców powiatu i ich zaangażowaniu obywatelskim.

Organizacje działające w powiecie zajmują się bardzo różnorodnymi kwestiami, w tym: edukacyjnymi, rolniczymi, dziedzictwa kulturowego, charytatywnymi, sportowymi, przedsiębiorczości, hobbystycznymi, związanymi z rozwojem danej miejscowości lub gminy, bezpieczeństwa, problematyki zdrowotnej czy pomocy społecznej. Wielość organizacji i ich działalność świadczy o rozwiniętym kapitale społecznym i ludzkim na danym obszarze oraz o dużej integracji i świadomości wśród społeczności lokalnej.

Powiat Włoszczowski współpracuje z ww. podmiotami na podstawie corocznie opracowywanego dokumentu pt. „Program współpracy Powiatu Włoszczowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. Celem głównym dokumentu jest zwiększanie uczestnictwa podmiotów programu w realizacji zadań powiatu określonych w ustawie o samorządzie powiatowym i przepisach szczególnych. Cel główny jest osiąganym m.in. poprzez: budowanie partnerstwa między Powiatem i organizacjami pozarządowymi oraz zwiększanie otwartości Powiatu na

nowe inicjatywy i wykorzystywanie obowiązujących regulacji i procedur w celu ich realizacji.

W programie na 2022 r. jako zadania priorytetowe określono m.in.: cele ze sfery pomocy społecznej, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, a także działania mające na celu wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Organizacje, które prowadzą działalność w obszarze polityki społecznej na terenie Powiatu Włoszczowskiego to m.in.:

- Fundacja „Jesteśmy blisko” we Włoszczowie;
- Fundacja „Żółta Owca”;
- Fundacja „Interakcja”;
- Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości i Edukacji w Dąbiu;
- Fundacja „Dom dla Seniora” w Mękarzowie (gmina Moskorzew);
- Fundacja Galen we Włoszczowie;
- Stowarzyszenie „Jesteśmy razem” w Radkowie;
- Stowarzyszenie Seniorów „Barwy Jesieni” we Włoszczowie;
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów (gmina Krasocin);
- Stowarzyszenie „Włoszczowa na obcasach” we Włoszczowie;
- Stowarzyszenie „Wspólny Cel” (Gmina Włoszczowa);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „Razem Pomagamy”;
- Włoszczowskie Stowarzyszenie Opieki Paliatywnej (Gmina Włoszczowa);
- Świętokrzyski Klub Kobiet po Mastektomii „Amazonki”;
- Polskie Towarzystwo Reumatologiczne (Oddział Wojewódzki w Kielcach);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży "Razem Pomagamy" w Januszewicach (gmina Kluczewsko);
- Klub Seniorów w Krasocinie;
- Zjednoczony Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Koło Terenowe w Kluczewsku.

W 2021 r. wiele osób realizowało działalność hobbystyczną i brało udział w różnych formach aktywności artystycznej, nie związanych z prowadzoną działalnością zawodową, realizowanych indywidualnie lub grupowo w domu, szkole, zakładzie pracy, w instytucji kultury lub innych instytucjach.

W 2021 roku na terenie Powiatu Włoszczowskiego funkcjonowało:

- 11 grup artystycznych, w tym m.in.: 3 grupy teatralne, 3 muzyczno-instrumentalne; 2 wokalne/chóry; 3 folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele), w których szeregach działały 184 osoby;
- 30 kół, klubów i sekcji, w tym m.in.: 8 turystycznych i sportowo rekreacyjnych; 6 plastycznych/technicznych; 5 muzycznych; 4 seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku, których członkami było 526 osób.

Tabela 11. Rodzaj i liczba form aktywności artystycznej ludności w Powiecie Włoszczowskim w poszczególnych latach.

Wyszczególnienie	2015	2018	2021
Grupy artystyczne	11	9	11
Członkowie grup artystycznych	216	168	184
Koła/kluby/sekcje	21	21	30
Członkowie kół/klubów/sekcji	400	553	526

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zespoły artystyczne działające w Powiecie to m.in.: Chór Seniora „Niezasłapani” z Włoszczowy oraz zespoły ludowe (wiele z nich o długoletniej tradycji), m.in.: „Złoty Kłós” z Secemina czy Powiatowa Kapela Włoszczowska.

W latach 2015-2021 liczba członków grup artystycznych oraz kół, klubów i sekcji podlegała dynamicznym zmianom. Względnie stałą pozostawała za to ich ilość, poza nagłym wzrostem w latach 2018-2021 ilości kół (klubów): muzycznych (z 1 do 5), turystycznych i sportowo rekreacyjnych (z 5 do 8) oraz powstania nowego rodzaju kół - informatycznych (2).

2.8. Infrastruktura społeczna

2.8.1. Bezpieczeństwo mieszkańców (w tym bezpieczeństwo zdrowotne)

Na system bezpieczeństwa Powiatu Włoszczowskiego składa się wiele instytucji. Zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ratownictwa i ochrony przeciwpożarowej wykonują tzw. powiatowe służby, inspekcje i straże, np. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna czy Powiatowy Inspektorat Weterynarii.

W Powiecie Włoszczowskim utworzono Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Komisję Bezpieczeństwa i Porządku, która odpowiada za zwierzchnictwo nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz realizację zadań w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Komenda Powiatowa Policji we Włoszczowie jest jednostką organizacyjną Policji i realizuje zadania w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także inicjuje i organizuje działania mające na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywanie i ściganie sprawców przestępstw.

Na strukturę organizacyjną komendy powiatowej składają się m.in. Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego oraz Wydział Kryminalny (m.in. zespoły do walki z przestępczością gospodarczą czy narkotykową oraz stanowisko ds. przestępczości nieletnich). Pod komendę podlegają również punkty przyjęć interesantów w Kluczewsku, Krasocinie, Seceminie, Moskorzewie oraz Radkowie. Strukturę komendy tworzą ponadto dzielnicowi 9 rejonów utworzonych w skali Powiatu.

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność powiatu

W 2021 r. na terenie Powiatu odnotowano ogółem 527 przestępstw, z czego najwięcej - bo ponad 62%, popełniono przestępstw kryminalnych oraz przeciwko mieniu. Ogólny wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2021 r. wyniósł - 73,9%. Przestępstwa stwierdzone na terenie Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.:

- o charakterze kryminalnym: 330;
- o charakterze gospodarczym: 54;
- drogowe: 109;
- przeciwko życiu i zdrowiu: 17;
- przeciwko mieniu: 163;
- przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności: 38;
- przeciwko rodzinie i opiece: 46.

Tabela 12. Przestępstwa w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem	761	564	535	527
Przestępstwa stwierdzone przez policję na 1000 mieszkańców	16,76	12,50	11,91	11,84
Na 1000 mieszkańców:				
O charakterze kryminalnym	5,81	7,42	7,46	7,41
O charakterze gospodarczym	7,93	2,46	1,31	1,21
Drogowe	2,25	1,79	2,49	2,45
Przeciwko życiu i zdrowiu	0,24	0,18	0,38	0,38

Przeciwko mieniu	2,03	3,63	2,87	3,66
Przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności	0,22	0,38	0,65	0,85
Przeciwko rodzinie i opiece	2,20	1,91	1,51	1,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba popełnianych przestępstw w Powiecie stanowiła 2,34% wszystkich przestępstw w województwie świętokrzyskim, w którym dokonano 18,46 przestępstw na 1000 mieszkańców, (w Powiecie - 11,84). W latach 2018-2021 nastąpił spadek ogólnej liczby przestępstw o 234. Największe spadki odnotowano (blisko 5 krotny) w obszarze przestępstw o charakterze gospodarczym oraz w grupie przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (2 razy niższy). Wzrost nastąpił natomiast w grupach przestępstw zaliczanych do kryminalnych oraz przeciwko mieniu.

Do najczęściej popełnianych przestępstw w Powiecie należą (na 1 000 mieszkańców):

- kierowanie po alkoholu - 2,24;
- kradzież - 0,6;
- posiadanie narkotyków 0,53;
- uszczerbek na zdrowiu 0,35;
- kradzież z włamaniem 0,28.

W ostatnich latach zaobserwowano negatywną tendencję w zakresie wzrostu liczby prób samobójczych w Powiecie Włoszczowskim. W 2021 r. odnotowano 20 prób (zachowań) samobójczych, z których połowa zakończyła się zgonem. W analizowanym okresie mężczyźni 3 razy częściej zdecydowali się na podjęcie próby samobójczej (75% ogółu). Negatywny trend dotyczył również mieszkańców wsi, którzy podejmowali próbę samobójczą średnio 6x częściej, niż mieszkańcy miast.

Tabela 13. Liczba samobójstw w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba prób samobójczych	18	16	13	20
Ogółem; mężczyźni	18	14	10	15
Ogółem; wieś	13	16	11	17
Liczba samobójstw zakończonych zgonem	9	7	6	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dominującą liczbę prób samobójczych odnotowano w najstarszych grupach wiekowych (70% ogółu), w tym największy w przedziale 30-49 lat (50% ogółu) oraz 50-69 lat (20% ogółu). Niepokojącym zjawiskiem pozostaje blisko 10% udział prób samobójczych osób niepełnoletnich, z których najmłodsza osoba miała 18 lat.

Przyczyny ponad połowy (60%) prób samobójczych nie zostały określone. Najczęściej ustaloną przyczyną była choroba lub zaburzenia psychiczne (30% ogółu). Pozostała część samobójstw była związana z przemocą w rodzinie, problemami w szkole lub w pracy oraz ze złymi warunkami ekonomicznymi i długami.

Poza policją podmiotami wpływającymi na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego są również Państwowa Straż Pożarna oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej we Włoszczowie jest jednostką organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej. Komenda Powiatowa odpowiada głównie za rozpoznawanie zagrożeń, a także organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów i klęsk żywiołowych oraz likwidację miejscowych zagrożeń.

W ośrodkach gminnych akcje przeciwpożarowe prowadzone są głównie przy pomocy jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Na terenie powiatu funkcjonują 61 jednostek OSP. Niewielka część z nich (14 jednostek) włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (stan na 31.12.2021 r.).

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze Powiatu jest Starosta. Starosta wykonuje zadania z tego obszaru przy pomocy powiatowej administracji

zespolonej i jednostek organizacyjnych powiatu oraz przy pomocy powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego - powołanego przez starostę. W skład zespołu powiatowego, którego pracami kieruje starosta, wchodzi osoby powołane spośród osób zatrudnionych w starostwie powiatowym, powiatowych jednostkach organizacyjnych lub jednostkach organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży powiatowych.

W Powiecie Włoszczowskim utworzono Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, do zadań którego należy m.in. pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego czy współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego (innych) organów. Ponadto, Starosta Włoszczowski powołał Komisję Bezpieczeństwa i Porządku, która odpowiada za zwierzchnictwo nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz realizację zadań w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.

W ostatnich latach odnotowano pozytywny trend w zakresie zwiększenia ilości projektów kierowanych do ludności w zakresie bezpieczeństwa, w tym m.in. kampanie dot. cyberprzemocy i mowy nienawiści, narkotyków i dopalaczy, metod oszustw osób starszych, czy bezpieczeństwa ekologicznego.

Bezpieczeństwo zdrowotne

Głównym świadczeniodawcą opieki zdrowotnej funkcjonującym na terenie Powiatu Włoszczowskiego jest Zespół Opieki Zdrowotnej (ZOZ) we Włoszczowie, który jest podmiotem leczniczym niebędącym przedsiębiorcą, tj. samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej. Podmiotem tworzącym Zakład jest Powiat Włoszczowski, a nadzór nad jego działalnością sprawuje Rada Powiatu Włoszczowskiego. Głównym celem ZOZ we Włoszczowie jest podejmowanie działań na rzecz ochrony oraz poprawy stanu zdrowia ludności. Strukturę ZOZ tworzą przedsiębiorstwa: Szpital im. Jana Pawła II we Włoszczowie, Zespół Lecznictwa Ambulatoryjnego we Włoszczowie (Przychodnie: Specjalistyczna i Podstawowej Opieki Zdrowotnej) oraz Włoszczowski Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

Ogółem na terenie Powiatu Włoszczowskiego funkcjonuje 16 placówek udzielających świadczeń zdrowotnych, w tym:

Tabela 14. Placówki opieki zdrowotnej działające na terenie Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.

Gmina	Nazwa ośrodka	Adres
Włoszczowa	Zespół Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie	Ul. Żeromskiego 28 29-100 Włoszczowa
	Zdzisław Ogonek Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nowe Życie”	Ul. Mleczarska 11 29-100 Włoszczowa
	Luiza Jaszewska-Chalastra Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna „Zdrowie”	Ul. Mleczarska 11 29-100 Włoszczowa
	Zespół Placówek Lecznictwa Ambulatoryjnego Caritas Diecezji Kieleckiej w Kielcach	Ul. Mleczarska 11 29-100 Włoszczowa
	NZOZ „NOVOMED”	Os. Broniewskiego 20 29-100 Włoszczowa Ul. Wiśniowa 27 29-100 Włoszczowa
Krasocin	Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej - Krasocin	Ul. 1 Maja 8 29-105 Krasocin
	Ośrodek Zdrowia w Olesznie	Ul. Kielecka 17 Oleszno 29-105 Krasocin
	Ośrodek Zdrowia w Bukowie	Ul. Kielecka 1 Bukowa 29-105 Krasocin
Kluczewsko	Gminny Ośrodek Zdrowia w Kluczewsku	Ul. Nowa 8 29-120 Kluczewsko
	Ośrodek Zdrowia w Dobromierzu	Ul. Włoszczowska 32 Dobromierz 29-120 Kluczewsko

Secemin	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Seceminie	Ul. Ogrodowa 1 29-145 Secemin
	Przychodnia lekarska „EURO-MED”	Ul. Koniecpolska 7a, 29-145 Secemin
Moskorzew	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Moskorzewie	Ul. 16-Stycznia 32 Chlewice 29-130 Moskorzew
Radków	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Moskorzewie	Radków 99 29-135 Radków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Poziom świadczonych usług medycznych oraz ich dostępność na terenie powiatu są zróżnicowane. W dalszym ciągu problemem pozostaje niedostosowanie istniejącej infrastruktury do wymaganych standardów. W ostatnich latach poczyniono działania na rzecz poprawy funkcjonowania ZOZ we Włoszczowie. Istotną kwestią jest także zaangażowanie wszelkich, możliwych wysiłków na rzecz poprawy kondycji finansowej ZOZ-u.

2.8.2. Kultura fizyczna i turystyczna

Uczestnictwo w kulturze, rozumiane jako korzystanie z oferty artystycznej przygotowanej przez artystów, podmioty kultury, organizacje pozarządowe, udostępnianej przez środki masowego przekazu, jak i jako własna amatorska działalność twórcza, jest istotnym elementem życia społecznego i dobrostanu każdego człowieka. Badania potwierdzają, że partycypacja w kulturze ma wpływ na nastrój, poczucie samorealizacji, subiektywną ocenę własnego zdrowia, a także rozwój kreatywności i innowacyjności. Funkcją uczestnictwa w kulturze jest również budowanie kapitału ludzkiego, społecznego oraz kulturowego, co bezpośrednio oddziałuje na rozwój gospodarczy i społeczny.

Zgodnie z ustawą o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194) formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury,

ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. W większości przypadków są one prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego albo władze centralne. Korzystanie z oferty przygotowanej przez te podmioty to najczęstsza forma konsumpcji kultury instytucjonalnej.

Główną jednostką organizacyjną Powiatu Włoszczowskiego jednocześnie realizującą zadania w dziedzinie kultury, rekreacji i turystyki jest Powiatowe Centrum Kulturalno-Rekreacyjne we Włoszczowie (PCK-R). Jednostka ta działa w celu zaspokajania potrzeb aktywności społeczeństwa w tym sprzyjania rozwojowi pasji i zainteresowań dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych. W zasobach infrastrukturalnych jednostki znajduje się: hala sportowa z zapleczem techniczno-sanitarnym, sala fitness, siłownia, sala szkoleniowa, magazyn sportowy, boisko wielofunkcyjne, wypożyczalnia rowerów, gokartów, strefę hot-spot, kącik informacyjno-czytelniczy, Punkt Informacji Turystycznej, kącik rekreacyjno-grillowy, zielona ładowarka oraz parking.

W 2021 r. W ramach swojej działalności PCK-R organizował lub współorganizował 6 imprez sportowo-rekreacyjnych oraz 35 imprez kulturalnych oraz innych form wspierających działalność kulturalną, w tym m.in. warsztaty tematyczne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, których celem było kultywowanie tradycji i obyczajów oraz integracja międzypokoleniowa, np. Spartakiada Kulturalno-Rekreacyjna dla Osób Niepełnosprawnych, warsztaty z okazji Dnia Babci i Dziadka czy warsztaty bożonarodzeniowe, a także konkursy tematyczne online, które miały na celu aktywizację najmłodszej grupy społecznej z terenu powiatu włoszczowskiego. Ponadto PCK-R wspierało w 2021 r. przedsięwzięcia profilaktyczne oraz działalność charytatywną w zakresie: Akcja Honorowego Oddawania Krwi we współpracy z RCKiK w Kielcach, Zdrowe i aktywne życie 60+. W 2021 roku w zorganizowanych przez PCK-R wydarzeniach kulturalnych wzięło udział 4 000 osób.

W Powiecie Włoszczowskim funkcjonuje szereg instytucji i organizacji prowadzących działalność w obszarze kultury. Należą do nich przede wszystkim gminne domy kultury oraz lokalne biblioteki.

Na terenie powiatu działalność prowadzi 7 samorządowych instytucji kultury. Należą do nich: 2 domy kultury w gminie Włoszczowa (we Włoszczowie i Kurzelowie), Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kluczewsku, Gminny Ośrodek Kultury w Moskorzewie

z siedzibą w Chlewicach, Wiejskie Centrum Kulturalno-Turystyczne (gmina Moskorzew) oraz Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Radkowie.

Spośród obiektów kulturalnych 5 jest przystosowanych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, z czego: 5 pod względem wejścia do budynku, a 4 ze względu na udogodnienia wewnątrz budynku.

W 2021 r. ww. instytucjach kultury odbyło się 231 wydarzeń kulturalnych (m.in. 64 prelekcje, spotkania, wykłady, 35 warsztatów, 23 wystawy, 15 koncertów, 21 konkursów), w których uczestniczyło 12 755 osób. W ciągu ostatnich kilku lat obserwujemy spadek liczby dostępnych dla ludności wydarzeń (352 w 2019 r.), przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby ich uczestników (43 287 w 2019 r.). Wyniki badania pokazują, że mieszkańcy Powiatu korzystają prawie 3x rzadziej z oferty podmiotów kultury, niż w latach przedpandemicznych.

W roku 2021 nastąpił blisko 2-krotny wzrost oferty kulturalnej, jednak nie został odwierciedlony we frekwencji, gdyż liczba uczestników wzrosła zaledwie o 15% względem roku 2020.

Tabela 15. Liczba imprez i ich uczestników w Powiecie Włoszczowskim w latach 2015-2021.

Wyszczególnienie	2015	2018	2019	2020	2021
Imprezy	207	329	352	123	231
Uczestnicy imprez	36 713	42 169	43 287	10 904	12 755
Liczba uczestników imprez na 1000 ludności	798,4	928,7	959,0	242,7	287,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jedną z ważnych form aktywności kulturalnej jest czytelnictwo. Czytelnictwo w znacznym stopniu uwarunkowane jest dostępem do książek i prasy, na co wpływ ma m.in. dostępność bibliotek i wielkość ich zasobów bibliotecznych. Na terenie powiatu wg danych za 2021 r. działalność prowadzi Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach - Filia we Włoszczowie, a także biblioteki publiczne oraz ich filie w 5 gminach Powiatu (brak biblioteki

jedynie w gminie Moskorzew). Łącznie funkcjonuje 13 bibliotek (wraz z filiami), które zapewniają dobry dostęp do tego rodzaju infrastruktury (na jedną placówkę biblioteczną przypadało 3 173 mieszkańców, wobec 4 664 osób w województwie i 4 917 w kraju).

W Powiecie Włoszczowskim 7 obiektów bibliotecznych (tj. ok. 53%) ma przystosowane wejście do budynku dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, natomiast tylko 5 obiektów (ok. 38%) posiada udogodnienia wewnątrz budynku.

Księgozbiór bibliotek w 2021 r. na 1 000 ludności wynosił w powiecie 3 392,9 notując tym samym wartości niższe w stosunku do średniej wojewódzkiej (3 449). Poziom czytelnictwa w Powiecie jest wyższy niż w województwie (99) i kraju (118), wynosząc 137 osób na 1 000 ludności, poziom ten jednak znacznie spadł względem lat poprzednich 2018/2019, w których wynosił średnio 171 osób na 1 000. Spadek liczby osób korzystających z zasobów bibliotek można tłumaczyć m.in. zwiększającą się systematycznie dostępnością zasobów cyfrowych książek i czasopism poza bibliotekami publicznymi.

Biblioteki publiczne poszerzają swoją ofertę o usługi świadczone za pomocą nowych technologii. Katalogi on-line udostępniało Powiecie Włoszczowskim większość bibliotek (77%), w tym 7 wraz z możliwością zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne. Na koniec 2021 r. włoszczowskie biblioteki udostępniały dla czytelników 49 podłączonych do internetu komputerów, w tym 6 bibliotek umożliwiało korzystanie z internetu bezprzewodowego.

Na terenie powiatu funkcjonują również 2 placówki muzealne oraz kino. Jedyne kino w powiecie - Kino „Muza” we Włoszczowie posiada dwie sale kinowe - widowiskową wyposażoną w 231 miejsc dla widzów oraz w posiadającą 50 miejsc - salę kameralną. Obiekt kinowy jest przystosowany dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, zarówno pod względem wejścia do budynku, jak i udogodnień w jego wnętrzu.

Do najważniejszych obiektów infrastruktury sportowej jednostek organizacyjnych Powiatu Włoszczowskiego należą:

- Hala sportowa;
- Sala gimnastyczna - 2 obiekty: przy I Liceum Ogólnokształcącym im. gen. Władysława Sikorskiego oraz przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica we Włoszczowie;

- Boisko piłkarskie - 2 obiekty;
- Strzelnica;
- Kompleks boisk wielofunkcyjnych;
- Wielofunkcyjne boisko sportowe z bieżnią;
- Kompleks sportowy ORLIK.

Z obiektów powiatowych korzystają szkoły z terenu Powiatu Włoszczowskiego pod opieką nauczycieli w ramach planowych zajęć szkolnych. W godzinach wolnych mogą z nich korzystać organizacje pozaszkolne, kluby i stowarzyszenia sportowe, zakłady pracy oraz osoby prywatne.

Powiat Włoszczowski oraz Powiatowe Centrum Kulturalno-Rekreacyjne we Włoszczowie są organizatorami lub współorganizatorami wielu imprez o charakterze sportowym. Do najważniejszych zaliczyć należy m.in.:

- Zawody strzeleckie dla szkół ponadpodstawowych;
- Zawody sławikowe na „Zakończenie Wakacji”;
- Zawody wędkarskie o puchar starosty włoszczowskiego na Biadaszku;
- Grand Prix Powiatu Włoszczowskiego w Piłce Siatkowej - Turniej o Puchar Dyrektora PCK-R;
- Mistrzostwa Powiatu Włoszczowskiego w Szachach;
- Spartakiada rekreacyjno-sportowa dzieci i młodzieży z terenu powiatu włoszczowskiego;
- Spartakiada rekreacyjno-sportowa dla osób niepełnosprawnych;
- Grand Prix Powiatu Włoszczowskiego w Piłce Siatkowej - Turniej o Puchar Starosty Włoszczowskiego z okazji Święta Niepodległości;
- Mikołajkowy Turniej Tenisa Stołowego dla szkół średnich.

Na koniec 2021 roku na terenie powiatu funkcjonowały 32 kluby sportowe (w stosunku do 25 w 2014 r.). Corocznie przyznawane są nagrody oraz stypendia Starosty Włoszczowskiego za osiągnięcia w obszarze sportu. Nagrody za szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury fizycznej są przyznawane zawodnikom, trenerom i działaczom od 2004 r. ogółem

ufundowano 59 nagród, w tym 47 indywidualnych. Stypendia za wysokie wyniki sportowe są przyznawane od 2006 roku. Dotychczas otrzymało je ogółem 38 zawodników.

W ostatnich latach, oferta sportowa Powiatu jest systematycznie wzbogacana i urozmaicana. Dostępność mieszkańców do infrastruktury sportowej jest względnie dobra, co wpływa pozytywnie na rozwój kultury fizycznej, zarówno dzieci jak i dorosłych.

3 Rozdział

Analiza głównych problemów w Powiecie Włoszczowskim

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc świadczona na podstawie ustawy o pomocy społecznej przez lokalny (gminny, miejski, miejsko-wiejski) ośrodek pomocy społecznej w ramach zadań zleconych i własnych gminy, dla gospodarstw domowych i osób zamieszkałych na obszarze działania gminy. W miastach na prawach powiatu miejski ośrodek pomocy społecznej oprócz zadań gminy realizuje także zadania powiatu. W tych przypadkach ujmuje się dane tylko z zakresu zadań gminy. Środowiskowa pomoc społeczna jest zasadniczą (obok form stacjonarnych) częścią systemu pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej państwa.

W myśl ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2021.0.2268 t.j.), podstawowym warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z 15 problemów określonych w artykule 7, a ponadto - dla świadczeń pieniężnych - dodatkowo spełnienie kryterium dochodowego (art. 8 ust. 1).

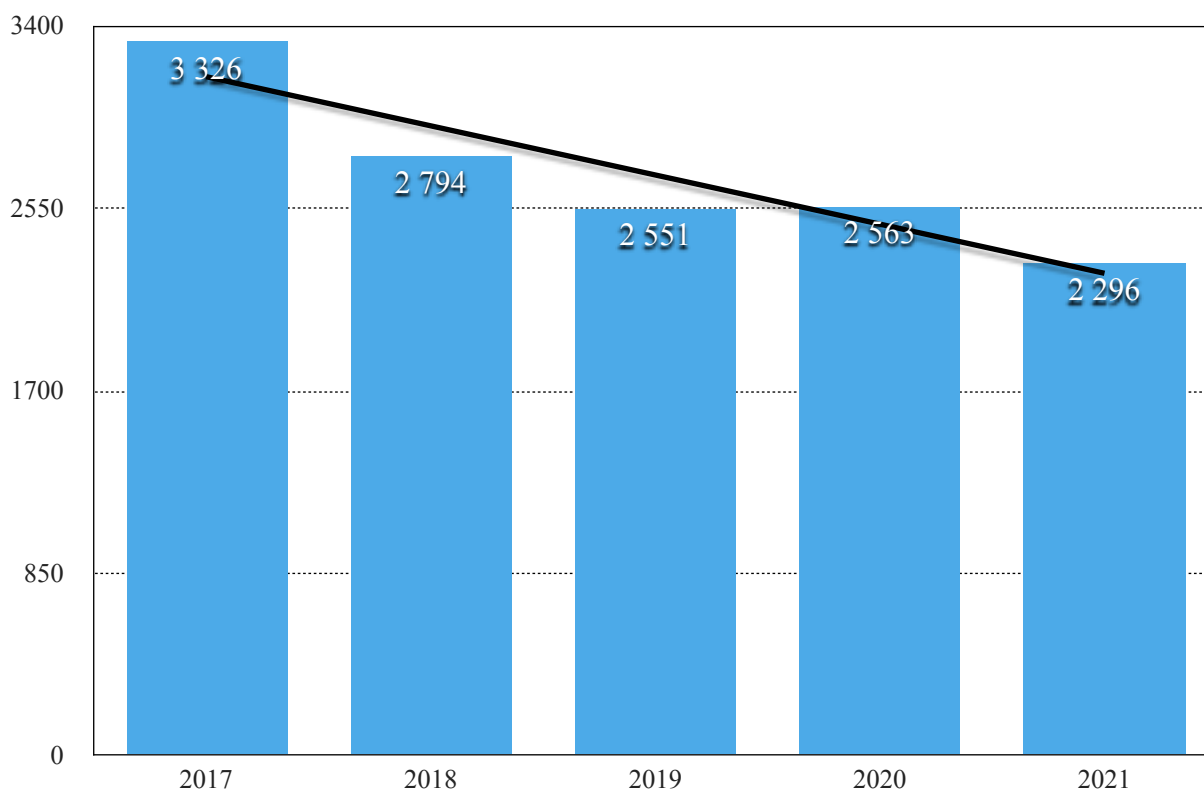
Pomocy społecznej, zgodnie z art. 7 pkt 2-15 ustawy, udziela się w następujących przypadkach:

- braku pracy (bezrobocie);
- zdrowotnych - niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba;
- rodzinnych - potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, sieroctwo, przemoc w rodzinie;
- społecznych, w tym: bezdomność, alkoholizm lub narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- pozostałych - zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy (ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na warunkowy pobyt czasowy), potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej, inaczej korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

W 2021 r. zaobserwowano proces zmniejszania się liczby osób, które korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wyniosła 2 296 osób i była o 267 osób mniejsza niż w 2020 r. Zasięg korzystania z pomocy społecznej, czyli udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności, zmniejszył się o 0,5 p.p., wynosząc 5,2% w 2021 r.

Wykres 15. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021

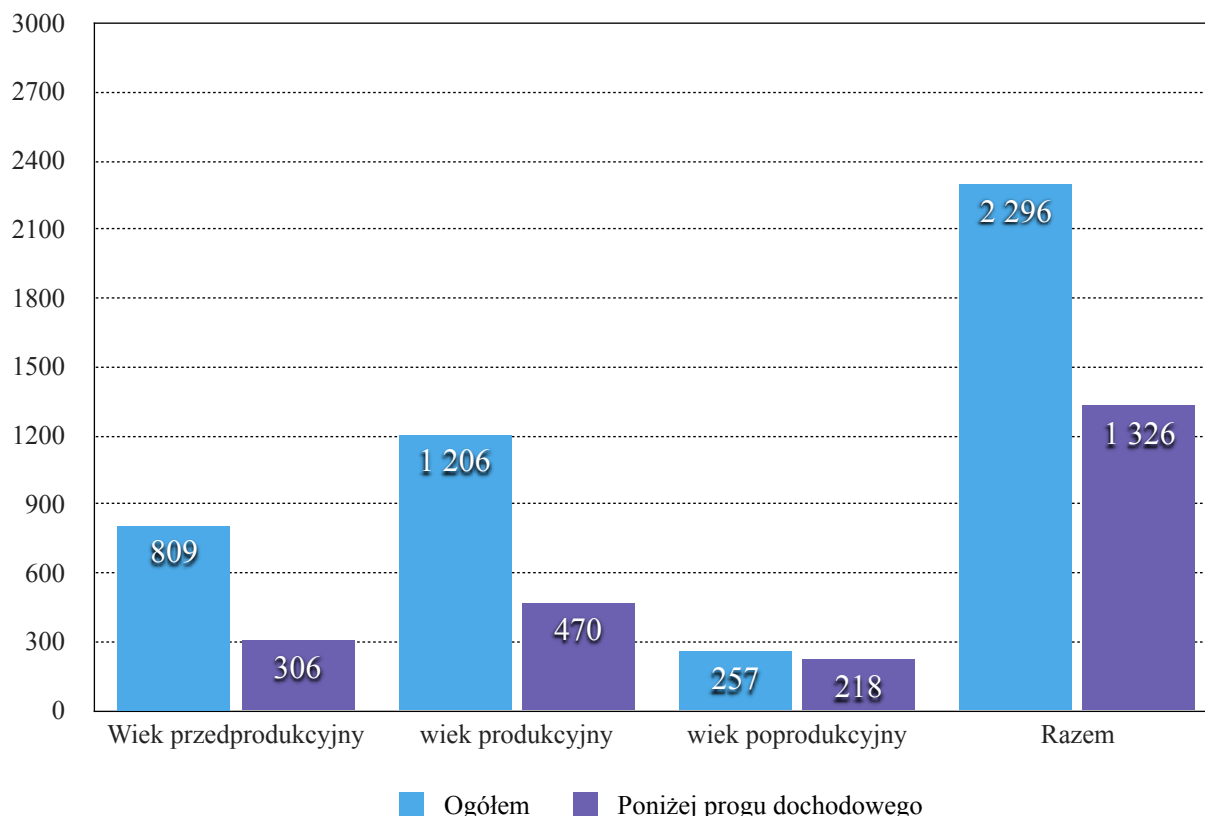

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze zbiorowości beneficjentów według ekonomicznych grup wieku przeważały osoby w wieku produkcyjnym - 53,5% oraz w wieku przedprodukcyjnym - 35,5%. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 11%, jednak wart odnotowania we wspomnianej grupie wieku jest wysoki stosunek osób poniżej progu dochodowego do ogółu

świadczeniobiorców, stanowiący 84% ogółu beneficjentów. Wśród beneficjentów ubogich odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł 37%, a wśród osób w wieku przedprodukcyjnym - 38%. Osoby znajdujące się poniżej progu dochodowego stanowią 56% ogółu osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Wykres 16. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej według ekonomicznych grup wieku w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1. Ubóstwo

Ubóstwo to „ (...) brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, (...) ale również nędza czyli stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej”⁵.

⁵ J. Auleytner, K. Głębińska, Polityka społeczna - pomiędzy opiekuńczością a pomocniczością, WSP Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Warszawa 2000, s. 236.

Wyróżnia się trzy główne granice ubóstwa (nazywane także progami lub liniami ubóstwa): granica ubóstwa skrajnego, relatywnego oraz tak zwana ustawowa granica ubóstwa.

Podstawę wyznaczania granicy ubóstwa skrajnego stanowi minimum egzystencji szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS). Kategoria minimum egzystencji wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka.

Zastosowanie relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą średnio w miesiącu wydają gospodarstwa domowe w Polsce umożliwia wyodrębnienie tych gospodarstw i osób, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

Poziom ustawowej granicy ubóstwa odpowiada wartościom progów dochodowych, które zgodnie z obowiązującymi przepisami (tzn. ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i stosownymi rozporządzeniami do niej) uprawniają do ubiegania się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej.

Pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej oznacza brak dostatecznych środków materialnych do życia i pojmowane jest jako bieda oraz niedostatek.

Wśród przyczyn ubóstwa wymienić należy:

- zbyt niskie dochody gospodarstw domowych;
- bezrobocie;
- niepełnosprawność i choroby;
- niezdolność życiową;
- uzależnienie od alkoholu, narkotyków bądź innych środków odurzających.

Ubóstwo jest zjawiskiem obejmującym w szczególności rodziny wielodzietne, niepełne, posiadające niepełnosprawnych członków i osoby bezdomne. Efektem ubóstwa jest dezorganizacja życia rodziny, szczególnie dzieci, niedożywienie, zaniedbania w warunkach mieszkaniowych, różnego rodzaju patologie.

Z Badania budżetów gospodarstw domowych wynika, że (przy przyjętych i opisanych powyżej kryteriach metodologicznych) w 2021 r. stopa ubóstwa skrajnego wyniosła w Polsce 5,2%, to jest o 1 p.p. więcej niż w 2020 r.

Liczba gospodarstw domowych oraz osób w tych gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Włoszczowskim utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. W 2021 r. w Powiecie Włoszczowskim ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 5,6% ogółu mieszkańców. W 2021 roku nie odnotowano zmian w zasięgu ubóstwa skrajnego. Odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej kryterium dochodowego wynosił w 2021 roku 2,2%.

Poniżej tzw. ustawowej granicy ubóstwa żyły w 2021 r. 304 osoby, co oznacza znaczny wzrost wartości wskaźnika (o 10%) w odniesieniu do roku poprzedniego. Pomimo tego, że w 2021 r. ogólne wskaźniki zagrożenia ubóstwem ekonomicznym były na zbliżonym poziomie, jak w roku poprzednim, to odnotowano jednak pewne zmiany w przypadku niektórych grup ludności. Do najbardziej zauważalnych należy zaliczyć wzrost zagrożenia ubóstwem wśród rodzin niepełnych, a także w gospodarstwach domowych z dziećmi niepełnosprawnymi oraz spadek zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach rolników.

Zarówno w przypadku wzrostu ubóstwa skrajnego, jak i spadku spożycia w sektorze gospodarstw domowych, najgorszą sytuację odnotowano w II kwartale, co wiąże się z wprowadzeniem od marca 2020 r. zamrożenia znacznej części gospodarki i ograniczeń w kontaktach społecznych w reakcji na pojawienie się w Polsce koronawirusa i rozwój pandemii Covid-19.

W 2021 r. w Powiecie Włoszczowskim zaobserwowano spadek zarówno w liczbie rodzin (o 16 rodzin) jak i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (o 267 osób). W porównaniu do roku 2018 nastąpił spadek osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy w ludności ogółem o 1,3 p. proc.

Tabela 16. Liczba rodzin i osób w gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin objęta pomocą społeczną	1 056	991	1011	995
Liczba osób w rodzinach objęta pomocą społeczną	2 794	2 551	2 563	2 296

Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy w ludności ogółem (%)	6,93%	6,31%	6,02%	5,60%
---	-------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ubóstwo było jedną z najradszych przyczyn korzystania przez mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego z pomocy społecznej, stanowiąc ok. 5,9% ogółu przyznanych świadczeń w 2021 r. W ostatnich latach zaobserwowano spadek ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2018 r. beneficjentami z tego tytułu było 8% ogółu osób, korzystających z pomocy społecznej, czyli o ponad 2 p.p. mniej niż w roku 2021.

Tabela 17. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa
2021	2 296	143
2020	2 563	159
2019	2 551	164
2018	2 794	225

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów Powiatu Włoszczowskiego. Jak wynika z danych gminnych ośrodków pomocy społecznej w ostatnich trzech latach liczba rodzin z dysfunkcją bezrobocia korzystających z pomocy sukcesywnie spada. Pomimo tego, bezrobocie to nadal jeden z dwóch kluczowych powodów (obok niepełnosprawności)

przyznawania pomocy rodzinom przez ośrodki pomocy społecznej we wszystkich gminach Powiatu.

W 2021 r. ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia korzystało 514 osób, co stanowiło 22,3% ogółu ludności. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił nieznaczny spadek beneficjentów z tego tytułu, jednak względem 2018 r. liczba osób zmagających się z problemem bezrobocia zmniejszyła się o ponad 3 p. proc (spadek o 215 osób).

Tabela 18. Osoby z dysfunkcją bezrobocia korzystające z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia
2021	2 296	514
2020	2 563	522
2019	2 551	602
2018	2 794	729

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2021 r., według danych z PUP we Włoszczowie, powstało w Powiecie Włoszczowskim 1 147 nowych miejsc pracy, co stanowiło blisko 10% wzrost w stosunku do roku poprzedniego (1 024), oraz ponad 100-krotny w porównaniu do roku 2015. Pozytywne zmiany, w postaci sukcesywnego zwiększania ilości nowo powstałych miejsc pracy mogą stać się szansą na zmniejszenie ilości osób borykających się z problemem bezrobocia w Powiecie.

Tabela 19. Ilość wolnych miejsc pracy w Powiecie Włoszczowskim w latach 2015-2021.

ROK	Ilość wolnych miejsc pracy
2015	93
2016	79

2017	75
2018	949
2019	853
2020	1 024
2021	1 147

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz z większą dostępnością miejsc pracy zwiększa się ilość osób niepełnosprawnych, które znajdują stałe zatrudnienie. W 2021 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy były zarejestrowane 53 osoby i z tego 33 osoby zatrudnione, co stanowi istotny wzrost w stosunku do roku 2020, w którym zatrudnienie znalazło 27 osób niepełnosprawnych z 56 zarejestrowanych.

Tabela 20. Ilość zarejestrowanych oraz zatrudnionych osób niepełnosprawnych w latach 2015-2021.

ROK	Ilość zarejestrowanych niepełnosprawnych osób bezrobotnych	Ilość zatrudnionych niepełnosprawnych osób bezrobotnych
2015	54	7
2016	58	3
2017	45	7
2018	43	21
2019	43	35
2020	56	27
2021	53	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiatowy Urząd Pracy we Włoszczowie realizując zadania ustawowe, zajmuje się m.in. rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych. Osoba niepełnosprawna może się zarejestrować w PUP jako osoba bezrobotna lub jako osoba poszukująca pracy.

Analiza danych dot. liczby osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z podziałem na stopnie niepełnosprawności, wskazuje iż największa ilość bezrobotnych była w grupie osób z lekkim stopniem niepełnosprawności (34 osoby w 2021 r.), z kolei osób poszukujących pracy - w grupie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (13 osób w 2021 r.).

W ostatnich latach zauważalną tendencję stanowi sukcesywny wzrost osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy. Największy wzrost odnotowano w grupie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności zarówno wśród bezrobotnych (7 osób więcej względem 2020 r.), jak i poszukujących pracy (wzrost o 4 osoby względem 2020 r.).

Tabela 21. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z podziałem na stopnie niepełnosprawności w latach 2018-2021.

R O K	Znaczny		Umiarkowany		Lekki		Razem	
	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy
2021	1	1	18	13	34	1	53	15
2020	0	2	11	9	31	2	43	23
2019	0	3	14	13	28	1	42	17
2018	0	3	12	18	27	1	38	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez PUP Włoszczowa.

Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się wykształceniem średnim zawodowym, co dodatkowo powoduje trudności z wejściem na rynek pracy i utrzymaniem zatrudnienia. Najwięcej niepełnosprawnych osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP we Włoszczowie posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (45% ogółu), drugą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (23%) oraz policealnym i średnim zawodowym (21%). Najmniej niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy

legitymuje się wykształceniem wyższym (9%) oraz średnim ogólnokształcącym (2%), co może wskazywać na powód wyższego zatrudnienia tych grup.

Tabela 22. Wykształcenie bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2018-2021.

Wykształcenie	2018		2019		2020		2021	
	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy
Wyższe	3	1	2	3	5	2	5	2
Policealne i średnie zawodowe	8	3	8	2	12	2	11	2
Średnie ogólnokształcące	5	0	1	0	1	0	1	1
Zasadnicze zawodowe	12	12	18	9	11	6	24	6
Gimnazjalne i poniżej	15	7	13	3	9	2	12	4
Razem	43	23	42	17	38	12	53	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez PUP Włoszczowa.

Efektem opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest postawiona diagnoza bieżącej sytuacji oraz opracowanie kierunków działań na rzecz promocji zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy.

Przedsięwzięcia w celu przeciwdziałania bezrobociu:

- inicjowanie i tworzenie programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych;
- rozwijanie usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych;
- propagowanie doskonalenia zawodowego zgodnego z potrzebami rynku pracy;
- pogłębianie współpracy między instytucjami, organizacjami i samorządami.

3.3. Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Niepełnosprawność jest wieloaspektowym zjawiskiem. Znaczącą rolę odgrywa tutaj psychologiczne i społeczne funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnością oraz jej rodziny. Optymalny system wsparcia powinien zagwarantować osobom niepełnosprawnym pełną integrację ze środowiskiem, a także przeciwdziałać izolacji i marginalizacji tej grupy osób.

Niepełnosprawni stanowią grupę silnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, biedą i ubóstwem. Zarówno pod względem wskaźników obiektywnych (np. zróżnicowanie czy wysokość dochodów, wyposażenie gospodarstwa), jak i pod względem wskaźników deklaracyjnych (np. ocena sytuacji materialnej) gospodarstwa osób niepełnosprawnych charakteryzuje mniej korzystna pozycja, niż gospodarstwa bez osób niepełnosprawnych.

W Narodowym Spisie Powszechnym populacje ludzi niepełnosprawnych podzielono na dwie kategorie: niepełnosprawnych prawnie (kryterium jest orzeczenie o stopniu niepełnosprawności) oraz niepełnosprawnych biologicznie (według deklaracji o stanie zdrowia).

W Powiecie Włoszczowskim dysfunkcja niepełnosprawności występuje u 29% (2021 r.) osób korzystających z pomocy OPS. W rodzinach tych funkcjonuje 357 osób (24,15% wszystkich osób w rodzinach. Z danych OPS z terenu Powiatu Włoszczowskiego wynika, że w 2021 roku 13,2% ogółu ludności korzystających z pomocy społecznej skorzystało z niej z powodu niepełnosprawności. W stosunku do roku 2020 nastąpił niewielki wzrost beneficjentów z tego tytułu - o 0,8 p. proc (12,4% ogółu).

Tabela 23. Osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na tle ogółu osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2018-2021.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności
2021	2 296	304
2020	2 563	319

2019	2 551	366
2018	2 794	404

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rodziny z osobami niepełnosprawnymi są częściej narażone na zwiększone występowanie niedostatku, ubóstwa, niewydolności opiekuńczej i wychowawczej. Do najczęstszych problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w swojej codziennej egzystencji należy zaliczyć:

- trudną sytuację materialną;
- utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych wynikający z niedostatecznej bazy rehabilitacji leczniczej;
- niską aktywność zawodową na otwartym rynku pracy;
- brak zakładów pracy chronionej;
- bariery psychospołeczne, ekonomiczne, architektoniczne komunikacyjne utrudniające aktywność społeczno-zawodową;
- brak dostatecznej bazy informacyjno szkoleniowej.

Największe problemy finansowe mają gospodarstwa osób z upośledzeniem umysłowym - co trzecie gospodarstwo z tej grupy znajduje się w złej sytuacji finansowej (w porównaniu do 22% wśród ogółu gospodarstw osób niepełnosprawnych). Około 40% gospodarstw osób niepełnosprawnych utrzymuje się z dochodu poniżej 1 tys. złotych na 1 członka gospodarstwa, a zatem nieco poniżej przeciętnego dochodu w gospodarstwie domowym z ON według danych GUS (1,1 tys. zł per capita). Wedle deklaracji badanych, aby dochody gospodarstwa domowego mogłyby być uznane za wystarczające, musiałyby one wzrosnąć średnio o 1 780 zł - a zatem o wartość znacznie przewyższającą przeciętny dochód na 1 członka gospodarstwa. Głównym źródłem dochodów dla gospodarstw osób niepełnosprawnych są niemal na równi: stała praca (53%) oraz renta z tytułu niezdolności do pracy (47%), choć to stała praca jest przez co drugie gospodarstwo wskazywana jako najważniejsze źródło utrzymania.

Zdecydowana większość osób niepełnosprawnych - 84% - utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie.

W przypadku ogółu osób niepełnosprawnych do najbardziej istotnych elementów wsparcia należą:

- stosunkowo łatwo dostępne: dodatkowe usługi medyczne związane z poprawą sprawności fizycznej, dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie do zakupu sprzętu komputerowego;
- stosunkowo ciężko dostępne: pomoc finansowa bez specjalnego przeznaczenia, pomoc asystenta w codziennym życiu.

Realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych odbywa się szczególnie poprzez dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu, realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej, w tym dofinansowanie do:

- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przeznaczone osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Na terenie Powiatu Włoszczowskiego funkcjonuje 7 organizacji i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych. W 2020 r. zostały wypłacone 234 dofinansowania

w ramach środków na rehabilitację społeczną (PFRON). W tym samym roku złożono 292 wnioski, co oznacza, iż dofinansowanie uzyskało blisko 81% wniosków. Największa ilość osób otrzymała wsparcie w postaci środków pomocniczych/przedmiotów ortopedycznych (182 osoby) oraz na turnusy rehabilitacyjne (39 osób - ok. 42% ogółu złożonych wniosków).

Istotny problem dla osób niepełnosprawnych stanowi istnienie barier architektonicznych, które utrudniają takim osobom samodzielne załatwianie spraw w urzędach, czy korzystanie z oferty sportowo-rekreacyjnej. Na terenie Powiatu znajdują się obiekty, które są częściowo dostosowane dla osób niepełnosprawnych, są to m.in. Starostwo Powiatowe, PCKR, ZOZ Włoszczowa, Basen „Nemo”.

W ostatnich latach nastąpił nieznaczny wzrost dostępnych usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, których oferta zwiększyła się o usługi rehabilitacyjne i psychologiczne dla uczestników WTZ oraz specjalistyczne usługi całodobowe opiekuńcze i wspomagające dla mieszkańców DPS.

Jednocześnie zaobserwowano spadek organizowanych przedsięwzięć na rzecz kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia sytuacji osób wykluczonych (w 2021 r. - 20 wydarzeń, w 2019 - 36 wydarzeń). Ten sam trend zauważono w liczbie wolontariuszy działających na rzecz osób wykluczonych, których w 2021 nie odnotowano (w 2017 r. - 6 wolontariuszy).

Znacznie zmalała również liczba przedsięwzięć podejmowanych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym z 42 w 2017 r. do 27 w 2021 r., co przy uwzględnieniu ww. danych będzie miało negatywne skutki w postaci postępującego wykluczenia osób niepełnosprawnych z życia społecznego. W badaniu przeprowadzonym przez PFRON osoby niepełnosprawne wskazywały, iż biorąc pod uwagę różne rodzaje wsparcia, największą wagę oraz wykorzystanie przypisywano na poziomie ogólnym dofinansowaniu różnych form rekreacji. Pomoc prawna, psychologiczna, rehabilitacja społeczna (WTZ lub inne formy), czy też usługi dziennego domu pobytu nie tylko były mniej istotne dla osób niepełnosprawnych, ale również rzadziej z nich korzystano. Badanie ukazało, że barierą integracji dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin pozostaje wciąż nie rozwiązana kwestia materialna, która ogranicza możliwość uczestniczenia rodziny w życiu społecznym na równi z osobami sprawnymi. Należy jednak zwrócić uwagę na odmienną potrzeb grup niepełnosprawnych. Dla osób chorujących psychicznie szczególnie istotna jest

pomoc psychologiczna. Z kolei osoby z upośledzeniem umysłowym szczególną wagę przywiązują do wsparcia w postaci dofinansowania różnych form rekreacji, rehabilitacji społecznej (WTZ lub inna forma) czy też usług dziennego domu pobytu.

Powyższa analiza wskazuje na deficyt określonych działań w Powiecie Włoszczowskim kierowanych do poszczególnych grup osób niepełnosprawnych:

- osób z upośledzeniem umysłowym: pomoc finansowa bez specjalnego przeznaczenia, dofinansowanie różnych form rekreacji, pomoc asystenta w codziennym życiu;
- osób chorujących psychicznie: pomoc finansowa bez specjalnego przeznaczenia, dofinansowanie różnych form rekreacji, dofinansowanie kosztów dostępu do internetu;
- osób z innymi dysfunkcjami: pomoc finansowa bez specjalnego przeznaczenia, dofinansowanie kosztów dostępu do internetu, dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w domu/mieszkanium, udział w ZAZ, dofinansowanie różnych form rekreacji.

Długotrwała choroba, definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych.

Głównymi zagrożeniami dla życia i zdrowia ludzi w Polsce stanowią choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe i choroby układu oddechowego - łącznie powodują 75% ogółu zgonów. Wśród chorób układu krążenia najpowszechniejsze to: choroba wieńcowa, nadciśnienie tętnicze i zawał serca. Choroby nowotworowe wykazują od lat tendencję wzrostową. Corocznie z tej przyczyny umiera w Polsce około 80 tys. ludzi

Istotnym problemem w Powiecie Włoszczowskim pozostaje wysoki wskaźnik umieralności na choroby związane z układem krążenia (207 osób), choroby nowotworowe (231 osób) oraz choroby układu oddechowego (57 osób). Dodatkowo w ostatnich dwóch latach nastąpił blisko dwukrotny spadek liczby organizowanych bezpłatnych badań profilaktycznych (7 w 2021 r. w porównaniu do 16 w 2019 i 32 w 2016 roku), co może mieć

istotny wpływ na intensyfikację negatywnego trendu w zakresie zdrowia mieszkańców Powiatu.

3.3.1. Długotrwała choroba

Długotrwała choroba jest jedną z częstych przyczyn na podstawie, której rodziny mają przyznawaną pomoc. Z danych OPS z terenu Powiatu Włoszczowskiego wynika, że w 2021 roku 14% ogółu ludności korzystających z udzielonej pomocy skorzystało z niej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W stosunku do roku 2020 nastąpił niewielki spadek beneficjentów z tego tytułu o 1 p.p.

Tabela 24. Osoby długotrwale chore korzystające z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby
2021	2 296	344
2020	2 563	382
2019	2 551	414
2018	2 794	410

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiatowy Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w odniesieniu do osób które ukończyły 16 rok życia wydaje odpowiednio orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub ustaleniu niepełnosprawności w przypadku osób do 16 r.ż. W 2021 r. zespół przyjął ogółem 660 wniosków, tj. o 42 więcej niż w roku 2020 oraz o blisko 160 mniej, niż w 2018 roku. We wszystkich analizowanych latach ok. 90% wniosków złożonych zostało przez osoby w wieku powyżej 16 r.ż. Ponadto 110 mieszkańcom Powiatu Włoszczowskiego wydano legitymację osoby niepełnosprawnej

W latach 2018-2021 większość osób powyżej 16 r.ż. złożyła wnioski dla celów uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego; odpowiedniego zatrudnienia oraz konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W 2021 r. zasiłek pielęgnacyjny stanowił prawie 30% wszystkich przyjętych wniosków przez Zespół; odpowiednie zatrudnienie 25%, natomiast konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ok. 16%.

W ostatnich latach znacznie spadła liczba wniosków, w których celem jest zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze spadek o ponad 5% względem 2019 r. Na względnie stałym poziomie wskazywane jako cel jest korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (9-11% ogółu w latach 2018-2021).

Tabela 25. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w latach 2018-2021.

Lp.	Cel złożenia wniosku	Liczba wniosków w poszczególnych latach			
		2018	2019	2020	2021
Osoby po 16 roku życia					
1.	Odpowiednie zatrudnienie	166	201	161	163
2.	Szkolenie	1	0	0	0
3.	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	1	0	1	1
4.	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	143	174	85	104
5.	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)	72	74	70	68
6.	Zasiłek stały	0	0	0	0
7.	Zasiłek pielęgnacyjny	247	245	202	181
8.	Korzystanie z karty parkingowej	57	75	46	66

9.	Inne	55	50	53	77
Razem:		742	819	618	660

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

W analizowanym horyzoncie czasowym, wśród orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zdecydowanie przeważają orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) oraz o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych (osoby przed 16 rokiem życia) w stosunku do orzeczeń o odmowie ustalenia i/lub stopnia niepełnosprawności oraz o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych.

Ogółem w roku 2021, liczba orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności wyniosła 611 (98% ogółu), a o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych - 57 (89% ogółu). Zauważalną tendencją jest spadek wydawanych orzeczeń w grupie wiekowej przed 16 r.ż. W kolejnych latach okresu 2019-2021 następował wzrost ogółu wydanych orzeczeń - w 2021 r. liczba orzeczeń (675) była wyższa w porównaniu z rokiem 2020 o blisko 13%.

Do roku 2019 zauważalny był znaczący wzrost osób, którym wydawano orzeczenie zarówno w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim. W roku 2020 wydano o ok. 25% mniej orzeczeń niż w roku 2019, było to spowodowane wejściem w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U.2020.1842 z późn. zm.), która mówi o przedłużeniu ważności orzeczeń o niepełnosprawności albo stopniu niepełnosprawności wydanych na czas określony, którego ważność upłynęła w terminie do 90 dnia przed dniem wejścia w życie tejże ustawy i zostaje przedłużone do 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

Tabela 26. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania Niepełnosprawności we Włoszczowie w latach 2018-2021.

Osoby po 16 roku życia				
Rok	Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	Razem:
2021	611	8	2	621
2020	581	7	9	597
2019	785	8	5	798
2018	721	8	11	740
Osoby przed 16 roku życia				
Rok	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	Razem:
2021	57	7	0	64
2020	64	4	0	68
2019	61	20	0	81
2018	73	29	0	102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

W poszczególnych latach okresu 2018-2021 w Powiecie Włoszczowskim wśród osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia zaobserwowano tendencję spadkową w zakresie wydawanych orzeczeń z określeniem znacznego (o 64 orzeczenia względem 2019 r.) oraz umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (o 7 orzeczeń względem 2019 r.). W 2021 r. grupy te stanowiły blisko 53% wśród wszystkich niepełnosprawnych, którzy uzyskali orzeczenie. W porównaniu do roku 2019 i 2020 odnotowano pewien wzrost w grupie wydawanych orzeczeń ze stopniem lekkim niepełnosprawności o - odpowiednio - 7 i 37 orzeczeń.

Tabela 27. Wydane orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w latach 2018-2021.

ROK	Stopień niepełnosprawności			
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem
2021	169	193	249	675
2020	171	198	212	581
2019	233	296	256	785
2018	190	337	194	721

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

W każdym roku horyzontu czasowego 2018-2021 najliczniejszymi grupami wśród niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia ze względu na przyczynę niepełnosprawności były 3 grupy: z upośledzeniem narządu ruchu (21% wszystkich przyczyn niepełnosprawności w 2021 r.), ze schorzeniami układów oddechowego i krążenia (21% wszystkich przyczyn niepełnosprawności w 2021 r.) oraz z chorobami neurologicznymi (16% wszystkich przyczyn niepełnosprawności w 2021 r.). Systematyczna tendencja wzrostowa została zaobserwowana w liczbie wydanych orzeczeń z powodu: chorób układu pokarmowego - o 2,3 p. p. względem 2018 r. oraz z zaburzeniami głosu, mowy i choroby słuchu - o 2,8 p. p. względem 2018 r. Z kolei spadek odnotowano w grupie wydanych orzeczeń z przyczyny chorób psychicznych - o 1 p. p. w skali rocznej.

Tabela 28. Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności w latach 2018-2021.

Przyczyna niepełnosprawności	2018	2019	2020	2021	Razem
Upośledzenia umysłowe	13	14	5	7	39
Choroby psychiczne	79	97	58	65	299

Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	50	52	24	47	173
Choroby narządu wzroku	26	23	26	13	88
Upośledzenia narządu ruchu	151	201	147	128	627
Epilepsja	16	11	4	9	40
Choroby układów oddechowego i krążenia	134	173	99	129	535
Choroby układu pokarmowego	25	28	28	35	116
Choroby układu moczowo-płciowego	61	57	53	44	215
Choroby neurologiczne	104	69	89	98	360
Inne	62	59	46	33	200
Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	1	2	3	6
Razem	721	785	581	611	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania Niepełnosprawności we Włoszczowie.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

W 2021 r. w ramach projektu "Bez barier" przeprowadzono następujące działania:

- przeprowadzono 163 h wsparcia psychologicznego,
- przeprowadzono 110 h dyżuru poradnictwa prawnego,

- przeprowadzono 716 h indywidualnych korepetycji przedmiotowych oraz 276 h zajęć wspomagających,
- przeprowadzono 140 h indywidualnej rehabilitacji,
- przeprowadzono 31 h treningów sportowych dla niepełnosprawnych mężczyzn,
- przeprowadzono wsparcie w postaci usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w wymiarze 102 h;
- udzielono dofinansowania do wypoczynku rodzinom zastępczym wraz z umieszczonymi dziećmi oraz otoczeniem;
- zrealizowano jeden 7-dniowy wyjazd wspierająco-szkoleniowe dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

W świetle przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Jest ona realizowana przede wszystkim poprzez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niesprawnej,
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. Jednostka ta udziela osobom posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności dofinansowania ze środków otrzymanych z PFRON.

W 2021 r. Powiat Włoszczowski posiadał do dyspozycji środki PFRON wyższe o 133 409,00 zł w stosunku do 2020 roku, oraz o 348 286,00 zł w stosunku do 2018 roku. Znacznie zwiększono finansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej (o 164 209,00 zł), co przełożyło się na wzrost ilości zrealizowanych wniosków. Więcej środków w porównaniu do roku poprzedniego zostało przekazane również na wsparcie Warsztatów Terapii Zajęciowej

(o 49 200,00 zł). W 2021 r. nie przekazano środków na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej.

Tabela 29. Wysokość środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznanych dla Powiatu Włoszczowskiego w latach 2018-2021.

Rok	Wysokość środków PFRON dla Powiatu	Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej (PCPR)	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej (PUP)	Warsztaty terapii zajęciowej
2021	1 307 297,00 zł	417 761,00 zł	0,00 zł	889 536,00 zł
2020	1 173 888,00 zł	253 552,00 zł	80 000,00 zł	840 336,00 zł
2019	1 037 484,00 zł	255 548,00 zł	40 000,00 zł	741 936,00 zł
2018	959 011,00 zł	278 575,00 zł	0,00 zł	680 436,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Wyższa alokacja środków Funduszu umożliwiła udzielenie wystarczającego wsparcia większości wnioskodawców. Zwiększenie alokacji w stosunku do 2020 r. pozwoliło zrealizować o 4 wnioski więcej z zakresu likwidacji barier - 11 zrealizowanych wniosków, w tym: 4 wnioski dotyczące likwidacji barier architektonicznych, 5 wniosków dotyczących likwidacji barier w komunikowaniu się oraz 2 wnioski dotyczące likwidacji barier technicznych.

W 2021 r. nie zrealizowano 41 wniosków z różnych przyczyn (przekroczony dochód, zgon wnioskodawcy, wyczerpanie środków na dofinansowanie) dotyczących zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (dofinansowanie uzyskało 83% złożonych wniosków, w 2020 r. - 97%) oraz 9 wniosków dotyczących turnusów rehabilitacyjnych (dofinansowanie uzyskało 84% złożonych wniosków, w 2020 r. - 42%). 55 osób niepełnosprawnych i 32 opiekunów ubiegało się o dofinansowanie ze środków PFRON do wyjazdu na turnusy rehabilitacyjne. Przyznano dofinansowanie łącznie dla 85 osób (osoby niepełnosprawne i opiekunowie). Wyplacono dofinansowanie dla 71 osób, w tym: 46 osób niepełnosprawnych i 25 opiekunów, na łączną kwotę **97 936,00 zł** z podziałem na:

a)	Osoby dorosłe	- 39	59 223,00 zł
	Opiekunów	- 18	19 850,00 zł
b)	Dzieci	- 7	11 258,00 zł
	Opiekunów	- 7	7 513,00 zł

Zarówno w 2021, jak i 2020 roku udało się zrealizować po jednym złożonym wniosku z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. W 2021 r. 2 podmioty złożyły 3 wnioski. Kwota dofinansowania zrealizowanego wniosku wyniosła 2 383,00 zł.

Tabela 30. Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w Powiecie Włoszczowskim w 2021 r.

ROK	2020			2021			
	Ilość złożonych wniosków	Ilość zrealizowanych wniosków	Kwota środków rozdysponowanych	Ilość złożonych wniosków	Ilość zrealizowanych wniosków	Kwota środków rozdysponowanych	
	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	192	188	161 472,00 zł	241	200	266 211,00 zł
	Dofinansowanie uczestnictwa ON i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	92	39	67 222 zł	55	46	97 936,00 zł
	Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych	8	7	15 800,00 zł	17	11	51 231,00 zł
	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki ON	3	1	1 407,00 zł	3	1	2 383,00 zł

Zobowiązania dotyczące dofinansowania kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	840 336,00 zł			889 536,00 zł		
RAZEM rehabilitacja społeczna	1 086 237,00 zł			1 307 297,00 zł		
Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy ON	0	0	0,00 zł	0	0	0,00 zł
Przyznanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesie wkładu do spółdzielni socjalnej	0	0	0,00 zł	0	0	0,00 zł
RAZEM rehabilitacja zawodowa	0,00 zł			0,00 zł		
Środki PFRON wykorzystane	1 086 237,00 zł			1 307 297,00 zł		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny wymagają szczególnego zainteresowania, różnych form wsparcia i opieki. Pokonywanie skutków niepełnosprawności z pewnością przyczyni się do osiągnięcia optymalnego poziomu życia przez osoby niepełnosprawne. Prowadzenie działań skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędnym warunkiem wspomagającym zwiększenie aktywności tej części społeczności Powiatu Włoszczowskiego. Wszelkie przedsięwzięcia służące rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych są nieodzownym czynnikiem w poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne należą także do kategorii osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Wynika to z wysokiego poziomu bezrobocia i przekonania, że tacy ludzie nie są w pełni wartościowymi pracownikami. Oznacza to, że niepełnosprawni wymagają szczególnej pomocy w dziedzinie poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz zatrudnienia. Konieczne są również działania na rzecz

zmiany świadomości społecznej w postrzeganiu przede wszystkim możliwości i aktywności osób niepełnosprawnych.

3.4. Problemy dotyczące rodziny i dziecka

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem w jakim wzrasta człowiek i dotyczy to kształtowania charakteru, przekazywania wzorców zachowania oraz zaspokajania potrzeb emocjonalnych. Dzieciństwo jest okresem podstawowym dla każdej dalszej formy rozwoju i życia osoby ludzkiej.

Każde dziecko ma fundamentalne prawo do wychowania i dorastania w atmosferze miłości i bezpieczeństwa, z poszanowaniem jego podmiotowości i godności. Każde dziecko ma prawo do życia w rodzinie. Wartość rodziny jest wartością bezcenną, dlatego należy chronić dzieci przed wkroczeniem w zastępczy model opieki. Jednak dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędna jest prawidłowość funkcjonowania rodziny.

W 2021 r. 1 082 rodziny otrzymywały zasiłki rodzinne na dzieci. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny wyniosła - 2 334, z tego 2 135 stanowiły dzieci w wieku do lat 17 (28% ogólnej liczby dzieci ww. przedziale wiekowym). W ostatnich latach zaobserwowano wzrost kwoty świadczeń rodzinnych (o 5,8 p.p. względem 2018 r.), przy jednoczesnym spadku liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny o blisko 36%. W następnie powyższego znacznie spadł również udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (o 14,1 p.p. względem 2018 r.). Jednocześnie spadła kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami o 2 497 zł) i wzrosła kwota zasiłków pielęgnacyjnych (o 541 zł).

Należy podkreślić, iż spadek ilości rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych niekoniecznie związany jest z polepszeniem sytuacji bytowej rodzin, a jest skutkiem niekorzystnych uwarunkowań demograficznych m.in. spadkiem liczby urodzeń oraz współczynnika urodzeń. Dodatkowo zmniejszenie kwot wypłacanych świadczeń rodzinnych może potęgować niekorzystne trendy demograficzne w Powiecie.

Tabela 31. Świadczenia rodzinne w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.

Korzystający ze świadczeń rodzinnych	2018	2019	2020	2021
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	1 827	1 584	1 319	1 082
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	3 652	3 235	2 759	2 334
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	3 353	2 965	2 520	2 135
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	42,1%	37,8%	32,5%	28%
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w danym roku - ogółem (w tys. zł)	2018	2019	2020	2021
Kwota świadczeń rodzinnych	14 302	14 123	14 730	15 190
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	7 215	6 413	5 590	4 718
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	2 120	2 509	2 679	2 661

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W wielu rodzinach pojawiają się niestety liczne problemy o różnej skali i charakterze. Często trudne sytuacje życiowe dotyczą rodziny niepełne i wielodzietne. Problemy dotyczące rodziny i dziecka są bardzo ważnym elementem polityki społecznej oraz dotyczą wielu aspektów działań instytucji pomocy społecznej. Do najważniejszych problemów dotyczących lub dotyczących rodziny i dzieci należy zaliczyć: kwestie związane z pieczą zastępczą, przemoc w rodzinie oraz alkoholizm, ochronę macierzyństwa i wielodzietności, a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

3.4.1. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

W Powiecie Włoszczowskim bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego stanowi jeden z poważniejszych problemów, z którym boryka się od lat względnie stałą liczbą beneficjentów pomocy społecznej (średnio 4% ogółu w latach 2018-2021).

Tabela 32. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
2021	2 296	90
2020	2 563	100
2019	2 551	107
2018	2 794	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. Jedną z najbardziej dogodnych form opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy. Zapewnia czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub - gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od 1 stycznia 2012 roku nastąpił nowy podział rodzin zastępczych, według, którego formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa,
- c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

2. rodzinny dom dziecka.

Zapisy w ustawie stworzyły nową definicję i rodzaje rodzin zastępczych.

Rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka - czyli dziadkowie i rodzeństwo dziecka,
- b) zawodowe lub niezawodowe - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

W 2021 r. na terenie Powiatu Włoszczowskiego istniało 26 rodzin zastępczych, w tym 3 zawodowe i 2 zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. W rodzinach zastępczych przebywało 45 dzieci, w tym 35 do 18 r.ż. W 2021 r. usamodzielniało się 2 wychowanków pieczy zastępczej.

W 2021 r. na podstawie zawartych pomiędzy powiatami porozumień - na terenie innych powiatów w 10 rodzinach zastępczych umieszczonych było 12 dzieci. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego umieszczonych było 3 dzieci oraz 3 dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. Łącznie 18 dzieci pochodzących z terenu Powiatu Włoszczowskiego w 2021 roku przebywało w pieczy zastępczej poza terenem Powiatu.

Rodziny zastępcze spokrewnione stanowiły w 2021 r. 52% ogółu rodzin zastępczych (15 rodzin), rodziny zastępcze niezawodowe - 31% (9 rodzin), a rodziny zastępcze zawodowe i zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego - odpowiednio - 7% (2 rodziny) i 10% (3 rodziny). W rodzinach zastępczych przebywało łącznie 104 dzieci, w tym największa ilość w rodzinach zastępczych spokrewnionych - 54%. Względem roku 2020 zaobserwowano jednoczesny wzrost liczby rodzin zastępczych (o 3 rodziny) oraz liczby przebywających w nich dzieci (o 7 osób).

Tabela 33. Liczba rodzin oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019-2021.

Rodzinna Piecza Zastępcza	2019		2020		2021	
	L. rodzin	L. dzieci	L. rodzin	L. dzieci	L. rodzin	L. dzieci
rodziny zastępcze ogółem, w tym:	30	59	26	45	29	52
rodziny zastępcze spokrewnione	15	28	12	21	15	28
rodziny zastępcze niezawodowe	11	16	9	11	9	13
rodziny zastępcze zawodowe	2	5	3	8	3	6

rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	10	2	5	2	5
--	---	----	---	---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Analiza powodów zawiązania rodziny zastępczej pokazuje, że najczęściej źródłem takiej sytuacji są problemy społeczne w tym patologie, odpowiadające na trwałą (rzadziej czasową) dysfunkcję rodziny. W 2021 r. ponad połowa (62%) przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej była związana z uzależnieniem rodziców biologicznych. Kolejnym kluczowym powodem były: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (13,5%) oraz pólsieroctwo (12%). Szczegółową analizę powodów umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej obrazuje poniższa tabela:

Tabela 34. Przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, w odniesieniu do dzieci przebywających w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 r.

L.P.	Przyczyna umieszczenia	Forma pieczy zastępczej				
		Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Pogotowie rodzinne	Razem
1.	Sieroctwo	3	0	0	0	3
2.	Pólsieroctwo	5	1	0	0	6
3.	Uzależnienie	17	7	5	3	32
4.	Przemoc w rodzinie	1	0	0	0	1
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1	4	0	2	7
6.	Nieppełnosprawność	0	0	1	0	1
7.	Ubóstwo	0	0	0	0	0
8.	Bezrobocie	0	0	0	0	0

9.	Nieodpowiednie warunki	0	0	0	0	0
10.	Długotrwała lub ciężka choroba	0	0	0	0	0
11.	Inne	2	0	0	0	2
	Razem	29	12	6	5	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej. W roku 2021 r. wydano trzy skierowania na szkolenia dla rodzin zastępczych niezawodowych, w tym dla rodzin, które już funkcjonowały zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem.

Pomoc i wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą zostało w Powiecie zapewnione w szczególności w ramach grup wsparcia, które jednak w roku 2021 r., z powodu pandemii covid-19, zostały zawieszono. Celem regularnych spotkań jest wzajemne wspieranie się rodzin zastępczych m.in. poprzez kontakt, dyskusje i wymianę doświadczeń z innymi rodzinami, poszerzenie wiedzy i doskonalenie umiejętności wychowawczych, pomoc opiekunom zastępczym w ich problemach związanych z opieką nad dziećmi oraz zintegrowanie środowiska rodzin zastępczych.

Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych często są obciążone defektami rozwojowymi i deficytami intelektualnymi, wykazują zachowania agresywne, mają trudności w tworzeniu więzi emocjonalnej oraz wykazują problemy w sferze edukacyjnej i społecznej. W związku z tym dzieci zostały objęte wsparciem edukacyjnym i rozwojowym.

Dzieci w wieku szkolnym korzystają z indywidualnych korepetycji przedmiotowych, natomiast dzieci młodsze otrzymują wsparcie w postaci terapii logopedycznej i rehabilitacji ruchowej. Wymiar wsparcia dla każdego dziecka to 4 h/miesięcznie w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej. Opiekunowie zastępczy zostali z kolei objęci pomocą psychologiczną i prawną. W okresie wakacyjnym w ramach projektu „Bez barier”, każda rodzina zastępcza miała możliwość skorzystania z dofinansowania do letniego wypoczynku. Z działania tego skorzystało siedem rodzin zastępczych wraz z dziećmi.

W przypadkach, gdy rodzice biologiczni nie interesują się losem swoich dzieci, ich rozwojem, sytuacją zdrowotną, nie utrzymują z nimi, ani z rodziną zastępczą żadnego kontaktu, a co za tym idzie w sposób rażąco zaniedbują obowiązki względem dziecka, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wnioskuje do Sądu o wszczęcie z urzędu postępowania w sprawie pozbawienia władzy rodzicielskiej.

W wyniku dobrowolnego zrzeczenia się praw rodzicielskich przez rodziców biologicznych, bądź sądowego pozbawienia władzy rodzicielskiej w roku 2021 sporządzono dwa wnioski w powyższym zakresie.

Pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej udzielane jest wsparcie w zakresie: kontynuowanie nauki, usamodzielnienia, zagospodarowania, uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia.

W 2021 r. przyznano pomoc na kontynuowanie nauki 7 wychowankom. Ponadto, udzielono jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla 2 osób oraz pomocy na zagospodarowanie dla 1 osoby.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto, osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

3.4.1. Ochrona macierzyństwa

W 2021 r. osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa stanowiły 4,9% ogółu beneficjentów pomocy społecznej. W porównaniu do roku 2018 nastąpił spadek osób korzystających z pomocy z ww. tytułu o blisko 1,5 p.p. (6,4% ogółu w 2018 r.).

Tabela 35. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa
2021	2 296	113
2020	2 563	140
2019	2 551	163
2018	2 794	180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

3.6.3. Przemoc w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2021.1249 t.j.) formułuje zadania dla instytucji samorządowych i państwowych w celu zwalczania i zapobiegania zjawisku przemocy, co jeszcze do niedawna było problemem marginalizowanym. Nadrzędnym, wspólnym celem działań instytucji jest zmniejszenie rozmiarów przemocy, pomoc i wsparcie osób uwikłanych w ten proces.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania i przeciwdziałania ze względu na więzy i relacje rodzinne (sprawca i ofiara są najczęściej blisko spokrewnione) oraz środowisko domowe. Podkreśla się też intencjonalne zachowanie sprawcy i różne formy przemocy, w tym nie fizyczne, które często są ignorowane lub całkowicie niedostrzegalne przez inną osobę.

Przemoc to wszelkie nadużycia (fizyczne i psychiczne) i zaniedbania (brak działań) w stosunku do innej osoby, a w rodzinie - najbliższego lub dalszego członka rodziny.

Najczęstszymi formami przemocy są: nadużycia fizyczne (użycie siły fizycznej powodujące: uszkodzenie ciała, ból oraz strach, niepokój, depresję), nadużycia psychiczne (w tym używanie gróźb, upokarzanie, obwinianie, znęcanie się, zastraszanie, izolowanie),

nadużycia finansowe (np. sprzeniewierzenie pieniędzy, rzeczy albo własności, skutkujących pogorszeniem stanu zdrowia i standardu życia osoby oraz jej poczuciem bezpieczeństwa), nadużycia seksualne (akty związane seksualnością bez zgody osoby, w tym zmuszanie do seksu, patrzywanie, obnażanie, itp.) oraz nadużycia symboliczne (wymuszanie na osobach zachowań, które są wygodne dla innych grup społecznych i dominujących, poprzez np. strój, język).

Natomiast przemoc pod postacią zaniedbania to najczęściej celowe bądź pozbawione intencji zachowania opiekunów, którym osoby ufają (np. poprzez brak opieki).

Na terenie powiatu włoszczowskiego funkcjonuje 6 ośrodków pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej we Włoszczowie oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Kluczewsku, Krasocinie, Moskorzewie, Radkowie i Seceminie. We wszystkich gminach zostały utworzone Gminne Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz opracowane i realizowane Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wspólnie z miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz policją prowadzą sprawy, w których wykorzystywana jest procedura i dokumentacja „Niebieskiej Karty”. „Niebieska Karta” jako element przeciwdziałania aktom przemocy w rodzinie, jest dokumentem służącym rejestrowaniu przemocy w rodzinie oraz ocenie zagrożenia występowania tego zjawiska w przyszłości. Zakładana jest przez Policję, przedstawicieli Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej i innych służb (ochrony zdrowia, oświaty). Stanowi podstawę do wszczęcia działań pomocowych przez zespoły interdyscyplinarne lub grupy robocze na rzecz wsparcia rodziny doświadczającej przemocy, w tym przede wszystkim jej ofiarom.

W 2021 roku do Gminnych Zespołów Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie trafiło 113 Niebieskich kart, wskazujących na możliwość wystąpienia domowej agresji. Było ich więc mniej o 5,7% w porównaniu z 2020 r., kiedy ich liczba wyniosła 137. Wg danych z ośrodków pomocy społecznej najwięcej Niebieskich Kart w 2021 r. założono w Gminie Włoszczowa - 45, a najmniej w Gminie Moskorzew - 4.

Tabela 36. Liczba interwencji domowych zakończonych założeniem Niebieskiej Karty.

ROK	Niebieskie Karty
2021	113
2020	137
2019	151
2018	206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Problem przemocy dotyczył przede wszystkim kobiet, które w 2021 r. stanowiły 80% ogółu pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie. W stosunku do lat poprzednich niepokojącym pozostaje ciągły wzrost odsetka poszkodowanych kobiet (o blisko 5 p.p. względem 2020 r. i 18 p.p. w porównaniu do 2018 r.). Liczba poszkodowanych mężczyzn utrzymywała się na podobnym poziomie (13-17%), nieznacznie zmniejszyła się z kolei liczba pokrzywdzonych w przemocy dzieci (o 0,2 p. proc).

Osobami stosującymi przemoc najczęściej byli mężczyźni - 94,8% wszystkich sprawców przemocy, w tym znaczna większość z nich dopuściła się aktu przemocy wobec osoby najbliższej będąc pod wpływem alkoholu. Nie odnotowano przypadków, aby osoba nieletnia dopuściła się analizowanych czynów.

Tabela 37. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie.

ROK	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie ogółem	W tym:		
2021	135	Kobiety	108	80%
		Mężczyźni	18	13%
		Dzieci	9	7%
2020	178	Kobiety	114	75,5%
		Mężczyźni	26	17,2%
		Dzieci	11	7,3%

2019	151	Kobiety	198	69,2%
		Mężczyźni	41	14,4%
		Dzieci	47	16,4%
2018	286	Kobiety	147	72,4%
		Mężczyźni	45	22,2%
		Dzieci	11	5,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie funkcjonuje Zespół Interwencji Kryzysowej (ZIK), który został utworzony Decyzją Zarządu Powiatu Włoszczowskiego we wrześniu 2005 r. PCPR w ramach działalności ZIK realizuje m.in. zadania określone ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2021.803) z zakresu interwencji kryzysowej i specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego i rodzinnego). Taka forma pomocy jest świadczona osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód i nieodpłatnie. Są to głównie konsultacje indywidualne ze specjalistami w Zespole lub w środowisku, ale również porady telefoniczne i e-mailowe.

W 2021 r. nastąpił wzrost osób korzystających ze wsparcia psychologicznego w porównaniu do roku 2020, co mogło mieć swoje przyczyny w pandemii covid-19. W analizowanym okresie z poradnictwa skorzystało 161 osób, co jednocześnie stanowiło spadek o 23 osoby względem 2019 r. (w tym związku z przemocą w rodzinie o 16 osób mniej (w 2019 r. - 22, w 2021 r. - 6).

Największą liczbę osób korzystających z pomocy psychologicznej stanowiły kobiety, które znajdowały się w kryzysie psychicznym na skutek następstw zachowań przemocowych członków ich najbliższych rodzin, problemów rodzinnych, małżeńskich i wychowawczych z dziećmi. Osoby korzystające ze wsparcia psychologicznego w ZIK, najczęściej odbywały wielokrotne wizyty oraz często korzystały z nieodpłatnej pomocy prawnej. W sumie psycholog odbył 549 spotkań z osobami, które potrzebowały wsparcia.

Tabela 38. Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego w latach 2018-2021.

Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego								
Poradnictwo specjalistyczne	2018		2019		2020		2021	
	Ogółem	zw. z przemocą w rodzinie	Ogółem	zw. z przemocą w rodzinie	Ogółem	zw. z przemocą w rodzinie	Ogółem	zw. z przemocą w rodzinie
Psychologiczne	161	10	184	22	147	9	161	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w 2021 r. stanowiły 0,2% ogółu beneficjentów pomocy społecznej, co stanowiło blisko 100% spadek przypadków korzystania z pomocy społecznej z powodu przemocy względem 2020 r. (1,1% ogółu świadczeń).

Tabela 39. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy
2021	2 296	5
2020	2 563	29
2019	2 551	17
2018	2 794	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Przedstawione liczby potwierdzają, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem ciągle nam towarzyszącym. Zapewne nie jesteśmy w stanie całkowicie zapobiec problemowi przemocy, ale można zmniejszyć jej rozmiary poprzez podejmowanie interdyscyplinarnych działań przez

organy ścigania, wymiar sprawiedliwości, pomoc społeczną, oświatę, ochronę zdrowia, gdyż każda z tych instytucji dysponuje innymi narzędziami i tylko poprzez połączenie sił możemy skutecznie przeciwdziałać przemocy.

Istotną rolę w zapobieganiu występowania przemocy stanowią wszelkie działania profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w środowisku rodzinnym, a także działania o charakterze interwencyjnym wobec osób uwikłanych w przemoc w rodzinie. W 2021 r. w Powiecie Włoszczowskim była realizowana kolejna edycja Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Zajęcia miały charakter spotkań indywidualnych oraz grupowych. W 2021 r. do Programu przystąpiło 7 mężczyzn, 2 z nich ukończyło Program, 4 będzie kontynuować spotkania w kolejnej edycji w 2022 roku.

3.6. Uzależnienia

Zjawisko alkoholizmu dotyczy wszystkich grup społecznych i zawodowych. Łatwy dostęp do wszelkiego rodzaju napojów alkoholowych, zmiana obyczajów, stres, upadek wartości rodzinnych i norm społecznych, bezrobocie, zmiany miejsca pracy, brak umiejętności radzenia sobie z problemami powoduje niepokojące zjawisko, jakim jest uzależnienie od alkoholu. Szczególnie, gdy zjawisko to dotyczy nieletnich i małoletnich.

Alkoholizm dorosłych jak i dzieci i młodzieży jest zjawiskiem niosącym za sobą wiele negatywnych skutków tak w sferze społecznej jak i emocjonalnej rodzin dotkniętych problemem. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w ostatnim okresie czasu jest obniżanie się wieku osób, które miały styczność z alkoholem. Badania HBSC z 2018 r. wskazują, że alkohol jest jedną z najbardziej popularnych substancji psychoaktywnych używanych przez młodzież. Większość młodych ludzi zaczyna spożywać alkohol pomiędzy 12 a 16 rokiem życia. W tym okresie życia zwiększają się znacznie psychologiczne, społeczne i fizyczne konsekwencje spożywania alkoholu. Istotnym faktem wynikającym z tych badań

jest to, że płeć nie różnicuje już częstości podejmowania prób picia alkoholu, zwłaszcza wśród 15-letniej młodzieży.

W 2021 r. osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu stanowiły 2,3% ogółu beneficjentów pomocy społecznej. W porównaniu do roku 2018 nastąpił spadek osób korzystających z pomocy z ww. tytułu o blisko 1 p.p. (3,1% ogółu w 2018 r.).

Tabela 40. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na tle wszystkich osób objętych pomocą społeczną.

ROK	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu
2021	2 296	54
2020	2 563	66
2019	2 551	79
2018	2 794	87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Z danych Komendy Powiatowej Policji we Włoszczowie wynika, że w roku 2021 doprowadzono w celu wytrzeźwienia 121 osób, z czego 118 mężczyzn i 3 kobiety. Dane te wskazują, iż względem 2020 r. doszło do znacznego spadku ww. grup osób (blisko o 22%). Pozytywnym trendem pozostaje również dalszy brak odnotowania nieletnich wśród osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Tabela 41. Liczba osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia - mieszkańcy Powiatu Włoszczowskiego latach 2020-2021.

Rok	Liczba przyjętych osób dorosłych		Liczba przyjętych osób nieletnich		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	Dziewczęta	Chłopcy	
2020	4	151	0	0	155
2021	3	118	0	0	121

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji we Włoszczowie.

Problem alkoholizmu osób dorosłych skutkuje wieloma niepożądanymi zjawiskami społecznymi, mającymi wpływ na funkcjonowanie pomocy społecznej. Problemem, którego źródła tkwią w dużym stopniu w alkoholizmie jest duża liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu. Na poziomie gmin problematyką alkoholizmu zajmują się miejskie i gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Według danych z tych Komisji w 2021 roku objęto 65 osób wsparciem, z czego 30 osób zostało skierowane na leczenie odwykowe. Jak wynika z przytoczonych danych w porównaniu do 2020 r. nastąpił spadek wniosków o objęcie leczeniem odwykowym osób pijących problemowo lub nadużywających alkoholu (o 9 osób), jest to również związane z wprowadzonym w marcu 2019 r. stanem epidemii, jednakże w rodzinach nadal występuje problem uzależnienia od alkoholu, co potwierdzają dane statystyczne.

Podsumowanie

Identyfikację najczęściej występujących powodów przyznania pomocy społecznej przez ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Włoszczowskiego przedstawia tabela 42.

Tabela 42. Powody przyznania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu włoszczowskiego w 2021 r.

Wyszczególnienie	Radków	Moskorzew	Secemin	Włoszczowa	Krasocin	Kluczewsko	Razem
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną (przyczyny):	150	54	214	434	362	176	1390
Bezrobocie	17	2	35	100	68	26	248
Długotrwała lub ciężka choroba	36	16	32	99	90	61	334
Niepełnosprawność	27	16	38	117	75	32	305

Ochrona macierzyństwa (w tym wielodzietności)	17 (14)	8 (6)	19	30 (24)	28	11 (11)	113
Ubóstwo	12	4	46	10	57	14	143
Bezradność w sprawach opiekuńczych	8	2	24	24	28	8	94
Bezdomność	2	0	3	4	3	1	13
Przemoc w rodzinie	1	-	-	1	2	1	5
Alkoholizm	14	2	9	19	3	9	56
Trudności związane z wyjściem z więzienia	0	0	1	3	4	0	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z OPS.

W 2021 r. najczęstszymi przyczynami korzystania przez beneficjentów z pomocy społecznej (obok niskiego statusu materialnego), były problemy związane ze złym stanem zdrowia (23%) lub bezrobociem (22,3%) oraz niepełnosprawnością (19,7%). Istotną rolę odgrywały też problemy rodzinne przede wszystkim bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - 15,5%, w tym w związku z samotnym rodzicielstwem oraz wielodzietnością. Problemy rodzinne wystąpiły w ponad połowie (55%) gospodarstw wieloosobowych.

Należy zauważyć, iż w porównaniu do lat poprzednich nastąpił spadek osób korzystających z pomocy społecznej prawie w każdej z grup, w tym największy - ponad 20% - wśród beneficjentów borykających się z problemami w związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wzrost (o 10% względem 2020 r.) odnotowano jedynie wśród osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa.

W ostatnich latach odnotowano wzrost opracowywanych i realizowanych programów strategicznych z zakresu pomocy społecznej, których w 2021 r. funkcjonowało na terenie Powiatu - 17 (w 2019 r. - 11). Programy były realizowane w zakresie m.in.: przeciwdziałania

przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, wsparcia rodziny, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz społecznych.

4 Rozdział

Analiza SWOT

Analiza SWOT, jako narzędzie pomocnicze pozwoli na pogłębioną ocenę otoczenia planowanych w Strategii kierunków działań. Z oczywistych względów posłuży uporządkowaniu informacji mających kluczowe znaczenie dla polityki społecznej Powiatu Włoszczowskiego.

Zastosowana technika analityczna SWOT oparta została na czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej pogrupowanych w cztery kategorie czynników strategicznych:

- S (Strengths) - mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obszaru;
- W (Weaknesses) - słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obszaru;
- O (Opportunities) - szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obszaru szansę korzystnej zmiany;
- T (Threats) - zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obszaru niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobra współpraca PCPR z Zarządem i Radą Powiatu oraz zaangażowanie władz Powiatu w rozwiązywaniu problemów społecznych; - funkcjonowanie 2 placówek warsztatów terapii zajęciowej; - dobra współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej i instytucjami wspierającymi rodzinę w zakresie opieki nad dzieckiem; - wysoko wykwalifikowana kadra sektora publicznego; - wsparcie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu; - dobrze rozwinięta sieć ośrodków kultury, sportu oraz bibliotek; - skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie; - aktywnie funkcjonujące organizacje pozarządowe komunikujące się i współpracujące z instytucjami kulturowymi; - dostęp do nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego w zakresie udzielania pomocy społecznej; - opracowanie i wdrażanie programów na rzecz różnych grup społecznych; - spadek bezrobocia oraz wzrost ilości wolnych miejsc pracy; - zapewnienie sprawnego korzystania przez osoby niepełnosprawne ze środków PFRON; - zapewnienie orzecznictwa o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu; - bezpłatne usługi poradnictwa prawnego; - prowadzenie zajęć terapeutycznych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki poziom bezrobocia wśród klientów pomocy społecznej; - niski poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych; - brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania młodych ludzi-niskie kwalifikacje osób bezrobotnych; - ujemny przyrost naturalny; - coraz większy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności; - zbyt mała liczba mieszkań socjalnych; - skrywane w małych społecznościach lokalnych zjawiska przemocy w rodzinie; - wieloaspektowość dysfunkcji szczególnie w rodzinach wielodzietnych; - problemy finansowe i ubóstwo części rodzin; - ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży oraz pogłębiające się zróżnicowanie socjalne grup społecznych; - spadek liczby organizowanych wydarzeń i imprez dla ludności wykluczonej społecznie; - preferowanie przez część społeczeństwa pasywnych form spędzania czasu wolnego; - spadek ilości dostępnych nieodpłatnie badań profilaktycznych; - spadek liczby przedsięwzięć podejmowanych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym; - niewystarczająca wielkość środków finansowych przeznaczanych na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych; - mała ilość miejsc i brak oddziałów w ośrodkach dla osób ze sprzężoną niepełnosprawnością i głęboko upośledzonych; - brak wolontariuszy.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów i kryzysów w rodzinie; - środki finansowe z UE na rzecz działań w zakresie rynku pracy, aktywizacji zawodowej, edukacji, ekonomii społecznej; - wykorzystywanie zewnętrznych środków finansowych dla realizacji projektów skierowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych; - wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji oraz konieczności przekwalifikowania zawodowego; - dostosowanie form i kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy; - podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy; - system ochrony miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych; - tworzenie programów edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych; - prowadzenie terapii i rehabilitacji w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych; - przekazanie wielu zadań PFRON do powiatu wraz ze środkami finansowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym - zatracanie rodzinnych wartości; - trudna sytuacja gospodarcza, wpływająca na kwestie związane z bezrobociem i ubóstwem w rodzinach; - pogłębienie się niekorzystnych zjawisk demograficznych (starzenie się społeczeństwa, niski wskaźnik urodzeń, migracje, w tym zagraniczne); - ograniczony rynek pracy - brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych; - niepełna diagnoza zjawiska niepełnosprawności; - nasilenie się zjawisk społecznych, powodujących zwiększenie potrzeb społecznych przewyższających możliwości ich zaspokojenia (np. w zakresie opieki nad osobami starszymi); - niedostateczny dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; - ograniczanie przez samorządy lokalne środków na kształcenie dzieci niepełnosprawnych.

5 Rozdział

Realizacja strategii

5.1. Cele strategiczne i kierunki działań

Określenie działań strategicznych zmierza w kierunku zabezpieczenia potrzeb socjalnych jednostek i rodzin, uzyskania stanu wolności od niedostatku, bądź od obniżenia poziomu życia spowodowanego utratą możliwości zarobkowania, chorobą, inwalidztwem, starością, zwiększonym obciążeniem rodzinnym, bezradnością oraz innymi sytuacjami losowymi.

Przesłaniem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w Powiecie Włoszczowskim i destabilizujących życie mieszkańców. Zapewnienie odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin jest podstawowym zadaniem efektywnej polityki lokalnej. Zintensyfikowanie ukierunkowanych działań pomocy społecznej ma na uwadze doprowadzenie świadczeniobiorców do życiowego usamodzielniania i umiejętności rozwiązywania własnych problemów.

Celem głównym niniejszej strategii pozostaje zaspokajanie potrzeb społecznych oraz przeciwdziałanie zagrożeniom w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i rozwój Powiatu Włoszczowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Przedstawiona poniżej analiza obejmuje wytypowane 5 obszarów priorytetowych:

- I. OBSZAR PRIORYTETOWY: RODZINA.**
- II. OBSZAR PRIORYTETOWY: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.**
- III. OBSZAR PRIORYTETOWY: OSOBY STARSZE.**
- IV. OBSZAR PRIORYTETOWY: PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE.**
- V. OBSZAR PRIORYTETOWY: OGRANICZENIE PROBLEMU BEZROBOCIA.**

I. OBSZAR PRIORYTETOWY I: RODZINA;

Działania:

1. Usprawnienie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności:
 - zapewnienie wsparcia specjalistów, asystentów rodziny;
 - rozwijanie usług poradnictwa specjalistycznego w gminach;
 - rozwój współpracy i koordynacji działań pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.
2. Prowadzenie systematycznej pracy socjalnej z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze celem niwelowania ich dysfunkcji społecznych.
3. Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny w zakresie ograniczenia skutków uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz stosowania przemocy w rodzinie.
4. Wspieranie rodzin, w tym rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych.
5. Pozyskiwanie pomocy wolontariuszy do realizacji zadań z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną.
6. Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielnienia się wychowanków pieczy zastępczej i innych instytucji.

Wskaźniki realizacji działań:

1. Liczba rodzin (w tym dzieci) i rodzaj udzielonego wsparcia.
2. Liczba udzielonych świadczeń.
3. Liczba porad (psychologicznych, prawnych, socjalnych, rodzinnych) udzielonych w związku z przemocą w rodzinie.
4. Liczba rodzin w kryzysie objętych specjalistycznym wsparciem instytucjonalnym oraz działaniami profilaktycznymi i pomocowymi.
5. Udział w różnych formach kształcenia pracowników służb społecznych.
6. Liczba imprez rekreacyjno-sportowych skierowanych do rodzin.

Realizatorzy	Źródło finansowania
<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. - Ośrodki pomocy społecznej. - Gminne i powiatowe jednostki organizacyjne zajmujące się wsparciem społecznym. - Placówki oświatowe. - Organizacje pozarządowe. - Powiatowy Urząd Pracy we Włoszczowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Środki własne samorządów gminnego i powiatowego; - Budżet państwa; - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; - Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej; - inne źródła.

II. OBSZAR PRIORYTETOWY II: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.

Działania:

1. Wsparcie dostosowania przestrzeni publicznej i prywatnej do potrzeb osób niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych w miejscach użyteczności publicznej, likwidacja barier architektonicznych i technicznych wg indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, np. w mieszkaniu).
2. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w działalności sportowej i kulturalnej.
3. Wsparcie osób niepełnosprawnych w prowadzeniu aktywności społeczno-zawodowej (dofinansowanie: turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego i innych środków pomocowych, poprawa jakości świadczonych usług, np. w formie usprawnienia dostępu do informacji, przekazywania danych między instytucjami, utworzenia bazy danych o instytucjach pomocowych, realizowanych programów i projektów).
4. Pomoc w rozwoju i tworzeniu nowych form wsparcia osób niepełnosprawnych (wolontariat, punkty wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego, poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, programy celowe).
5. Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

6. Wsparcie osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej (finansowanie szkoleń oraz pomoc w odbyciu praktyk, staży, celem podniesienia ich kompetencji zawodowych oraz podjęcia zatrudnienia).
7. Wspieranie działalności zakładu aktywności zawodowej i warsztatu terapii zajęciowej.

Wskaźniki realizacji działań:

1. Liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami społecznymi w instytucjach opieki i wsparcia.
2. Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących wsparcie na dostosowanie przestrzeni mieszkaniowej do własnych potrzeb.
3. Liczba osób niepełnosprawnych, objętych nowymi formami wsparcia (wolontariat, grupy wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego, poradnictwo specjalistyczne).
4. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
5. Liczba dofinansowań do likwidacji barier technicznych, architektonicznych i w komunikowaniu się.
6. Liczba dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i innych środków pomocowych.
7. Liczba inicjatyw (spotkań, imprez, programów) wspierających aktywizację osób niepełnosprawnych.
8. Promowanie postaw tolerancji wobec osób niepełnosprawnych (promocja lub organizacja imprez integracyjnych, w tym informowanie o efektach działań osób niepełnosprawnych lub do nich kierowanych).
9. Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc w zakresie szkoleń, staż, praktyk zawodowych, przekwalifikowania się.
10. Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
11. Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych.
12. Liczba warsztatów, spotkań, szkoleń.
13. Liczba imprez integracyjnych.

Realizatorzy	Źródło finansowania
<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. - Ośrodki pomocy społecznej. - Warsztaty Terapii Zajęciowej; - Gminne i powiatowe jednostki organizacyjne zajmujące się wsparciem społecznym. - Zespół Opieki Zdrowotnej. - Organizacje pozarządowe. - Powiatowy Urząd Pracy we Włoszczowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Środki własne samorządów gminnego i powiatowego; - Budżet państwa; - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; - Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej; - inne źródła.

III. OBSZAR PRIORYTETOWY: OSOBY STARSZE.

Działania:

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób starszych.
2. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych w społeczeństwie.
3. Rozwój infrastruktury stacjonarnej na rzecz pomocy osobom starszym.
4. Udzielanie informacji seniorom o ich prawach i uprawnieniach.
5. Wzrost liczby darmowych badań profilaktycznych i prelekcji.

Wskaźniki realizacji działań:

1. Liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej z powodu wieku.
2. Liczba organizacji pozarządowych, w których działają osoby w wieku senioralnym.
3. Liczba seniorów korzystających ze wsparcia instytucji pomocy społecznej.
4. Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej.
5. Liczba zorganizowanych, bezpłatnych badań profilaktycznych

Realizatorzy	Źródło finansowania
<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. - Ośrodki pomocy społecznej. - Gminne i powiatowe jednostki organizacyjne zajmujące się wsparciem społecznym. - Zespół Opieki Zdrowotnej. - Organizacje pozarządowe. - Powiatowy Urząd Pracy we Włoszczowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Środki własne samorządów gminnego i powiatowego. - Budżet państwa. - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. - Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. - inne źródła.

IV. OBSZAR PRIORYTETOWY: PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE.

Działania:

1. Stworzenie kompleksowego systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, socjalnej i prawnej rodzinie, w tym ofiarom przemocy.
2. Upowszechnianie informacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Organizowanie kampanii, akcji oraz programów profilaktycznych nastawionych na promocję zdrowego stylu życia, zapobieganie uzależnieniom, radzenie z agresją i stresem.
4. Promocja oraz rozwój już istniejących i nowych form wsparcia osobom dotkniętym przemocą lub uzależnionym (ulotki i broszury informacyjne dostosowane do konkretnego odbiorcy, bazy teleadresowe instytucji pomocowych, w tym w mediach elektronicznych, udzielenie wsparcia poprzez zindywidualizowanie oferty pomocowej ze względu na sytuację rodziny, programy terapeutyczne itp.).
5. Monitoring zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu oraz systemu wsparcia ofiar przemocy celem usprawnień działań pomocowych (realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych oraz terapeutycznych dla ofiar i sprawców przemocy, opracowanie materiałów instruktażowych, współpraca z zespołami interdyscyplinarnymi).
6. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy.

Wskaźniki realizacji działań:

1. Liczba osób korzystających ze wsparcia.
2. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
3. Liczba osób objętych wsparciem ze względu na przemoc.
4. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart”.
5. Liczba form wsparcia w zakresie pracy socjalnej z rodziną problemową.
6. Liczba działań profilaktycznych i aktywizujących kierowanych do rodzin problemowych.
7. Liczba zrealizowanych szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz liczba uczestników.

Realizatorzy	Źródło finansowania
<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. - Ośrodki pomocy społecznej. - Starostwo Powiatowe we Włoszczowie - Wydział Edukacji, Kultury i Spraw Obywatelskich. - Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włoszczowie. - Służba Zdrowia. - Powiatowa Komenda Policji we Włoszczowie. - Sąd Rejonowy we Włoszczowie. - Prokuratura Rejonowa we Włoszczowie. - Zespoły interdyscyplinarne. - Organizacje pozarządowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Środki własne samorządów gminnego i powiatowego. - Budżet państwa. - Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. - inne źródła.

V. OBSZAR PRIORYTETOWY: OGRANICZENIE PROBLEMU BEZROBOCIA.

Działania:

1. Zminimalizowanie długotrwałego bezrobocia - aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem.
2. Stwarzanie warunków do zatrudnienia grup szczególnego ryzyka, w tym: osób z niskim wykształceniem, osób ze stażem pracy do 5 lat i osób po 55 roku życia.
3. Wsparcie podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy w tworzeniu nowych miejsc pracy.
4. Wspieranie działań i programów aktywizacji zawodowej, pokonywaniu bezradności społecznej klientów pomocy społecznej.
5. Dostosowanie oferty edukacyjnej w Powiecie do potrzeb lokalnego rynku pracy.
6. Stworzenie systemu wsparcia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji działań:

1. Liczba osób bezrobotnych.
2. Stopa bezrobocia rejestrowanego.
3. Liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy.
4. Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych.
5. Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych na 1 ofertę pracy.
6. Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych.
7. Liczba nowych podmiotów gospodarczych.
8. Liczba nowych wolnych miejsc pracy.
9. Liczba osób, które skorzystały z doradztwa zawodowego.
10. Liczba kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy.
11. Liczba zrealizowanych projektów, programów skierowanych dla osób bezrobotnych, w tym także osób niepełnosprawnych.

Realizatorzy	Źródło finansowania
<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie. - Ośrodki pomocy społecznej. - Gminne i powiatowe jednostki organizacyjne zajmujące się wsparciem społecznym. - Organizacje pozarządowe. - Powiatowy Urząd Pracy we Włoszczowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Środki własne samorządów gminnego i powiatowego. - Budżet państwa. - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. - Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. - inne źródła.

5.2. Wdrażanie, monitorowanie strategii i ewaluacja strategii

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej jest koordynatorem realizacji strategii. Monitorowanie i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych celów. Dla każdego celu strategicznego określono odpowiednie wskaźniki.

W przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też znaczącą zmianę poszczególnych kwestii społecznych, będzie można zweryfikować zapisy strategiczne.

Ocena założeń w strategii będzie prowadzona na podstawie danych statystycznych, informacji własnych, materiałów sprawozdawczych i innych dostępnych źródeł przekazanych do koordynatora strategii od realizatorów merytorycznych poszczególnych celów, instytucji pomocy społecznych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów.

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania realizacji. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby efektywnie kojarzyć je z innymi przedsięwzięciami realizowanymi na obszarze Powiatu.

Ocena realizacji Strategii dokonywana będzie po zakończeniu roku kalendarzowego i przedstawiana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włoszczowie

Radzie Powiatu Włoszczowskiego każdorazowo podczas składania sprawozdania z działalności Centrum roku następnego.

5.3. Finansowanie strategii

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włoszczowskim w latach 2023-2033 będą pochodzić:

- z budżetu Powiatu Włoszczowskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu),
- z budżetu Państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetu Państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z funduszy europejskich,
- z innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki Powiatu na bieżącą działalność.

Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej Powiatu Włoszczowskiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu Powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek. Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej Powiatu. Jej zapisy winny być również uwzględniane przy tworzeniu kolejnych dokumentów długookresowych.

Źródła finansowania winny być również przedmiotem dogłębnej analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia jej realizacji. Pojawienie się nowych źródeł lub

brak możliwości finansowania zaplanowanych działań mogą być również przesłankami do rozpoczęcia procesu aktualizacji dokumentu.

6 Rozdział

Podsumowanie

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin.

Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Główne cele pomocy społecznej:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym;
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia;
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie;

- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie;
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Analizując powyższe dane należy mieć na względzie, że dane statystyczne nie odzwierciedlają do końca faktycznej sytuacji, gdyż skala występowania omawianych zjawisk może być większa. Niektóre sytuacje problemowe występujące na terenie Powiatu nie są nam znane, gdyż rozgrywają się w tzw. zaciszu domowym. Wszystkie wymienione powyżej problemy mogą ze sobą współistnieć lub wynikać jeden z drugiego. Niezbędne jest ich likwidowanie i zapobieganie im, w celu zmniejszenia patologii i marginalizacji ludności Powiatu.

Obecnie stale wzrasta zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej, co spowodowane jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak redukcja zatrudnienia, deficyt nowych miejsc pracy, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób niepełnosprawnych. W celu ich realizacji powstały, bądź zostały znowelizowane akty prawne zobowiązujący samorząd powiatowy do opracowania i realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W myśl nowej strategii zinstytucjonalizowana pomoc społeczna oferuje pomoc finansową i materialną jako instrument początkujący proces, umożliwiający osobom i rodzinom przezwyciężanie ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać we własnym zakresie. Działania te opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną - a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych - jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Dobrem nadrzędnym strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek - jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej, jako całości; w praktyce stanowi skuteczny instrument realizacji przyjętych założeń dla osiągnięcia stanu określonego w wizji.

Zapisy Strategii mogą być realizowane przed wszystkim przy pomocy kapitału ludzkiego i społecznego. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy, od jakości zasobów ludzkich i zaufania społecznego. Kapitał ludzki to: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej.

Kapitał społeczny jest uzupełnieniem kapitału ludzkiego. Składa się z relacji międzyludzkich, tj. zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które integrują społeczność, a przez to umożliwiają wspólne działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Wdrożenie celu umożliwi prowadzenie satysfakcjonującego życia zawodowego. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe sprostanie wymogom nowoczesnego społeczeństwa.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym stałemu monitoringowi i ewaluacji zadań. Wprowadzenie procedur monitoringu i ewaluacji pozwoli na wprowadzenie zmian w realizacji poszczególnych celów i zadań w zależności od zmieniających się warunków i potrzeb społecznych.

Spis Treści

1. Spis tabel

1. Tabela 1. Dokumenty strategiczne: krajowe i regionalne.
2. Tabela 2. Liczba ludności i powierzchnia poszczególnych gmin Powiatu Włoszczowskiego.
3. Tabela 3. Ważniejsze dane o ludności Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.
4. Tabela 4. Wskaźniki migracyjne w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
5. Tabela 5. Liczba przedszkoli, szkół oraz oddziałów w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
6. Tabela 6. Szkoły i liczba oddziałów w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2022.
7. Tabela 7. Działalność diagnostyczna Poradni w latach 2020-2021.
8. Tabela 8. Poziom wykształcenia w Powiecie Włoszczowskim w roku 2011 i 2021.
9. Tabela 9. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Włoszczowskim w latach 2020-2021.
10. Tabela 10. Poszczególne dane dot. bezrobocia w Powiecie Włoszczowskim
11. Tabela 11. Rodzaj i liczba form aktywności artystycznej ludności w Powiecie Włoszczowskim w poszczególnych latach.
12. Tabela 12. Przestępstwa w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
13. Tabela 13. Liczba samobójstw w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
14. Tabela 14. Placówki opieki zdrowotnej działające na terenie Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.
15. Tabela 15. Liczba imprez i ich uczestników w Powiecie Włoszczowskim w latach 2015-2021.
16. Tabela 16. Liczba rodzin i osób w gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
17. Tabela 17. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021.
18. Tabela 18. Osoby z dysfunkcją bezrobocia korzystające z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021.

19. Tabela 19. Ilość wolnych miejsc pracy w Powiecie Włoszczowskim w latach 2015-2021.
20. Tabela 20. Ilość zarejestrowanych oraz zatrudnionych osób niepełnosprawnych w latach 2015-2021.
21. Tabela 21. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z podziałem na stopnie niepełnosprawności w latach 2018-2021.
22. Tabela 22. Wykształcenie bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2018-2021.
23. Tabela 23. Osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na tle ogółu osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2018-2021.
24. Tabela 24. Osoby długotrwale chore korzystające z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.
25. Tabela 25. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w latach 2018-2021.
26. Tabela 26. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania Niepełnosprawności we Włoszczowie w latach 2018-2021.
27. Tabela 27. Wydane orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w latach 2018-2021.
28. Tabela 28. Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności w latach 2018-2021.
29. Tabela 29. Wysokość środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznanych dla Powiatu Włoszczowskiego w latach 2018-2021.
30. Tabela 30. Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w Powiecie Włoszczowskim w 2021 r.
31. Tabela 31. Świadczenia rodzinne w Powiecie Włoszczowskim w latach 2018-2021.
32. Tabela 32. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.
33. Tabela 33. Liczba rodzin oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019-2021.
34. Tabela 34. Przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, w odniesieniu do dzieci przebywających w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 r.
35. Tabela 35. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

36. Tabela 36. Liczba interwencji domowych zakończonych założeniem Niebieskiej Karty.
37. Tabela 37. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie.
38. Tabela 38. Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego w latach 2018-2021.
39. Tabela 39. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na tle wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.
40. Tabela 40. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na tle wszystkich osób objętych pomocą społeczną.
41. Tabela 41. Liczba osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia - mieszkańcy Powiatu Włoszczowskiego latach 2020-2021.
42. Tabela 42. Powody przyznania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu włoszczowskiego w 2021 r.

2. Spis wykresów

1. Wykres 1. Liczba ludności w poszczególnych gminach Powiatu Włoszczowskiego w 2021 r.
2. Wykres 2. Ruch naturalny w Powiecie Włoszczowskim.
3. Wykres 3. Liczba ludności Powiatu Włoszczowskiego w określonych latach.
4. Wykres 4. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku oraz płci w 2021 r.
5. Wykres 5 . Zgony dla grup wiekowych 40-79 z podziałem na wiek i płeć.
6. Wykres 6. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
7. Wykres 7. Średni wiek mieszkańców Powiatu Włoszczowskiego
8. Wykres 8. Struktura ludności Powiatu Włoszczowskiego
9. Wykres 9. Prognozowana populacja - powiat włoszczowski w latach 2025-2050
10. Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani według wieku w 2021 r.
11. Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w 2021 r.
12. Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy i płci w 2021 r.
13. Wykres 13. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w 2021 r.
14. Wykres 14. Średnie wynagrodzenie w Powiecie na tle województwa i kraju.
15. Wykres 15. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021

16. Wykres 16. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej według ekonomicznych grup wieku w 2021 r.

3. Spis rysunków

1. Położenia na mapie województwa.
2. Podział administracyjny Powiatu.